

Епископ Фотије

БЕСЕДЕ I
Далмација (1999-2017)

Издавач:
СИНАЈ
Издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске

Главни и одговорни уредник:
протођакон Бојан Чечар

Приредило:
Сестринство манастира
Светог Василија Острошког
Бијељина

Лектура и корекција:
ђакон Немања Спасојевић
Нагаша Колунџић

Адреса:
Патријарха Павла 40, Бијељина
izdavackakucasinaj@gmail.com

Компјутерски слог и графичко обликовање:
Божана Ђурић

Штампа:
Атлантик 66, Бања Лука

Тираж:
1000

ЕПИСКОП ФОТИЈЕ

БЕСЕДЕ I

Далмација (1999-2017)

Бијељина
2023.

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

У двотомном издању беседа Преосвећеног Владике Фотија које је пред вама, темељито у свом интегралном облику из аудио формата преточено је у писану форму више од сто и десет његових беседа, обраћања и разговора које покривају период од двадесет и две године. Верујемо да ће се, свако ко се молитвено буде посвећивао овим богонадахнутим текстовима, утврђивати у вери и јачати у *духу и истини* (Јн. 4,24).

Овом приликом се, пре свега, захваљујемо Владики Фотију на очинском благослову и несебичној подршци у свим изазовима који су били неминовни када је у питању рад на оваквом делу. Дубоко смо благодарне и свима вама који сте нам свесрдно и посвећено помагали и учествовали у напорима да ове две књиге буду објављене. Заједничким трудом смо успешно дошли до циља.

Сестринство манастира
Светог Василија Острошког

Бијељина, 2023.

ПРЕДГОВОР

Пред читаоцима се налазе две књиге беседа које је изговорио Епископ Фотије током своје пастирске службе у мученичкој и страдалној Далмацији и благородној Семберији, као и широм Епархије зворничко-тузланске. Слово Епископа Фотија представља реч пастира који живи тајну Домостроја Божијег у свету, и сведочи свим својим срцем тајну наше вере, да је жив Бог наш и веран у својој љубави према народу своје. Реч Епископа Фотија представља сведочанство вере у различитим приликама и о различитим празницима. Читајући беседе које се налазе у књигама које су пред нама, свако може јасно да уочи да се за Епископа Фотија догађај Божијег Домостроја и данас одвија силом и благодаћу Духа Светога, исто онако како се одвијао и у време Светих Апостола. Празник у Цркви је благодатни догађај у коме се сабира Црква и живи тајну историјског догађаја Домостроја Божијег који се изнова проживљава овде и сада благодаћу Духа Светога, имајући у уму да истовремено Дух Свети испишује нове странице свештене историје. Својом учитељском речју Епископ Фотије поучава поверену му Цркву, народ Божији, да сви учествујући духовно у догађајима празника, кроз литургијско сабрање и славље, учествују у слављу целокупне Цркве, Саборне Цркве. Свака беседа одише духом радости сабирања Цркве и сусрета пастира са повереном му од Бога паством, радошћу која се излива у изобиљу, како би се преточила у срца

верних и учинила их учесницима у радости будућег Царства Божијег. Ова радост која се осећа у речи јерарха Цркве није проста психолошка емоција, него љубав која се распламсала силом Духа Светога у снагу живота. Реч која је упућена верноме народу јесте позив да се одазове тихо, „као у лахору“, гласу Божијем и да буде сабран око Светога Жртвеника, Који је место пројаве Цркве Христове, са Кога се причешћујемо Животворним Телом и Крвљу Христовом. Живот у Цркви за Епископа Фотија није пуко религијско вршење обреда или чување традиције, него непрестано узрастање „у меру раста Христовог“, како Апостол сведочи. Овакав подухват је незамислив без духовне борбе и непрестаног бдења човека над целокупним својим бићем. На ову борбу човек се позива да свесно крене, јер она као таква представља саставни део нашег словесног и бескрвног приноса Богу. Оваквим етосом који се интензивно осећа у текстовима беседа, види се да иза изговорених речи Епископа стоји и монах који живи у благодати монашког призива. Сваког човека у храму, учесника Тајне јављања Бога у Телу, владика Фотије позива да чува чистоту душе и срца, а овим књигама тај позив упућује и свакоме читаоцу, све у циљу да постанемо место обитавања благодати Божије, која уноси божански мир и радост у наше животе. Сваким словом, Епископ Фотије веома јасно позива поверени му од Бога народ, своју паству, да сви заједно, једни са другима, силом и благодаћу Духа Светога, смело ходе у сусрет ка љубљеноме Христу, Који ће их растеретити искушења и подарити им мир Царства Божијега.

Једна од битних тема која се често сусреће у овим беседама јесте Апостолски позив на чување чистоте вере, које се огледа првенствено кроз богослужбени живот и чување црквеног поретка. Без чистоте вере

човек нема исправно усмерење ка Христу. Речи Епископа Фотија верно су следовање Оцима Цркве, те на тај начин износи не своја лична мишљења и ставове, него, следујући Светим Оцима, исправно предањско сведочење вере Цркве. Овде треба да се истакне да вера није само један систем учења него пре свега један однос који се гради у конкретној црквеној заједници са Самим Христом и са браћом коју нам Бог дарује. Брига за очување чистоте вере јесте и брига за очување неоскрнављености молитвене заједнице којој верни народ припада. Обавеза је свих да се непрестано моле за сву творевину Божију, јер „Свете Литургије се служе за спасење читавог света, читавог космоса, свих људи, свих народа и сваког човека, од првог човека Адама па, ево, све до нас и до Другог доласка Христовог“, како Епископ наводи, а народ Божији је позан да се искључиво моли у заједници Цркве, у заједници Тела Христовог, поред свога епископа или свештеника. Речи које се налазе у овим беседама дубоко су натопљене љубављу према Христу и својој пастви и представљају извор воде живе свима који трагају за вечним смислом и спасењем.

Свако место где се сабира Црква Божија јесте свето место и простор који је освештан и као такав представља место утехе и укрепљења за верни народ. Наши свети преци показали су крстоносни пут којим нам ваља ходити, истиче Епископ Фотије и позива све да следујемо духу и јеванђелској логици Немањића, сви као народ, а посебно старешине народне. Доброта и чињење добра представља начин спасења и пут ка Царству Божијем, које је за Епископа Фотија, тријумф доброте и љубави Божије у свету. Свако својом добротом и чињењем добра као и врлинским животом, у Цркви учествује на начин Божијег живота и блаженства.

Речи изговорене у беседама Епископа Фотија, а записане на страницама које су пред нама, позивају све читаоце, а поготово оне који су из Богом спасаване Епархије зворничко-тузланске, да молитвено подрже свог Епископа у служби повереној му од Бога. Свештенство и монаштво Епархије, сви они који ће читати речи свога Епископа сабране у овим књигама, да буду у синовској љубави и послушању према своме Епископу, као што је Христос био послушан Оцу својме до смрти на Крсту, како би тако засијала слава Свете Цркве Божије. Уверен сам да ће сваки читалац наћи у речи Епископа Фотија утеху, укрепљење и путоказ ка Живоме Христу. Ове сабране беседе су непобитно сведочанство да Епископ Фотије са страхом Божијим верно испуњава поверену му службу архијереја, „да правилно управља речју Истине“, ради изградње поверене му Цркве. Самим тим ове беседе и дух у којем су настале и произнесене, представљају пример и за младе свештенике, како и на који начин им ваља поучавати народ Божији. Промишљањем о речима ових беседа, сваки свештеник и вероучитељ наћи ће пример аутентичног сведочења Христа које може са сигурношћу износити пред Црквом Божијом.

презвитер др Драган Каран

ЖЕЗАЛ ЕПИСКОПСКЕ СЛУЖБЕ

Ваша Светости, браћо Архијереји, часни оци,
благоверни и христољубиви народе,

Шта рећи у овом великом тренутку, у тренутку када стојећи пред *Бојом Живим и Истинијим* (Откр. 1,18) и Црквом Његовом, *Сјубом и ѿврђавом истине* (1.Тим. 3, 15), ја слаби човек, по речима светог апостола Павла примам жезал епископске службе. Знам да сам недостојан тако великога служења и то искрено и смерно, пред Богом и пред Вама Ваша Светости, браћо Архијереји и пред вама народе Божији исповедам. Међутим, укрепљујући се унутрашњом силом светог Јеванђеља Христовог и свете православне вере наше, знам да можемо *све у Христју који нам моћ даје* (Фил. 4, 13) и да је Бог по Својој премудрости управо изабрао *оно што је слабо ѿред светиом да ѿсрами оно што је јако* (1.Кор. 1, 27). Ту и долазимо до најдубље тајне наше вере - Крста Христовог, у којем се открива тајна свакога служења Богу, па на крају крајева и самога епископског служења. *Расјети себи светиу и свети себи* (Гал. 6, 14) и *не знати ништа осим Христја и ѿо расјетоја* (1.Кор. 2, 2), ето тајне епископске службе. Када Свети апостол Павле каже: *Свима сам био све да било која ѿридобијем за Јеванђеље* (1.Кор. 9, 22) зар те речи не значе да слуга Божији, апостол, епископ треба да живи кроз непрестано приношење себе на жртву Богу и ближњему и да се таквим животом уподоби са-

моме Пастиру Доброме (Јн. 10) и Епископу душа наших - Богочовеку, Исусу Христу?

Шаљући своје ученике у свет на проповед о васкрсењу и о Царству Небеском, Господ их шаље тек пошто се уверио да имају љубави према Њему (Јн. 21, 17), јер љубав према Њему је темељ апостолске љубави према Цркви. Свештенослужујући ту свету тајну Љубави и ширећи је, чини је причасном свету и човеку кроз свету Литургију Цркве, апостол тј. његов благодатни наследник Епископ Цркве Божије је најпре сведок те љубави Божије објављене оваплоћеним Богочовеком Христом.

Многи су људи кроз читаву историју човечанства покушавали да, на овај или онај начин, реше тајну света и постојања. Епископ, као оличење Цркве Божије је сведок и блавеститељ да се *и висина и дубина и ширина и дужина* (Еф. 3, 18) и све тајне свих светова, историје и вечнога живота, откривају у Богочовеку Исусу Христу, Богу Живоме и Васкрсломе и Истинитоме Који је Почетак и Крај, Први и Последњи и Онај Који долази да суди свету (Откр. 1, 17). Апостол Павле каже да и ми треба да будемо као што је и Христос. Црква, као Тело Христово, на челу са својим епископом је позвана дакле, да се уподоби Христу, постајући тако *свешћосвешћу* и „град који на гори стоји” (Мт. 5, 11).

Примајући овај жезал епископскога служења из руке Ваше Светости, свестан сам да га примам као из руке Божије. Велики дар за велико дело Божије. Одувек је било тешко сведочити Истину, а у наше модерно доба, изгледа, најтеже. Ево само да се упитамо: јесмо ли ми Срби прошли кроз већу голготу, страдање и распеће него што је ово данас? Има ли утехе, има ли излаза?

Ја сада као нови епископ Цркве Божије, смирено пред Богом кажем - има. Христос Богочовек, Његова

Голгота је утеха наше голготе, а Његово Васкрсење, по вери нашој је и наша слава и победа.

У овом тренутку желео бих да заблагодарим Богу, Једноме у Тројици, Оцу и Сину и Светоме Духу, што је мене слабога и недостојнога човека, послао на епископско служење нашој светој Цркви.

Благодаран сам и својим родитељима, оцу Стојану и мајци Стаји, који су ме васпитали и упознали са нашом светом вером, Крсном Славом, честитом традицијом Кочићевог Змијања, са кога смо потекли, а у себи носим и лепоту питомог Чуруга где сам одрастао. Господ нека их утеши и благослови.

Благодаран сам својим професорима на Богословском факултету који су у мени развили љубав према богословљу и Светим Оцима Цркве. Нека би дао Бог да наш Богословски факултет и даље буде извор не *филозофије њо човеку* - већ *савршене филозофије њо Христју* (Кол. 2, 8).

Благодаран сам и Богу се молим и за моје доскорашње пријатеље и сатруднике у Карловачкој богословији, који се труде на великом делу наше светосавске просвете.

Посебну благодарност бих изразио својој браћи у Христу, монасима манастира Ковиљ, на челу са оцем Порфиријем, сада нареченим Епископом јегарским. Заиста, нема тих људских речи којима бих могао изразити њима своју захвалност. Надам се да ћемо бити и остати једно у Христу.

Такође желим да се захвалим и своме духовноме оцу, Епископу бачком Иринеју који ме је *Јеванђељем родио* (1.Кор. 4, 15) и провео кроз све степене јерархијског служења у нашој светој Цркви. Молим се и молићу се Богу да велико дело, које му је Бог доде-

лио, доврши и савршено посведочи истину Јеванђеља Христовог *и́ред Јудејима и Јелинима* (Рим. 1, 16).

Благодарим и свој пуноћи Цркве Божије, знанима и незнанима, пријатељима и родбини, свој духовној деци на подршци, помоћи, молитвама и љубави. Нека Господ свима стоструко узврати.

Посебно бих се поново захвалио Вама, Ваша Светости, браћо архијереји и часни оци на великом поверењу које ми је указано позивом на архијерејско служење. Уздам се непрестано у ваше свете молитве, у љубав и пастирско искуство које ће и мени бити драгоцено у служењу нашој светој Цркви.

На крају бих нешто рекао и о програму свога архијерејског рада. То је Јеванђеље Христово; јер ми *гру̑ю̑иа̑ и̑е-ме̑љаи̑ и̑ро̑рама̑ немамо̑ осим̑ Христ̑иа̑ Бо̑јочовека* (1.Кор. 3, 11). Њега васкрслог посведочити свету, Њега распетог и васкрслог. Пошто сам по промислу Божијем постављен за древну апостолску, далматинску Епархију, свестан сам и велике одговорности и крста који ми је поверен, али ми је пред очима Милостиви Самарјанин (Лк. 10, 25-37) који зацељује ране и залива их уљем благодати своје. Зар нам Он сам није показао најбољи пут и програм да заиста *свима будемо све* и тако испунимо закон Христов (1.Кор. 9, 22).

Препоручујући се још једном Вашим светим молитвама Ваша Светости, браћо Архијереји и народе Божији и молећи опроштај од свих, уносим благодарност Једноме у Тројици, Богу, Оцу и Сину и Светоме Духу, Пресветој Мајци Божијој, небеским силама и свима Светима. Њиховим заступништвом и молитвама нека Господ дарује мир и благослов Цркви нашој, народу и читавом свету своме. Амин.

Сремски Карловци, Духови, 1999. године

ЧАСТ И ОДГОВОРНОСТ

Ваше Високопреосвештенство и изасланиче
Светог архијерејског синода и Његове Светости
патријарха српског Господина Павла,
браћо архијереји и саслужитељи у Господу,
часни оци, драги гости, браћо и сестре!

Благодарим Једноме у Тројици, Богу Оцу и Сину и Светоме Духу, Тројици једносуштној и нераздељивој, што сам данас, иако слаб и недостојан човек, уведен у трон епископа Епархије далматинске. Ова древна апостолска епархија се помиње већ на страницама Новог Завета и везује се за великог апостола Павла и његове ученике Тита и Ермија, који су пролазећи кроз ове крајеве проповедали реч Божију. Пред силом њихове проповеди у Духу Светом, пропадали су сви тадашњи незнабожачки и многобожачки идоли. Ми верујемо да су они, као и данас празновани Свети апостол Лука Јеванђелист и свети Петар Цетињски - понос и слава града Цетиња и свеправославне Црне Горе, љубављу у Господу заједно овде са нама.

Велика је част и одговорност бити у овоме апостолском трону и уопште у епископском призвању да сведочимо Истину свету. Ради тога се и ја вером уздам у Господа нашег Исуса Христа, Који је Својим ученицима - а преко њих и свој пуноћи Цркве Божије - обећао да ће бити са њима до *свршетика века и светиа* (Мт. 28,

20). Надам се да ће ми Он сам и Пресвета Богородица и сви свети бити у овоме служењу увек у помоћи.

Далматинска Епархија је кроз своју дугогодишњу историју у Господу дала велике знамените јерархе наше Цркве. У овом тренутку бих поменуо само неке, блажене кончине достојне: епископа Симеона Кончаревића, који је због прогонства управљао далматинском епархијом тридесет година из братске царске Русије; епископа Јосифа Рајачића, потоњег патријарха српског; епископа Јеротеја Мутибарића; мудрог и трудољубивог епископа Стефана Кнежевића; великог канонисту и богослова Никодима Милаша; изгнаника Иринеја Ђорђевића. Желим такође да поменем и њихове достојне наследнике, а и сада активне архијереје наше Цркве: епископа Стефана жичког, митрополита Николаја дабробосанског и мог претходника епископа Лонгина. И њима благодарност узносимо за све што су учинили за живот ове апостолске, исповедничке и мученичке Епархије.

Ја ћу се као православни епископ овога трона и овога града трудити, колико ми то Господ да, да и у најмањем будем сличан Ономе који је као слуга дошао у овај свет и својим смирењем, понижењем и голготским страдањем показао нам пут крста као једини пут задобијања истинске славе, васкрсења и вечног живота. Сва тајна личности Богочовека Исуса Христа је у крсту Његовом, али је и тајна Његовог крста у Васкрсењу. То је она најдубља новозаветна истина коју свет, који у *злу лежи* (1.Јн. 5, 19), не разуме и не прихвата. Када Свети апостол Павле каже да је *распео себе свешу и свеш себи* (Гал. 6, 14), он хоће да каже да не прихвата ни себе ни свет изван Христа и изван крста Његовог. Ја се молим Господу да заиста будем сведок те истине и да моје епископство буде у том крстоликом служењу Богу и ближњему. Велики учитељ и отац Цркве свети

Јован Златоусти, када су га питали о спасењу и вечном животу, одговорио је: „Ја не знам ко ће се од људи спасити, али сумњам да ће се спасити онај ко не ради на спасењу свога ближњег”.

Као монах и као епископ ћу покушати да радим на обнови духовног и литургијског живота у повереној ми епархији, поготово на обнови наших духовних бисера: манастира Крке, Крупе и Драговића, који су одувек били извори и средишта духовног живота наше Епархије; затим, на питању црквене просвете и верског образовања наше омладине, која је данас највише изложена искушењима модерног света.

У наступајућој јубиларној години, када празнујемо 2000 година хришћанства, посебно ћу се трудити да, као православни епископ, у име своје Цркве негујем хришћански однос са свим људима, а посебно јерархијом и верницима Римокатоличке цркве, као и представницима власти у Републици Хрватској. На то нас упућује дух јеванђелске љубави, који нас учи да свима будемо све, а при томе да *цару дајемо царево а Боју Божије* (Мт. 22, 21). Данашњи свет у коме живимо, свет немира и раздора, гладан је и жедан те тихе, јеванђелске љубави, истине, мира и правде Божије. То је једина утеха овоме свету и ми као хришћани смо дужни да ту истину наше вере непрестано посведочавамо, како речју тако и животом, пред свима онима који имају *очи да виде и уши да чују* (Мт. 11, 15).

На крају, још једном желим све да вас љубављу у Господу поздравим и нека благодат Оца и Сина и Светога Духа буде са свима вама у векове векова. Амин.

Шибеник, Свети апостол Лука и
Свети Петар Цетињски, 1999. године

ПОНОВО СЕ ЧУЈЕ ПЕСМА У СЛАВУ БОЖИЈУ

Ваше Високопреосвештенство, преосвећена браћо
Архијереји, уважена господо, драга браћо и сестре!

*Оно што није моћуће људима,
Боју је моћуће (Мт. 19, 26)*

Ова велика јеванђелска истина, остварује се, надамо се, управо данас пред нама, када по благослову Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода Српске православне цркве, објављујемо и званично обновљење рада Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка. Када је, у мају ове године, недавно у Господу упокојени, велики јерарх и просветни делатник наше Цркве, Епископ Сава шумадијски, као један од чланова високе делегације Светог архијерејског синода посетио манастир Крку, он је између осталог рекао да је отварање Богословије у манастиру Крка, један од најзначајнијих догађаја у животу СПЦ у току ове 2001. године. Да ли је то више био његов благослов или жеља да тако буде, не знамо тачно, али у сваком случају то је мишљење које обавезује. Слична мишљења чули смо од многих других добронамерних људи, који такође сматрају да је отварање Богословије у овом тренутку велики подвиг и велики изазов. Ми се надамо да ћемо, уз Божију помоћ, у томе подвигу

успети и да ће ускоро из ове школе почети, као плодови нашега рада, да излазе истински проповедници јеванђеља Христовог - које је хлеб насушни овоме свету.

Богословија у манастиру Крка је древно училиште Српске православне Цркве, основано још далеке 1615. године у време Патријарха Пајсија Јањевца (1614-1647 године) и митрополита дабробосанског Тодора, тада и егзарха за Далмацију. Њено отварање био је знак процвата духовног живота у православној Далмацији, а такође и наговештај и вапај за духовном и политичком слободом српскога народа од тадашње Турске Империје. Од ове историјске 1615. године Богословија и Епархија далматинска постале су једно. Када је живела Епархија оживљавала је и Богословија и обрнуто, православна младост из Богословије оживљавала је Епархију и умногоме доприносила свеукупном обновљењу духовног живота православних Срба у Далмацији. По угледу на ову прву Богословију при манастиру Крки, Епископ далматински Јосиф Рајачић, потоњи Патријарх српски (1829-1861 године), основао је 1833. године Богословско училиште у Шибенику, које ће се 1841. године преселити у Задар. У време великог Епископа далматинско истријског Никодима Милаша (1890-1911) Богословија ће доживети свој потпуни процват и постати једно од најпознатијих училишта Српске Цркве. Немир и ратови овога двадесетог века прекидали су рад овога богословског училишта које је постојало све до 1920. године. После Другог светског рата великим залагањем садашњег Епископа жичког, а тадашњег далматинског Стефана и дугогодишњег ректора Богословије Николаја Мрђе, садашњег Митрополита дабробосанског, покренута је 1964. године поновно Богословија при манастиру Крки. Она ће као Богословија Света Три Јерарха постојати све до август-

та 1995. године. Тада због познатих историјских искушења Богословија, на жалост, поновно престаје са радом у манастиру Крки и наставља свој рад прво на Дивчибарама па касније у Србињу, да би се ове године поновно вратила у своју историјску матицу манастир Крку.

Обнављајући Богословију Света Три Јерарха, жеља нам је да младе људе - полазнике ове школе, упознамо са изворним јеванђелским учењем, са догматиком, богослужењем; са лепотом црквеног појања. Верујемо, да ће се од данас поново у кањону поред реке Крке - који у себи као бесцен бисер чува ранохришћанске катакомбе, где је проповедао велики учитељ народа апостол Павле - поновно чути песма у славу Божију. Надамо се, да ће наши ученици - боготражитељи, успети да, у тајни Цркве и свете Литургије Православља упознају и познају живог Христа - те да ће отуда и сами моћи бити Његови сведоци у овоме свету, који по свему иде ка завршној апокалиптичкој драми. Богословија је школа која нема за циљ стицање спољашњег знања, које води ка образовању интелекта и доводи до гордости, већ упознаје младе људе са самом суштином Живота, откривеном свету и човечанству у Личности Богочовека Исуса Христа. Ово познање Христа као Спаситеља надилази свако људско знање, јер је оно Откровење Тајне. Као такво ово знање приводи онога који га усваја великом смирењу - смирењу како пред Богом тако и пред другим човеком. У тајни Цркве, по вери смо управо кроз заједницу са Богом и другим човеком позвани на спасење.

Као Епископ и као човек знам да ће нам у материјалном погледу бити тешко, да одржимо ово училиште. Требаће много средстава за храну, за струју, за грејање, за плате... И ту се надамо у помоћ Божију, а

такође и у помоћ свих добронамерних људи, који су својом љубављу везани за светињу манастира Крке и Богословију Света Три Јерарха. Посебно се уздамо у помоћ и бригу од Епископа и свештеника који су се васпитавали у овоме Светом училишту. Очекујемо такође и помоћ од стране надлежних државних институција Републике Хрватске, која је прихватила начела модерне европске демократије у чијим темељима свакако јесте и мора бити хришћанска етика.

Нека благослов Божији и молитвена заштита Пресвете Богородице, Светих Архангела и Света Три Јерарха буду на овоме месту, у овоме манастиру и овоме богословском училишту и дај Боже да ово место заувек остане место утехе и јеванђелске радости. Амин.

беседа на поновном отварању
богословије *Свети Три Јерарха*,
манастир Крка, 15. септембар 2001. године

БОГ ЋЕ НАС ПРИМИТИ

У име Оца и Сина и Светога Духа!

Ваше Преосвештенство, часни оци,
драга браћо и сестре,

Данас наша света Православна Црква празнује Светог Архистратига Божијег Михаила и остале небеске силе бестелесне. Ово је један дивни и велики празник, јер празнујући Светог Архистратига Божијег Михаила, ми преко њега празнујемо самога Створитеља света Бога нашег у Тројици слављеног. Свети Архистратиг Божији Михаило је заштитник Православља и Цркве Православне. Он се у историји поштује и као борац против црквених јереси. Он је на челу војске небеске као архистратиг, јер је врховни и први од духовних сила. Бог му је толику силу, славу и достојанство дао и поставио га над свим небеским духовним силама. Зато ми често на богослужењима у нашој Цркви говоримо и понављамо речи Светог Архистратига Михаила: „Стојмо смерно, стојмо са страхом, пазимо”. Ове речи је он изговорио када је почела велика драма апостасије и пада на небесима. Тада се Деница, Сатана непријатељ Божији, један од палих духова побунио против Бога, желећи да узурпира Његов престо и да се уздигне изнад престола Божијег. Онда је Архангел Михаило на челу војске Божије изговорио те чувене речи: „Стојмо смерно, стојмо са страхом па-

зимо".Те речи опомињу, браћо и сестре, од тада, па све до данас. Архангел Михаило је тада рекао да пазе они који хоће да остану са Богом и у заједници са Богом, да их не би Сатана преварио и начинио их непријатељима Божијим. Овим речима свети Архангел је упозорио небеске силе да не отпадно од престола Божијег, од заједнице са Богом и од љубави Божије. Тај његов поклич је непрестано присутан у Цркви, ми га на богослужењу Цркве понављамо, а смисао је исти: да пазимо да ли смо ми у заједници са Богом и са Црквом Његовом или нисмо. Да ли смо пријатељи Божији и они који живе у љубави са Богом или смо непријатељи, тј. противници Божији и Цркве Христове.

Ето, свети Архангел тим покличем упозорава Цркву Православну кроз историју да не отпадне од Бога. Ми верујемо дубоко да он и ову свету обитељ манастира Крке чува, јер је она посвећена светом архангелу Михаилу и осталим силама небеским бестелесним. Управо ово што доживљавамо у наше време јесте видљиви знак старања, бриге и благослова Божијег и заштите светог архангела Михаила над овом Крчком светињом.

Манастир Крка, ви добро знате, је духовни центар наше Епархије далматинске, страдалне кроз историју. Ова светиња је, међутим, и у таквим околностима давала велике плодове и приносила духовне подвиге. Ево, и ми смо данас један такав чин доживели: један наш брат, искушеник постао је монах у овој светињи, показујући тиме да ова света обитељ није неплодна смоква, него једно плодно дрво, које добре плодове рађа. Плодове врлине, плодове честитости и богољубља. Тако је брат наш, сада монах Варсонуфије, узео на себе благи јарам Христов и постао монах Цркве Христове, да сведочи неотступно Васкрсење Господа нашег Исуса Христа. Да сведочи да свет и богатство овога све-

та нису ништа. Да му свет и све у свету буду трице и кучине у односу на Господа Исуса Христа и на љубав Божију. Ето, он је сада, као монах, у наше време постао борац за Православље и борац за ову светињу. Нека му Бог да, да истраје у томе и нека га Господ и свети Варсонуфије у томе укрепљују.

Ми смо данас такође доживели и други благослов, јер је наш игуман Герасим, по благослову Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, добио чин архимандрита. То је највиши чин који један монах може да има у оквиру манастирских послушања. Због тога сам, сматрам по неком благоразумију, поставио оца Германа за игумана ове свете обитељи, да се управо од оца архимандрита учи подвигу трпљења. Да се заједно боре за ову светињу и за нашу Богословију, која је под сводовима ове свете обитељи. Ето, нека Господ да и њима свако добро, да устрају, као што су се и до сада трудили, на добро братства овог манастира.

Желим, браћо и сестре, сваки благослов, и свима вама који долазите овде поштујући ову светињу. Пред овом светињом смо сви као црви земаљски. Ако улазимо надмено у ову светињу, знајте да нисмо са добром ушли. Ако улазимо са поштовањем и крајњом љубављу, е тада јесмо. Бог ће нас тада примити и Свети Архангел Михаило благословити. Желим нашем новом оцу архимандриту да га Господ укрепи, да овај чин и високо достојанство које је примио, прими у смирењу, како и доликује нама монасима; да има непрестано пред собом наш идеал, а то је Господ Христос, Који иде на Голготу са Крстом. То је Његово достојанство, кроз Своје распеће и страдање Он иде ка светлом Васкрсењу. Такође, и отац Герман, као игуман, нека се учи и васпитава на примерима врлих игумана светих обитељи, који су кроз древна времена про-

сијали учећи се том уском путу. Уском путу подвига, мученичког распећа самог себе да би из нас просијала и просветила нас благодат Христова. Благодарим данас и свим оцима, који су дошли, поготово благодарим Његовом Преосвештенству Епископу бихаћко-петровачком Хризостому, који је дошао са својим братством на овај празник.

Благодарим и овде присутном игуману студеничком Тимотеју, који је из наше царске Лавре дошао, да подели заједничку љубав са свима нама и да учествује у овој нашој духовној радости. Такође захваљујем протосинђелу Михаилу из манастира Гомирја, који је наш суседни манастир. Манастир Гомирје је био метох манастира Крке. Крчки монаси су у време прогона отишли у Горски Котар и тамо су основали манастир који ево, постоји већ 400 година. Хвала и вама, браћо и сестре који сте дошли данас овде у ову светињу, да одржимо традицију која је постојала кроз векове. Сабирајући се на данашњи дан у манастиру Крки треба своје муке, јаде и невоље да узносимо кроз молитве Господу, а онда, да од Господа и Светог Архангела Михаила очекујемо помоћ, заштиту и укрепљење.

Немојмо се варати, браћо и сестре, од овога света и сила овога света не можемо добити укрепљење и утеху. Утеху имамо само од Господа и од светитеља Његових. Радује ме што се та традиција сабирања око славе у манастиру Крки одржала и данас у распетој Далмацији и дај Боже да тако буде и убудуће, молитвама Светог Архангела Михаила и свих осталих небеских сила бестелесних. Амин.

манастир Крка, Аранђеловдан, 2003. године

ВЕЛИКИ ПОДВИГ ЈЕ ПРЕД НАМА

Благодаримо Господу за ову свету Литургију, коју одслужисмо у Врлици, у нашем храму Светог оца Николаја. Верујемо да је ово било по Промислу Божијем. Требали смо служити у Бителићу, али видели сте како је велика киша падала, па се сва околна вода слила у цркву и зато тамо нисмо могли служити, па смо дошли овде у Врлику. То је за нас знак да треба пуно поради на цркви у Бителићу, како би је довели у стање да у њој можемо вршити богослужење. Неки радови су већ почели, али треба да се доврше. Потребна је једна темељна припрема околног дворишта и порте Бителићке цркве. Преко оца Ђорђа знам да су већ почели радови на постављању крова цркве, али мораће се почети и земљани радови око цркве. Касније мора да се уреди и гробље. Само када кренемо Бог ће нам дати махове, даће нам снаге, а верујем да ће се појавити и средства да то учинимо. Свако добро дело Бог благосиља, тако верујем да ће и ово учинити. Само ако се и ми много потрудимо.

Наша црква у Врлици је, хвала Богу, дивна - катедрални храм. Некада је овде у Врлици било седиште Епископа далматинског. Ми овде имамо и велику кућу коју ћемо, ако Бог да, такође обнављати. Она је сада оштећена, кров је пропао. Сада у Далмацији и далматинској Епархији имамо пуно посла. Многи наши храмови су оштећени, девастирани, као што је био манастир Драговић, али ево, хвала Богу он је пре извесног

времена оживео. Дошло је братство у Драговић и сада манастир живи, а био је потпуна рушевина. Нико жив није веровао да ће се он обновити. Тако ћемо ако Бог да обнављати и наше друге цркве. Кроз читаву историју Далмације је тако било - рушене су цркве, паљене, али је православни српски народ успевао, налазио снаге да то обнови. Ја верујем да ћемо и ми то успети, иако смо десетковани. Никада мање православних Срба није било у Далмацији него што их сада има, али без обзира на то верујем да ће нам Бог дати снаге да то обновимо. Наше је да радимо колико будемо могли, а ми ћемо се трудити да обновимо све. Ето тај подвиг стоји пред нама. Мало нас је, снаге су мале, али управо оно што човек не може, када људска сила престаје, онда Бог притиче и пристиже у помоћ. Онда и светиље Божији помажу. Ја верујем да ће управо то бити и са нама овде у Далмацији.

Живели и Бог вас благословио и свако добро вам даровао. Сада после Литургије, враћамо се у Бителић да тамо пресечемо славски колач. Због кише и поплаве нисмо у Бителићу могли служити Литургију, јер црква још нема крова, али, хвала Богу, моћи ћемо бар да прережемо славски колач.

Врлика,
Покров Пресвете Богородице, 2004. године

ОБНОВА ЦРКВЕ ЈЕ ВЕЛИКО ДЕЛО

Радујем се што данас одслужисмо Свету Литургију у обновљеном храму Светог оца Николаја у Чиста Малој.

Знате, како каже библијска мудрост, има време кад се руши и има време кад се гради, има време кад се разграђује и има време кад се зида. Ето, ми сада живимо у времену када треба да изграђујемо оно што су други рушили, уништавали и зло свако чинили. Тако је то непрестано у животу. Смењују се једна генерација за другом и смењује се један вал зла и разарања и сваке несреће, а потом, хвала Богу да је тако, долази један период обнављања, грађења и зидања. Ми смо сада почаствовани пред Богом, да можемо да градимо и зидамо. Да иза нас и наше генерације остане нешто будућим генерацијама. Да кажу, ето било је добрих и честитих људи, хвала Богу и Бог нека их се сети у Царству небеском, када се будемо упокојили. Хвала што су нам оставили овај лепо и обновљени храм, јер неко се трудио око њега. Њихова реч биће велика награда за нас. Иако нам је тешко, иако смо у тешком тренутку, у изгнанству и веома ослабљени. Многи народ који је до јуче овде живео, живи сада по свим континентима овога света, расејан. Њихова земља је остала, а њихове куће су остале пуне. Међутим, нама, колико нас је остало, ево Бог даје снагу и благослов да учинимо ово велико дело.

Обнова једне цркве је велико дело, не само за нас, него и за генерације које долазе и које ће доћи после нас. То дивно дело се десило и овде у Чиста Малој, на

првом месту по благослову Божијем и по благослову Пресвете Богородице и светог оца Николаја коме је посвећен овај храм, али захваљујући такође честитим и добрим људима, који су помогли да се ово дело заврши. Овде има присутних људи, који знају како је текла обнова овога храма. Овај храм је изгледао страшно, страшило, изрешетан. Он није личио на цркву Божију, него као неки објекат који не зна се чему служи и на шта личи. Међутим, хвала Богу, ево видите, љубављу нашом и трудом тих честитих и добрих људи, дошло се до овога да сада имамо један леп храм светог оца Николаја са новим иконостасом, који смо почели да постављамо. Ако Бог да, он ће се и довршити, а планирамо да се овај храм живопише и ослика. Тиме би све било благообразно и чино, како у ствари приличи да буде један православни храм уређен. Дакле, почели смо од ништа, а ево долазимо до нечега, хвала Богу. Захваљујући честитим људима из Црквене општине Чиста Мала који су се трудили од почетка. Они су дали свој прилог обнови овога храма својим рукама, својим радом и својим трудом, својом љубављу и својим гостопримством. Када год смо овде нешто радили увек нас је неко од тих људи дочекао, угостио, почастиио оним што је могао и како је најбоље знао, те је велика награда тих људи пред Богом.

Посебно желим да се захвалим главном ктитору обнове овога храма господину Љубомиру Поповићу, који је својим прилозима највише допринео да се овај храм обнови. Рекао бих, опет у сарадњи са људима из црквене општине Чиста Мале, са оцем Владом, који је надлежни свештеник и са свима који долазе у овај свети храм. Обнова једнога храма у неком месту је велики знак благослова Божијега.

Синоћ смо осветили нова звона која су саливена у Београду, а стара звона су страдала. Неко је у свом без-

умљу пуцао у стара звона и тако су она уништена. Немајући мржњу према тим људима који су то чинили, ми смо успели да салијемо нова, хвала Богу. Она се сада чују и позивају наше вернике на молитву, подсећају их на Бога, на заповести Божије и на закон Божији. Можда треба оставити своје послове у пољу када се чује звоно црквено. Чим звони црква, значи да је неки празник и има молитва у храму. Најважније за сваког човека је то што се догађа у храму. Зато се у нашем народу говорило да не треба радити на велике црквене празнике. Зашто? Зато што је много важније ово што се догађа у храму него једна њива, за њиву ћемо имати времена и после. На првом месту, дакле, треба да дођемо у свети храм, да се помолимо Богу и да учествујемо у празнику, који се тада празнује, а после ћемо ићи својим кућама и својим пословима. Зато се говори да је често пута Бог опомињао друге људе када раде на велике празнике. Дешавало се да се деси нека несрећа у пољу, или изгори сено, или лоше роди усев, само зато да би Бог подсетио људе да не раде на велике празнике. Велики празници и недеља су посвећени Богу и тада треба да се сабирамо око својих храмова.

Хвала Богу, овај храм у Чиста Малој је обновљен, он ће да живи, он ће да врши своју службу. Овде ће да се окупљају верници, да се Богу моле и да се виде једни са другима. Не само да изнесу Богу своје тешкоће и муке, што треба на првом месту да чинимо, него да кажу и један другоме: како живе, какве невоље имају, да ли требају неку помоћ. Онда ће један другоме доћи да помогну. Тако је наш народ живио кроз историју, кроз векове. Носећи бремена један другога, као што каже Свето Јеванђеље. Ето, то је оно што је одржало наш народ кроз историју без обзира на све тешкоће и невоље на које смо наилазили као људи, а тих невоља је бивало и биће сигурно убудуће. Али, ево, људски је и то. Људски је трпи-

ти невоље и муке, и остати човек достојанственога лика. Да се не поколебамо у својим тешкоћама. Ево, од Кни-на до Шибеника до јуче ни једна кућа није имала крова. Много је наших храмова тако изгледало, али у последње време и то се обнавља. Треба стрпљења, треба подвига, треба молитве, треба наде у Бога, треба и сопственога труда. Онда ће Бог помоћи и изаћи ће се из тих мука.

Ево ми, хвала Богу, полако идемо и данас смо служили Свету Литургију у овоме обновљеном храму. Обновљени храм нас, браћо и сестре, подсећа да и ми душе наше треба да обновимо. Не само храм него и наше душе да буду обновљене, вером, надом и љубављу према Богу. А чим имамо љубави, вере и наде у Бога, онда ћемо имати и љубави према ближњем. Било кога човека да сусретнемо имаћемо љубави према њему, јер ћемо видети икону Божију у њему, лик Божији, створење Божије. Тај други човек има своје муке, своје патње и невоље и не би требало да му ми додајемо нове, него ако можемо да му помогнемо. Ако не можемо помоћи, бар можемо да се помолимо Богу за њега, а Бог ће се сигурно даље старати о њему. Ето то је наша мисија, браћо и сестре. То је мисија Православља кроз историју и треба да је чувамо као један бесцен залог, као један дивни бисер православне вере.

Још једном благодарим Господу што сам данас могао са својим свештеницима овде служити Свету Литургију. Да се помолимо Богу са свима вама, који сте помогли ово дивно дело. Дај Боже да се и убудуће у миру, у љубави, у заједништву скупљамо на молитву и богослужење код светог оца Николе у Чиста Малој.

Живели и Бог вас благословио!

Чиста Мала, 2004. године

ДА БУДЕ ВОЉА ТВОЈА

Дозволите да са своје стране на овој божанственој Литургији, честитамо нашем новом монаху оцу Симону, а и игуману Герману, који је данас добио новог монаха и сабрата свете обитељи. Ово је значајан дан за манастир Крку, нашу богословију, па и Епархију, јер смо у ово тешко време добили новог монаха наше Цркве.

Са своје стране желим да упутим неколико речи подсећања оцу Симону, који је данас примио малу схиму или мали анђелски образ и обукао се у чин монаха. Највише, најсажетије и најдиректније о монаштву говоре управо молитве, које смо читали приликом обреда мале схиме. По тим молитвама монах представља блудног сина, који се враћа небеском Оцу. Монах је онај који напушта свет и живот по законима света и тела, те одлучује живети угађајући Богу. Монах треба да живи непрестано распињући себе, јер је кроз монашење прихватио философију Крста као философију свог живота. Зато се и каже да је монах онај који дословно и најдиректније испуњује Христову заповест: *Ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе* (Мт. 16, 24), тј. себе телесног, старог човека. Монах узима крст свој и ходи за Христом, јер једино тако може бити Његов ученик. Ето, управо тај идеал има и треба да има сваки монах приликом ступања у монашко братство. Црква га само на монашењу, кроз молитве које смо читали, подсећа на тај завет и на пут који је изабрао.

Ми се радујемо што је наша света обитељ данас до-била новог монаха. Отац Симон је већ три године овде у крчкој обитељи. Претходни духовник му је био вла-дика Герасим, а сада је то старешина овог манастира отац Герман. Ја верујем да су они имали довољно вре-мена да испитају његову духовну спремност за монаш-ки подвиг. Он се сигурно за ово време које је овде про-вео, научио путу Христовом и показао је да се одрекао света. Одррицање од света подразумева и одрицање од телесне родбине и свих искушења која нуди свет. Све-ти Оци кажу да сваки монах треба да буде спреман да се бори са четири ствари: да се бори са искушењима света; да се бори са искушењима тела; да живи у не-престаном унутрашњем распињању себе и облачењу у Христа и да се бори са демонским силама. То је уски и мукотрпни пут који бира сваки монах. Овај пут стоји и пред сваким хришћанином, па и пред сваким верни-ком, али је он најкарактеристичнији управо за монахе и монашки живот. Монах изабира аскетско свлачење старога човека са себе и облачење у новог - у Христа. Он тежи својој боголикој природи. На томе путу упо-добљења Христу, монах мора да прође многа послу-шања, а једно од првих и на првом месту је послушање игуману и братији у којој се налази. Монашки подвиг је првенствено подвиг одрицања од своје воље, подвиг послушања игуману и братији. Одричући се од своје воље, монах бива спреман да се учлани у једну мо-нашку заједницу и преко послушања игуману, он бива спреман да извршава и вољу Божију.

Ми данас на жалост често стављамо своју вољу из-над воље Божије, стављамо своју вољу изнад воље бра-тије. Стављамо своју вољу изнад воље игумана, па на крају можемо стављати своју вољу изнад воље Еписко-па, што значи изнад, тј. изван сваког црквеног порет-

ка. Монашки пут је, насупрот томе, пут смиренуумља, пут одрицања од своје воље и послушања братији. Преко послушања игуману и братији, монах се органички учлањује у заједницу једне помесне Цркве, тј. једне епархије. То је веома битно нагласити, да монашки подвиг није изван црквеног поретка него је органички укључен у тај поредак. Поред послушања као темеља, монах даје и завет девствености, а то значи да ће читав свој живот посветити Богу и да ће се увек уклањати од телесних искушења, од искушења која са собом доноси свет и светска уживања. Трећи завет који даје монах, то је завет добровољног сиромаштва. Преко овога завета монах се одриче богатства овога света и пристрасности према стварима. Све оно што буде имао у манастиру, припадаће братству тога манастира и ништа неће сматрати за своје приватно. Старешина манастира и братија ће се бринути за његове потребе, а он ће се својим подвигом трудити да и сам доприноси тој заједници, тј. да ће живети од дела својих руку. Монах у манастиру има све што му је потребно, али све припада манастиру. То је веома битно за онога ко се определио за монашки и анђелски начин живота. Он не треба да се оптерећује земаљским бригама и бригама о богатству света.

Свети Оци су установили да монах даје три основна завета, у којима се уствари садрже и сви остали монашки подвизи. Монашки живот је заиста једна драма. Видели сте како потресно изгледа чин монашења. Изгледа потресно и лепо, јер показује борбу, један подвиг човека који се одриче себе земаљског и стреми ка Богу. Долазећи на монашење, послушник лежи у виду крста. Тиме он изражава да прихвата крст и распеће свога старог човека, како би убудуће живео по законима новог христороког бића у себи. Тај подвиг и то бреме и тај крст је данас прихватио и наш отац Симон, који

је по благослову игумана добио ново монашко име. Ја дубоко верујем да је то име по промислу одређено за њега. То је једно лепо монашко име из православне традиције. Везано је за светог апостола Петра, који је пре позива у апостолску службу имао име Симон. Отац Симон је по њему добио име, али и по једном атонском подвижнику српског порекла преподобном Симону, оснивачу манастира Симонопетра на Светој Гори. Верујем, ако Бог да, да ће отац Симон посебно изучавати житије преподобног Симона Симонопетри-та и да се из њега учи азбуци монашког живота.

Радујем се што је данас Крка добила новог монаха. Овим смо се и сами појачали у тешком времену у којем живимо. У данашњем времену су духовне вредности, нажалост, напуштене. Напуштен је пут подвига и пут распећа себе, а прихваћен је лагоднији начин живота, тј. широки пут којим данас велики број људи ходи. Не дао Бог да га и ми прихватимо. Хођење широким путем не треба бити присутно међу нама, а посебно у једној монашкој заједници, која по преимућству мора бити подвижничка заједница. Зато су многи људи кроз историју долазили у манастире као изворе врлине и ту се учили како треба ходити уским путем вере. То је битно не само за људе из света, него првенствено за наше богослове који су имали прилике да виде како изгледа древни обред монашења, који се врши у оквиру свете Литургије на Малом входу. Тиме што се врши у Литургији, и монаштво нам се открива и јавља као литургијски, односно црквени подвиг, који нема смисао сам по себи, него само унутар једне конкретне заједнице, тј. манастира, а преко тога манастира, одређене епархије, тј. Цркве.

Желим на крају ове кратке поуке за све нас, да честитам нашем новом монаху оцу Симону, као и игуману манастира Крке оцу Герману, на новом сабрату.

Сада ћете прићи и целивати крст из руке новог монаха оца Симона и питати га за његово ново монашко име, које показује да је он кроз свету тајну монаштва постао нови човек у Христу.

Живели и Бог вас благословио!

манастир Крка, фебруар 2005. године

МЕСТО УТЕХЕ, МИРА И РАДОСТИ

У име Оца и Сина и Светог Духа!

Часни оци, драга браћо и сестре,

*Ево дана који створи Господ,
да се радујемо и веселимо у њему!*

Ово је химна коју певамо сада у периоду Васкрсења, а она нам открива дубоку тајну, да нас је Бог све створио, како би нам у Христу подарио вечни живот, и управо је та вечност - непролазни дан живота и вечна радост.

Ево и ми овде сабрани предокушамо ту радост Васкрсења посебно данас на овом светом месту, када проглашавамо храм Светог Василија Острошког у Црногорцима *Српским православним манастиром Светиој Василија Острошкој*.

Овај свети храм је подигнут 1988. године и до сада је служио као парохијска црква, а од данас ће, ако Бог да, постати манастир Светог оца нашег Василија Чудотворца Острошког, место непрестане молитве, али и заштите овог дивног угодника Божијег.

Манастири се разликују од других световних објеката по томе што су места, на посебан начин посвећена Господу и Његовим светитељима, и сваки се на

свој начин уподобљава гори Синају, на којој је пророк Мојсије добио заповести Божије. Добивши на каменим таблицама написан Закон Божији, велики пророк Мојсије морао је изути обућу са ногу својих, јер је земља на којој је стајао била света земља. На то су и сви наши православни манастири позвани, да постану света земља - земља освећена присуством Божијим, а самим тим и место утехе, мира и предокушаја радости вечнога живота. То духовно благо је намењено, како онима који са страхом Божијим, вером и љубављу живе у манастиру, тако и свима онима који на исти начин приступају овим светим местима.

Проглашавајући данас овај манастир Светог Василија Острошког, ту визију имамо пред собом, и ако Бог да, када се подигну конаци овог манастира, и у њега се уселе монаси, они ће својим трудом и монашким подвигом ово свето место уздизати у небеске висине, у којима је сам живео и које је созерцавао Свети Василије Острошки.

Свети Василије Острошки је живео у 17. веку, у тешком времену турског ропства и у периоду борбе за очување чистоте Православља. Оба ова велика крста победоносно је изнео на својим плећима Свети отац Василије Острошки укрепљиван благодаћу Божијом. Он је истовремено себе потпуно преобразио у Христа, тако да је, подобно Светом апостолу Павлу, и у њему живео Христос. Христом и само Христом Свети Василије - слава му и милост - могао је да учини, а и данас чини дела подобна делима великих старозаветних пророка, као и многих светитеља Цркве Христове. Христом је Свети Василије Острошки у српском роду стао уз родоначелнике наше, Светог Симеона Мироточивог и Светог Саву, и као светило неугасиво светли и данас у тами овога света и овога века.

Проглашавајући данас овај манастир можемо слободно рећи да он одмах добија свој Устав и свој Типик, а то је житије Светог Василија Острошког Чудотворца. Онај ко буде овде живео позван је непрестано, да се учи из житија Светог оца Василија, великог јерарха Цркве Христове, али и великог подвижника, који се непрестано и од свога архијерејског служења повлачио, да би се у миру и тишини благословене пустиње Самим Господом испуњавао.

Манастир Светог Василија Острошког је сада пети манастир у Епархији далматинској, поред наших манастира Крке, Крупе, Драговића и манастира Светог Цара Лазара на Далматинском Косову. Дај Боже да и он постане велики духовни центар у овој области Имотске Крајине, а и да буде, као што већ и јесте, веза далматинских манастира са манастиром Тврдошем у Херцеговини и манастиром Острогом у Црној Гори. Та света места је својим животом и својим присуством на посебан начин осветио и благословио Свети отац наш Василије Острошки, чије мошти и данас у манастиру Острогу живе и чудотворе безбројним чудесима.

Наш нови манастир Светог Василија Острошког у Црногорцима има већ једну велику светињу - митру Светог Василија Острошког, која је са његових моштију донесена и дарована овој светој цркви, и њу ћемо ускоро, ако Бог да, вратити и донети у овај свети храм - да нас ова благословена митра у православљу укрепљује и од наших људских мука и недуга исцељује.

Манастир Светога Василија Острошкога у Црногорцима од имовине тренутно има само овај свети храм. Ми смо успели, хвала Богу, да припремимо идејни пројекат конака овог светог манастира, који треба и може да се гради, захваљујући побожним и добрим

људима из овога краја. Они су већ даровали много земље овој светињи, чим су чули да ће на овом месту бити основан манастир Светог Василија Острошког Чудотворца.

Православни Срби из Црне Горе и Херцеговине досељавајући се кроз историју на ове далматинске просторе нису заборавили свог светитеља и свог заштитника, већ су му из велике љубави и поштовања најпре ову цркву подигли, коју ми ево данас и манастиром проглашавамо и тиме, надамо се, остварујемо најдубљу заједницу вере и љубави народа овог краја са својим светитељем и то за све векове.

Дај Боже и Свети Василије Острошки помози, да ово данас свето дело започето и довршимо! Не на славу људску, већ само на славу Божију!

Молитвама Светог оца нашег Василија Острошког и свих светих! Амин.

беседа на дан проглашења
манастира Светог Василија Острошког,
манастир Црногорци, 12. мај 2005. године

АКО И ПАДАМО – ДА УСТАЈЕМО

Нека је благословен данашњи дан и велики празник Светог Апостола Петра, када прослављамо његово чудесно избављење из јерусалимске тамнице. Наша света Црква је одредила да се два пута годишње слави овај светитељ Цркве, велики првоврховни Апостол Петар. Први пут се празнује најсвечаније на Петровдан, а Часне вериге су његов зимски или други празник, који је посвећен, као што рекосмо, његовом чудесном избављењу из јерусалимског затвореништва.

Чули смо данас из одељка светог Апостола (Дап. 12), који се чита на овај празник, како је анђеоски Господњи на чудесан начин ослободио ап. Петра из тамнице у време када је почело прво гоњење Цркве у Јерусалиму. Тада су сви апостоли редом били прогањани, затварани и мучени ради Имена Христовог. Тако се и Свети апостол Петар нашао у тамници. Међутим људске намере и људске силе нису могле да спрече промисао Божији. То се видело и на овом избављењу Светог Апостола Петра из тамнице, као и на другим многобројним чудесима, која ће се касније догађати Светом Апостолу Павлу и његовим ученицима (Дап. 16, 14-37).

Промисао Божији у раној Цркви је био да се проповед јеванђеља Христовог прошири, почевши од Јерусалима преко Мале Азије све до Европе. То је оно што је Бог Дух Свети одредио светим апостолима. Тако је и првоврховни Апостол Петар своју проповед почео већ

у Јерусалиму. Пошто је био затворен, Бог га на чудесан начин изводи из тамнице. Анђео Господњи га буди ноћу у тамници, када са његових руку спадају окови, тј. ланци или вериге, које ће остати у Цркви као символ његовог страдања.

Свети апостол Петар је већ у раној Цркви уживао велико поштовање, јер је чинио многобројна чудеса, да је чак и његова сенка исцељивала људе (Дап. 5, 15). Због тога су рани хришћани узимали ове вериге којима је ап. Петар био окован, полагаали их на болеснике и ови би одмах оздрављали. Корени овог данашњег дивног празника Часних верига су, дакле, у животу ране Цркве, а сам догађај је описан у књигама Новог Завета. Данас се по промислу Божијем, један део верига Апостола Петра налази у Цариграду, а други у Риму, поред гроба Светог Апостола Петра.

У Новом Завету од Светог Апостола Петра имамо две посланице у којима нам он говори о врлини хришћанског живота, о новој твари у Христу, о нашем препороду у Христу, а говори такође и о потреби да држимо исправно веру у Христа. Већ Апостол Петар у својим посланицама полемише против лажних учења и јереси, које ће се појавити већ у периоду апостола и ране Цркве. Зато Свети апостол Петар у својим посланицама наглашава да није спасоносна свака проповед и свака вера. Спасоносна је само она вера која је аутентична, тј. она коју у Духу Светом проповедају апостоли и Свети апостол Петар такође. Што се тиче његовог житија, знамо да је после проповеди у Палестини и у Јерусалиму на мученички начин завршио свој живот 67. године у Риму, у време императора Нерона. Свети апостол Петар је пострадао мученичком смрћу, распет стрмоглавце на крсту, јер је сам из смирења тражио да на тај начин пострада. То је био израз његовог нај-

дубљег покајања, јер је он, по својој импулсивној природи, у време страдања Господа Исуса Христа, три пута се Њега одрицао, али се после тога горко кајао. Свети Апостол Петар је био првоврховни апостол, најпре и управо због тога што је предњачио у покајању. То показује читаво његово житије, а посебно његова мученичка смрт. Свети апостоли су својим мучеништвом запечатали своју љубав према Господу Исусу Христу, јер су њих једанаесторица пострадали на разне начине, док се само Свети апостол Јован Богослов упокојио у дубокој старости у Малој Азији.

Данас света Црква празнује чудесно избављење Светог апостола Петра из тамнице и поклоњење његовим часним веригама, које су симбол страдања, символ крста. Свети апостоли су били ти који су проносили име Христово кроз тадашњи незнабожачки грчки и римски свет. Њихова мисија је била проповед Јеванђеља, а истинитост те проповеди, они су потврђивали својим страдањем, својим оковима, својим ланцима, батинањем, а као печат - и својим мучеништвом, за шта их је Господ у Цркви увенчао неувенивим венцем Својим.

Свети апостол Петар јесте био првоврховни апостол, али у источној православној традицији не постоји предање да је он имао власт над другим апостолима. То нам, између осталог, потврђују и речи данашњег светог Јеванђеља које се чита на светој Литургији (Јн. 21, 15-25). Из овог одељка се види да апостол Петар није имао никакву власт над другим апостолима, већ да им је био једнак по достојанству, а његов ауторитет у раној Цркви је происходио из његове спремности на служење и љубав према Господу и Његовој Цркви. Када Господ Исус Христос каже Апостолу Петру за Светог Апостола Јована: “Ако ја хоћу да он остане до

краја шта је теби до тога! Ти хајде за мном”. (Јн. 21, 22-23) Те речи значе да сваки апостол има своју мисију на коју ће га Бог послати, а да је њихова једина Глава и Руководитељ у томе сам Господ Исус Христос, никако Свети апостол Петар. Зато је, по промислу Божијем, Свети апостол Јован Богослов најдуже живео од свих апостола. Читав свој живот, своју апостолску мисију вршио је у Малој Азији, а тамо је и скончао у Ефесу. У време свога прогона, апостол Јован Богослов је у пећини Откровења на Патмосу имао виђење последњих догађаја и сведочења Цркве. Њему је, ради Цркве, откривено шта ће се све збивати до другог доласка Христовог и како ће после Суда Божијег бити воспостављено ново Небо и нова Земља (Отк. 21, 1-2). Свети Јован Богослов је сва та чудесна откровења забележио у својој књизи Апокалипсис Новог Завјета, а циљ ове књиге је да покаже победу Јагњета-Христа над непријатељима Цркве.

Православна Црква поштује Светог Апостола Петра као првоврховног апостола заједно са Светим Павлом, али га у православном предању поштујемо као дивног сведока Христовог, дивнога у својем мучеништву и страдању. Не у некаквом тријумфализму, нити спољашњој слави, па чак и световној моћи, што се, нажалост, у новом миленијуму, у западној хришћанској традицији везивало за овога великог апостола, већ управо онако као и друге свете апостоле - крајње смирене сведоке јеванђеља Христовог. Ето, таквог Апостола Петра наша Црква празнује - мученика, сведока истине Јеванђеља Христовог, онога који се и сада моли на небесима за Цркву Божију, заједно са осталим апостолима и хоровима светитеља.

Многи Свети оци нашег времена говоре да Цркву Христову чекају и данас велика искушења и велика

страдања, можда чак и много већа него што су била у раној Цркви. Зато ми треба да се припремамо за такво сведочење. Добро знамо какве су наше духовне моћи, колико смо ревносни у вери, колико смо постојани у молитви, колико смо спремни на одрицање ради сведочења Христа. Међутим, и поред тога, морамо бити спремни на велика искушења, која да бисмо победили, потребна нам је вера светих апостола. Њиховим примером треба да се поучавамо, њиховим животима и њиховим мучеништвом, како би бар у најмањем били слични њима. Ако и падамо - да устајемо, ако се и одричемо - да се кајемо. Ако и напуштамо пут јеванђелски - да се исправљамо док још има времена, док смо још овде у животу, у историји. Јер никада се не зна када ће кога Бог, по промислу, позвати. Ево сада се, пре неки дан упокојио поглавар Грчке Цркве, Архиепископ Христодул. Имао је шездесет девет година. Наш Патријарх Павле има сада деведесет четири године, још је жив и његова мисија још траје.

Јеванђелски посматрано, да бисмо проценили вредност неког човека и његовог дела, морамо првенствено гледати на крај његовог живота. Било је људи који су у свом животу на почетку били веома ревносни у вери, врло марљиви и одани Цркви. Међутим када дођу искушења, као што се каже у Светом Јеванђељу - дажд и буре - да ли ће се та кућа срушити, тј. да ли ће тај човек пасти и удаљити се од Христа? То првенствено зависи од тога да ли је био утемељен на чврстом темељу - на Христу. Да ли је своју личност утемељио на Христу, на Цркви Божијој, на православној Вери? Или је темељио на самоме себи? Можда је темељио на себи, на угађању себи и својим страстима. Ако је тако, чим дођу искушења и провере, такав човек неће издржати, као што ни кућа сазидана на песку није издржала

невреме (Мт. 7, 24-27). Свети апостоли су нам примери верних сведока Истине Христове, који су себе утемељили на крајеугаоном камену Христу и ту своју веру у Христа су потврдили мученичком смрћу. Зато их ни многобројна страдања, ни прогони, нису могли одвојити од љубави Христове, како каже Свети апостол Павле (Рим. 8, 35). Сведок те и такве Истине био је и Свети апостол Петар, којег наша Црква поштује као првоврховног апостола, али првоврховног у покајању, у служењу, у страдању за Господа. Показујући своју крајњу љубав према Њему, тиме је он заслужио да буде постављен на место које га је Црква поставила. Свети апостол Петар се у црквеним химнама назива кнезом апостола и првоврховним апостолом, заједно са Апостолом Павлом и наша га Црква заједно са другим апостолима помиње кроз читаву богослужбену годину, показујући тиме да смо и даље заједно и једно у Цркви Христовој.

Дај Боже да и ми укрепљивани примером Светог Апостола Петра будемо, бар у маломе, сведоци вере и да наше бремене које нам је Црква одредила, достојанствено носимо. Да не скидамо крст који нам је, по промислу, одређен. Да не будемо као они који силазе са свога крста да би друге распињали, него да прихватимо и своја сопствена распећа, јер је то једни спасоносни пут. Наше распеће је наше послушање у Цркви, било да је у манастиру, на парохији или у богословији. Своје послушање на које смо од стране Цркве постављени, треба да извршавамо честито, поштено сведочећи своју веру својим животом. Ако на томе путу има страдања - тада да трпимо страдања. То значи носити крст сведочења. То се посебно односи на нас овде у распетој Далмацији, где смо кренули од нуле, где је до скоро, као што сви добро знате, било све срушено,

и одисало апокалиптичном пустоши. Ништа нисмо имали. У многим парохијама нисмо имали ни кадионице, ни једног путира, свећњака, ништа није било. Сада се ипак, хвала Богу, стање изменило, али је потребно још много трпљења и много рада. Потребан је наш труд и залагање, да би Господ преко нас слабих, које је изабрао, учинио оно што не би учинио преко моћних и јаких. Они који су били моћни и јаки отишли су са ових простора и склонили се на друга места где су мања искушења, где им је бољи и лагоднији живот. Нису спремни на мучеништво. И то је за поштовање. Не можемо ни то осуђивати, али у сваком случају, ми који смо овде сада, да будемо верни сведоци бар у маломе. Ако и падамо - да устајемо, по примеру Светог Апостола Петра и других апостола и многих светитеља Цркве Христове до данас, како би, по речима другог првоврховног Апостола Павла, добар рат ратовали и дело које нам је Бог дао завршили (2.Тим. 4, 7). Амин.

манастир Крка, 2008. године

ГДЕ ЈЕ ТА ЉУБАВ?

Ево благодат Божија нас је данас сабрала овде у манастир Крку на овај дивни празник када прослављамо два угодника Божија Светог Апостола и Јеванђелисту Луку и Светог Петра Цетињског.

Свети апостол и Јеванђелиста Лука је отац црквене историје и отац црквене уметности. По занимању је био лекар. Имао је велике дарове Божије. Био је ученик Светог апостола Павла, великог апостола народа, и од њега нам је остало Јеванђеље по Луки, које је он написао гледајући и слушајући дела Светог Апостола Павла и раних Отаца Цркве.

Много тога можемо научити из његове проповеди, а као срж његовог Јеванђеља, по књигама које проучавају Лукино Јеванђеље, каже се да је он наглашавао најширу димензију Јеванђеља Христовог - да је оно сила за спасење свима који поверују, свим народима, прво Јудејима, па онда незнабошцима. Јудејима зато што су они кроз Стари Завет били припремљени да чују Реч Божију, а незнабожци ће је примити кроз проповед светих апостола и кроз силу чудеса која су они чинили. Дакле, они су своју проповед потврђивали Божанским знамењима, чудима.

Свети Петар Цетињски, као заштитиник Православља и заштитиник светог цетињског манастира и целе Црне Горе, живео је у осамнаестом веку и борио се против унијатске пропаганде; борио се заједно са

нашим српским народом против турске окупације и ропства. Највише је радио на мирењу завађене браће и племена у Црној Гори.

Заиста су велики светитељи који се данас празнују. Свети апостол Лука је везан и за нашу Епархију, за Далмацију, јер се у Јеванђељу спомиње како је апостол Павле, када је био на овом светоме месту и проповедао у катакомбама испод овог манастира, ту је оставио своје ученике Луку, Ермија и Тита, који је био први Епископ далматински који је потом отишао на Крит. Наследио га је Ермије. Свети апостол Лука је касније отишао са Апостолом Павлом на проповед у Рим. Тако смо везани за Апостола Луку чије Јеванђеље непрестано треба да проучавамо и да схватимо да је Јеванђеље заиста у нашим животима сила на спасење свакоме, па и нама. То ће заиста тако бити ако живимо следујући њему.

Чули смо данас у Светом Јеванђељу како Господ каже да је сатана прогнан са неба у виду муње, али је делатан и присутан овде на земљи. И сада када смо преводили књигу о старцу Пајсију, кога сам имао прилику да видим и узмем благослов од њега, он на једном месту говори о лукавству демонском, шта они чине да би погубили хришћане и одвратили их од пута спасења и Јеванђеља. Он каже да оне људе који нису верници и који су троми и лењиви, немарни за спасење, он их у томе још више утврђује. Он их утврђује да живе од данас до сутра, да живе као телесни људи. Оне који крену путем ревности и вере, он покушава да их окрене на неумерени подвиг, да превише посте, да оду у један облик прелести, не слушајући благослов Цркве и радећи по својој вољи. Треба да се подсетимо, браћо и сестре, и те амартиологије, закона греха, на који нас ђаво подстиче, користећи раслабљеност нашег тела и

острашћеност наше природе. Ђаво куша свакога од нас тамо где смо најслабији и тако нас поробљава. На пример, ако неко има страст среброљубља, он га још више јача у њој.

Са друге стране, тзв. искушења са десна, оне који су на путу врлине и који се труде на путу врлине. Њих подстиче да се горди и уздиже над другима: да он више пости, да живи као монах, да се уздиже изнад других; или пак да се он налази на некој позицији: да је он игуман, а други су ништа, да је он професор богословије, а други су ништа. У сваком случају ту је основа сатанске и демонске философије, а то је гордост. Зато нас свето Јеванђеље поучава, да бисмо живели заиста у свези мира, да носимо бремена једни другима и да тако испунимо закон Христов - потпуно супротно ономе чему нас сатана поучава. Тако, ако гледамо данашње људе, видимо да се мало живи по философији јеванђеља, а много по философији греха. Данас је у основе световног образовања ушла крилатица „људска права“. То је у ствари ништа друго до демонски бунт против свега и свачега. Под том крилатицом се крије да деца треба да оцењују професоре, да не слушају своје родитеље. С друге стране, Црква нас учи да живимо у послушању вољи Божијој, у послушању Цркви, у послушању игуману, у послушању братији, да ученици слушају своје професоре. То је свештено послушање вољи Божијој на сваком нивоу. Данашња световна философија је потпуно супротна, те деца се васпитавају у самодовољности, индивидуалности. Тако је сатана преварио наше прародитеље рекавши им да не слушају Бога. Сатана тада хоће да постане мерило и да себе постави на трон Божији. Зато и ми ако некада претендујемо да будемо оно што нисмо, прихватamo демонску философију. На пример, не могу бити свештеник на не-

кој парохији, ако ме благодат Божија није поставила на то место; не могу се називати лажним апостолом, иако и данас има таквих који обуку мантију и говоре да су свештеници или епископи, а у ствари то нису, јер је благодат Божија одступила од њих. Кад год не прихватамо закон крста, односно љубав према Богу и љубав према ближњима, ми прихватамо демонску философију и демонско решење да сиђемо са крста. Зашто бих био распет? Треба да проширим пут, а не да идем путем смирења, послушања, путем скорби. Има једна икона у Грчкој која се назива Широки и уски пут. На њој један подвижник иде уским путем, уз брдо и носи свој крст, а широки пут је једна долина где људи иду са гитарама и песмом и рекли би да су већ у Царству небеском, а у ствари нису јер се оно само подвигом достиже, само га подвижници задобијају, како нас већ учи свето Јеванђеље. Није лако задобити Царство небеско. У једној од јеванђељских прича се каже да је Царство небеско слично трговцу, који прода све што има да би купио тај бисер, односно Јеванђеље. Другим речима, мудри трговци су они који остављају и продају све земаљско. Нажалост, много пута ми смо немудри трговци и жртвујемо тај бисер зарад пропадљивог богатства. Тешко је препознати бисер међу многим камењем. Тако и у духовном смислу, постоји много бижутерије, нема или је мало правих подвижника, који кажу да ће све оставити ради тога зрна бисера, који је у ствари Сам Христос.

Није случајно што се данас баш чита ова јеванђељска прича, а чини ми се да је данас изузетно важно да наш народ не прихвати ту демонску философију бунта против Бога, против Закона Божијег, против Цркве, против учења наше свете Цркве, против заповести и свега онога што је честито и миломе Богу

приступачно, како се то каже у нашем народу. Управо се данас нашем народу намеће та друга философија слободе у греху, док нас Црква учи да живимо у слободи по Христу, у слободи од греха, у надилажењу греха. Демон нас учи да угађамо себи и својим страстима, односно да будемо робови саме себи и саме греху.

Света Црква нас учи да ишчитавамо житија и дела Светих Отаца. Ми смо, хвала Богу, нашој Комисији за канонизацију предали молбу за канонизацију нашег Никодима Милаша, Епископа далматинског да и он буде уврштен у ред светих наше Цркве, као богослов, као мудри канониста са прелаза из деветнаестог у двадесети век. Његови канони су преведени на све православне и неправославне језике. Заиста без нашег светог Никодима Милаша, исповедника Православља, ни камен на камену Православља не би овде остао.

Данас смо се сабрали и једним другим поводом. Тако се десило да сам ја на данашњи дан устоличен за Епископа далматинског. И заиста прође ових десет година као један тренутак. Тако ће и читав живот, драга браћо и сестре, проћи као један тренутак, као један секунд. Бог нам је у ствари дао тај један секунд да се определимо да ли смо за Бога или против Њега. Он неће робове, већ синове, а синови су они који имају љубави према Оцу. То хоће Христос од нас у Цркви - да будемо синови Божији и синови светлости. То једино можемо бити ако живимо у свештеном поретку, не би ли смо се спасили у овом свету који данас све више и више у злу лежи. Свети апостол Павле је рекао да овај свет у злу лежи. Тако онај ко жели да се спасе, мора да изађе из њега, мора да изађе из Египта, да би живео у слободи у Христу.

О ових десет година не треба говорити. Само бих рекао оно што нам предстоји као крст јесте обнова на-

ших светиња. То је обнова Саборне цркве у Шибенику, ускоро треба да почне обнова цркве светог Спиридона у Скрадину, а после седамдесет година смо добили дозволу да обнављамо и цркву светог Саве у Сплиту. Када нас је остало најмање, добили смо дозволу. Али, у немоћи Бог даје Своје силе и онда се догађају чуда. Дај Боже да оно што је Црква поставила пред нас и пред мене као Епископа, пред наше свештенство и монаштво, пред наше професоре, пред наш распети народ у Далмацији доведемо до краја. Ова црква и ова светиња нама не допушта да се ми помакнемо са овога места и кажемо да одлазимо тамо где нам је боље. Обичан човек по својој слабости може тако рећи, али ми не. Треба тако да живимо и да ако треба оставимо и кости у њиховим темељима. Иако нас је мало треба више и више да се уздамо у Бога и наше светитеље да нам притичу у помоћ.

Желим да споменем и то да је велики Божији благослов и то што је 2001. године почела поново да ради наша богословија. Јуче сам био у Београду у богословији и они имају исте проблеме као и ми овде. Са мучком прикупљају средства да прехране ученике. Можемо се запитати где су ти ученици који су завршили ту школу, који су провели пет година живота у њој, који су васпитавани у њој. Где су они сада, када треба да јој помогну? Где је та љубав? То је знак да је охладнела љубав многих. То је знак Другог доласка Христовог. То је знак краја историје, али не у негативном смислу. Он долази да коначно награди подвижнике, мученике и оне који су заслужили вечни живот, а да силницима овога света суди, јер су били неблагодарни, јер су покушали да живе аутономно од Бога, као да су сами себе створили. Тада човек умире. Дакле, пред нама је и даље велики крст. Само да се трудимо да живимо у љубави,

да живимо носећи бремена једни другима. Онда ћемо испунити закон Христов. Тако треба да живи отац у кући, игуман у манастиру, епископ у епархији заједно са својим народом и свештенством, али и да народ слуша реч својих пастира.

Дај Боже да се увек овде окупљамо и да се покажемо достојанствени и спремни да служимо нашој Цркви и предању које овде постоји. Онда ће и Бог дати да обезбедимо будућност, поготово младим људима који су одлучили да се врате на ове просторе.

Живели и Бог вас благословио!

манастир Крка, 31. октобар 2009. године

НЕКАДА НАС ЈЕ ОВДЕ БИЛО МНОГО ВИШЕ

Дозволите ми да вам честитам данашњи празник Покрова Пресвете Богородице и храмовну славу нашег дивног и лепог храма у Книну. Данас смо се сабрали да прославимо храмовну славу како би сви наши Срби који живе у Книну и околини молитвено и духовно били са нама.

Покров је дан наше славе, дан наше заштите и рекао бих дан спасења, ако га гледамо очима вере. Овај велики празник је установљен у десетом веку, када се Пресвета Богородица јавила у једном храму у Цариграду, држећи омофор над сабраним народом. Тада, у рану зору, пошто је било свеноћно бденије, јуродиви старац Андреј је видео Пресвету Богородицу како стоји над народом и држи свој омофор, штитећи и молећи се за народ Божији. Онда је старац Андреј питао свога ученика да ли и он види овај дивни приказ, што је он и потврдио. У спомен тога виђења и тога чуда установљен је празник Покрова у Цркви Христовој и ево већ се празнује хиљаду година. Покров има и духовну симболику, јер показује, да Пресвета Богородица непрестано бди над Црквом Христовом и моли се за нас Богу. Она се моли за страдалнике Христове, исповеднике и за све оне који живе по вери и Закону Божијем. И тако ће бити до вечности.

Ми хришћани треба да будемо само достојни тога благослова и заштите Покрова Пресвете Богородице. У

Цркви је заиста тако, јер очима вере видимо то што је видео јуродиви Андреј. Овај догађај непрестано доживљавамо у свом животу, али и у животу наше Цркве. Пресвета Богородица је наша заштитиница и Она која нас руководи. Она и данас чини многобројна чудеса. Препуне су књиге и житија светих која то доказују и показују.

Данас, по Промислу Божијем, празнујемо и два угодника Божија, који су добили духовне дарове управо од Пресвете Богородице. Један је Свети Роман Слаткопојац, који је такође живео у десетом веку и био је ђакон при цркви Свете Софије у Цариграду. Пошто није имао дар појања, он се молио Богу и Пресветој Богородици да му помогну у томе. Потом је имао у сну виђење Пресвете Богородице, која му је дала један свитак да поједе - тзв. кондак. Од тог тренутка он је добио дар појања и писања кондака. Тада је испевао чувени Божићни кондак *Дјева днес*. Свети Роман Слаткопојац је написао хиљаду кондака, највише у част Пресвете Богородице, али и других светитеља и угодника Божијих.

Наша Црква данас празнује и Светог Јована Кукузеља, дивног светитеља и монаха Свете Горе, који је живео у дванаестом веку. Он је такође од иконе Пресвете Богородице Кукузелисе добио дар појања. Каже његово житије да је он тако умилно анђелским гласом, да су се, док је поред манастира по послушању чувао овце и певао, оне саме окупљале да га слушају. Можемо тек замислити какво је појање било док је он певао у Цркви Христовој.

Ова двојица светитеља најбоље показују да је Пресвета Богородица непрестано са нама. Она наше немоћи исцељује, а наше недостатке допуњује. Ми само треба вером да гледамо и живимо, како би били достојни Њеног Покрова и Њене заштите.

То говорим посебно за нас овде - Србе у Книну и распетој Далмацији. Нама је посебно потребна та заштита

и тај Покров. Земаљске силе нам не могу помоћи; људске организације нам не могу у толикој мери помоћи. Оне могу нешто да учине у земаљским стварима. Суштински, духовно и за вечни живот нам могу помоћи само Црква Христова, Сам Бог, Пресвета Богородица и наши свети-тељи које празнујемо. Посебно нам помажу наше крсне славе, али и сви ми заједно можемо један другога помоћи уколико живимо по законима вере и љубави Христове и Јеванђеља Христовог. То нам је благослов данашњег празника; то нам је завет данашњег празника. Ако тако будемо живели, бићемо у заједници са Богом и благодат Божија ће бити са нама и над нама. Заштита Пресвете Богородице ће бити над нама, само да тога будемо достојни.

Сигурно сте пуно пута чули да епископ када рукополаже свештеника у нашој Цркви и народ говори: Достојан! Туреч најпре изговара епископ, а народ је затим потврђује. То значи да свештеник треба да буде достојан те високе и анђелске службе коју је примио. Он својим животом треба да буде достојан, што и народ потврђује. Свештеник треба да буде достојан не само у тренутку рукоположења, него читав свој живот и читаву своју службу.

И ми сви, браћо и сестре, када смо се крстили, примили смо благодат и дар Светога Духа. Тада је Црква за нас рекла: Достојан!, јер смо тада васкрсли у Самоме Живоме Христу. Међутим, треба крштењем да живимо читав свој живот. Треба у своје делању да будемо честити и поштени људи и да живимо од дела руку својих. Никада благослов Божији не почива на ономе ко пљачка и отима сиротињи, немоћнима, убогима и удовицама. Никада на таквом човеку, ни на његовој породици, а шире гледано, ни на таквом народу неће бити благослов Божији. Због тога треба непрестано да се подсећамо основних учења наше Цркве, да би благослов Божији био на нама, као и заштита Пресвете Богородице и свих светитеља Цркве Христове.

Већ сам рекао да је за нас у Книну посебно значајан данашњи празник, данашња слава града. Некада нас је овде било много више, али историјска догађања, невоље, страдања и прогони су допринели да нас има оволико. Али, колико год да нас има, треба да се сабирамо око Цркве Христове и онда ћемо сигурно опстати и остати као народ Божији. Можда ће дати Бог да од нас и други виде да се овде може живети. Тако они који су у дилеми могу се вратити својим кућама и својој историји. Ми који смо овде треба чврсто да се држимо своје вере, своје Цркве, свога језика, свога Предања, своје културе. Сви знамо да то данас и овде није лако, али је то наш подвиг и наш крст.

Сада ме је ваш свештеник подестио да кажем да шаљете своју децу на веронауку. По закону имамо могућности да наша деца у школи уче и српски језик. Немојте се плашити да своју децу шаљете да уче свој језик и своју културу. То је по закону дозвољено и нико нам то не може замерити, нити забранити. Немојте да ми сами својој деци забранимо оно што им закон дозвољава. Српска деца треба да науче свој језик, да уче ћирилицу, као и своју културу и историју.

Нека благослов Божији и заштита Пресвете Богородице буде на свима нама, како би крст који носимо у овом тешком историјском тренутку достојно изнели. Јесу нам плећа немоћна, јесмо слаби и несавршени, али зато се молимо Пресветој Богородици и Господу нашем и Спаситељу да буду са нама. Они јесу и биће са нама, само ако ми будемо својим животом са њима, живећи по законима своје свете православне вере.

Живели и Бог вас благословио!

Книн, Покров Пресвете Богородице, 2009. године

У ЦРКВИ НИСМО САМИ

Нека је благословен овај данашњи дан и наше сабрање у Задру где смо служили свету Литургију и принели Господу нашем бескрвну жртву за спасење читавог света и за *всјех* и за *всја*. Посебно желим сваки благослов онима који су се данас причестили на светој Литургији, приступивши кроз пост, смирење и покајање најсветијој тајни Причешћа овде у цркви Светог пророка Илије.

Данашња недеља је позната као Недеља Православа и постоји вековно предање тога назива. Прве недеље поста врши се поклоњење светим иконама, које је установљено у осмом веку јединствене Цркве у време Седмог васељенског сабора, сазваног у одбрану свештених икона. У осмом и деветом веку је вођена велика борба за одбрану свештених икона. У то време се због икона подигла велика расправа и велики немир у народу, тако да је Цар морао сазвати Васељенски сабор, који је за главну тему имао поштовање икона као и богословље иконе. Црква нам је преко светих Отаца овог сабора објаснила зашто је потребно да имамо иконе и који је њихов смисао у Цркви Христовој. Основни догмат на којем се темељи поштовање икона је икона Исуса Христа, јер нам она показује да је Бог у Христу постао човек, остајући при томе и даље истинити Бог. Зато је и било могуће да Га Црква наслика, покаже и објави свету у виду иконе. Икона Христова потврђује догму о Оваплоћењу - главну догму у коју верујемо -

Бог постаје човек ради спасења света. Тога Бога у Кога Црква верује видели су и посведочили свети апостоли, рана Црква и многи светитељи. По обрасцу Христове иконе, у Цркви су почеле да се сликају иконе и других светитеља, посебно Пресвете Богородице, па светих апостола Петра и Павла, а затим и других апостола и светих до данас. Предање тврди да је Свети апостол Лука насликао неколико икона Пресвете Богородице, иконе светих апостола Петра и Павла и других апостола, што значи да је поштовање икона већ апостолска традиција.

Међутим, како то већ у Цркви бива, све једном дође на проверу, па је тако у осмом и деветом веку дошло до расправа и немира у Цркви по питању икона. Поставило се питање: да ли је потребно поштовати иконе? да иконе можда нису идоли?, зашто се клањати ликовима на икони, а не Богу? итд. Тако су била отворена многа питања везана за иконе. Свети оци Седмог васељенског сабора (Никеја, 787) су донели одлуку да треба поштовати иконе, јер оне имају дубоки богословски смисао у Цркви, објаснивши да се поклоњењем и целивањем иконе, не клањамо предмету или дрвету, него лику који је насликан, а тај лик је првенствено лик Самога Христа. Пред иконом Пресвете Богородице, не клањамо се дрвету, него лику Пресвете Богородице, а пред ликом светитеља, изражавамо поштовање лику тога преображеног и охристовљеног човека.

Свети оци су, дакле, на Седмом васељенском сабору установили догмат о поштовању икона, који је био јединствен и за Источну и за Западну Цркву. Не требамо заборавити да је Црква у то време била Једна, неподељена и да до данас постоји поштовање икона не само на православном Истоку, већ исто тако и на Западу. Ми смо недавно били у посети Риму и видели смо у тамо-

шњим продавницама велики број православних икона, које се продају заједно са другим црквеним предметима, што показује да се и западно хришћанство све више враћа поштовању икона. У православљу не постоји ниједна црква без икона и иконостаса, а многе цркве су и читаве фрескописане. Тако украшене цркве показују оно што ми доживљавамо на Литургији: када проповедамо о Васкрсењу Христовом, то исто видимо и на икони Васкрсења; када празнујемо Божић, видимо витлејемску пећину на икони Рођења Христовог; када празнујемо Преображење, имамо фреску Преображења, која нам открива тај чудесни догађај; у црквама имамо и бројне иконе и фреске светитеља које поштујемо као своје заштитнике и учитеље.

Иконописана и фрескописана црква, браћо и сестре, показује да ми нисмо сами у цркви, већ да смо у Цркви са Троједним Богом, са анђелима Божијим, са Пресветом Богородицом и светитељима, као и то да њима треба да се уподобљавамо. У фрескописању и иконописању храмова нам се открива пуноћа наше вере и пуноћа догматике, која врхуни, као што смо рекли, у икони Христовој. Дакле, ми не верујемо ни у какву апстракцију, или философску контемплацију, већ у реалног Човека, Који је истовремено и Бог – Богочовека Исуса Христа. У многим религијама забрањено је сликати Божанство, као што је то било у периоду Старога Завета, пре Оваплоћења Бога Логоса. Међутим, од времена Јеванђеља и светих апостола, Црква избражава лик Божији, сходно апостолској проповеди: Оно што наше руке додирнуше и очи наше видеше, то вам сведочимо (1.Јн. 1, 1). Иконе нам, дакле, потврђују апостолско Предање и говоре о живој и реалној присутности Господа Исуса Христа у Цркви. Зато се ниједна православна Литургија не може служити без икона.

Тако се служило чак и у време гоњења, када није било хришћанских храмова, већ се обично служило по катакомбама, као што је Свети апостол Павле, оснивајући цркву у Далмацији, служио у катакомбама нашег манастира Крке. Знате да се тада служило најчешће ноћу, јер је Римска империја гонила хришћанство, али је и у то време за служење Литургије постављан знак Часног Крста и иконе Господа Исуса Христа или Пресвете Богородице. Почевши од ране Цркве, од времена гоњења и мучеништва, Литургија се служила уз хришћанска знамења, што ће се касније у време слободе Цркве, развити у иконостасе и фрескопис. Када бисмо данас неким случајем склонили иконе са наших иконостаса или фреске из цркава, ми бисмо били веома осиромашени, улазили бисмо у цркву као у пуну и празну пећину. Осликане цркве, браћо и сестре, сведоче нам о пуноћи благодати Цркве и нашега спасења у Њој.

Недеља Православља је велики празник поштовања икона, који има како духовни, тако и догматски значај. Он нам потврђује истинитост наше вере, коју ми остварујемо и доживљавамо у Литургији Цркве, а сама Литургија је већ икона Царства небескога. Литургија нам потврђује да ми немамо теоријску веру, то смо потврдили данас причестивши се Телом и Крвљу Христовом и тиме показали да смо једно тело са Њим (Рим. 12, 5). Храњећи се Богом у Кога верујемо, ми остварујемо најприснију заједницу са Њим, показујући да је наш Бог живи и истинити Бог, у Кога ми живимо, ходимо и јесмо (Дап. 17, 28).

Модерна медицина и биоетика покушавају данас пронаћи многе лекове, али и даље се трага за леком бесмртности, што је било посебно изражено у периоду Средњег века. Међутим, људи не знају да је једини лек бесмртности, по речима светог Игнатија Антиохијског,

само свето Причешће. Видите колико се нас на Литургији причести из једног путира и нико се не разболи. Многи људи кажу да неће да се причешћују, јер морају да се причешћују заједно; можда је неко болестан, па се плаше, итд. Такво малOVERJE је неоправдано. Свето Причешће, браћо и сестре, исцељује, као што је Господ у светом Јеванђељу исцељивао оне који су имали губу, а губа је тад била неизлечива болест, као што је данас сида. Христос је једним додиром такве људе исцељивао, парализоване подизао, демонизоване ослобађао. Таква се иста исцељења догађају и данас у светој Цркви вером, управо кроз свето Причешће. Зато не треба да долазимо у цркву као да долазимо у позориште или на концерт, него смо позвани да сви учествујемо у Литургији. Када свештеник изађе на свете Двери и каже: Са страхом Божијим, вером и љубављу, приступите - треба да приступимо и да се причестимо живим Христом. То нам је исто, како кажу свети Оци, као да се причешћујемо из животворнога Ребра Христовог на Голготи, јер се од тог истог Тела и Крви причешћујемо. Литургија је свеопште спасоносно дело народа Божијег, остварено Крстом и Васкрсењем Христовим, у којем треба да учествујемо сви, на челу са епископом, свештеницима, ђаконима, чтецима, појцима и пуноћом народа Божијег.

Ради освећења простора у којем живимо, потребно је такође да имамо или ако смо их склонили, да вратимо иконе светих у своје домове. Не треба да се плашимо да држимо иконе својих крсних слава у кућама, јер су оне знак општехришћанског наслеђа и културе, али су за нас и много више. Иконе су за нас знак вере, знак победе, знак Васкрсења Христовог. Зато не треба да се плашите да имате иконе у својим кућама, јер тиме сведочите основну истину наше вере на којој се све друго темељи. Знајте да је време гоњења престало, бар у оном

облику у којем је било у време комунизма, после Другог светског рата. Са иконама и кандилима, наше куће и станови постају освештана места и домаће цркве, како каже Свети апостол Павле (Рим. 16, 4).

Свештене иконе поред догматског и литургијског имају за нас и етички значај. Саме иконе нас уче истини светог Јеванђеља, а то је да имамо љубав према Богу и да живимо у љубави према ближњим и свим људима. Моја је вера лажна ако кажем да верујем у Бога, а мрзим ближњег поред себе. Тако нам сведочи и свето Јеванђеље. Неће се оправдати пред Богом они људи који формално, спољашње верују у Бога, а живе чинећи зло ближњем. Недеља Православља нас поучава да живимо по Закону Божијем и сходно канонима наше свете Цркве. То нам исто сведоче иконе светитеља, које нису обичне слике или портрети, већ изображени ликови охристовљених и спашених људи у Цркви. Они су зато наши заштитници, путовође и учитељи. Широм света постоје многе чудотворне иконе, које потврђују да је живи и истинити Бог наш у Кога верујемо и Који је наш небески Отац и Спаситељ и да само живећи у заједници са Њим и Црквом Његовом можемо задобити спасење.

Захваљујемо свима вама који сте заједно са оцем Петром допринели да се обнови овај дивни храм светог пророка Илије у Задру, како би се овде могли сабирати и Богу се молити, чувајући своју веру и богатство свештеног Предања, које нам је завештано Недељом Православља.

Живели и Бог вас благословио и свако добро даровао!

Задар, црква Светог Илије, Недеља Православља,
08. март 2009. године

РАЗБОЈНИК СА ДЕСНЕ СТРАНЕ

Нека је срећан и благословен данашњи празник Воздвижења Часнога Крста, који се у народу назива и Крстовдан. Данас смо се сабрали овде у нашој светој обитељи на Светој Литургији, да се Богу помолимо и да кроз свето Причешће покажемо да смо Тело Христово, да не припадамо само земаљском. Данас смо показали да смо део мистичког Тела Христовог управо кроз Свето Причешће, али и кроз цели наш подвиг, молитву и труд. Круна нашега живота јесте данашње приступање Светом Путиру. Причешћем показујемо да не можемо да живимо сами себи или сами за себе, него да живимо са Христом, за Христа и у Христу. Све се то потврђује управо у Светој Литургији, када на речи свештеника: „Са страхом Божијим, вером и љубављу приступите!“, ми смирено приступамо да се причестимо из животворног Ребра Христовог. Зато се, браћо и сестре, сабирајмо у Цркви на све велике Празнике, јер је свака Литургија Васкрс; на свакој Литургији празнујемо Васкрсење Христово као централни празник Цркве.

Данас празнујемо Воздвижење Часнога Крста - један диван догађај, који се догодио у четвртом веку у Јерусалиму у време благочестивих царева Константина и Јелене. У то време је благочестива царица Јелена посетила Свету Земљу и дошла у град Јерусалим на место Голготу. По Предању се знало да је то место на коме је Господ распет са још двојицом разбојника. Она је хтела да потражи Крст на којем је Господ Христос био распет. Међутим, до тада

су у Јерусалиму владали римски императори, који су били богоборци и незнабошци, те су управо на Голготи подигли незнабожачки храм римске богиње Венере. По усменом предању, људи из Јерусалима су знали да се Часни Крст Господњи налази испод тога храма. Свети Константин и Јелена су наредили да се поруши тај храм и у његовим темељима су нашли закопана три крста. Међутим, нису знали који је од њих Часни Крст Господњи. По Промислу Божијем, туда је пролазила једна поворка са упокојеним човеком. Онда су се људи сетили да стављају те крстове на покојника, да виде да ли ће се нешто десити. Када су положили трећи крст, тај човек је васкрсао из мртвих. Он је оживео. После тога су још једном положили тај Крст на једну болесну жену и она је оздрвила. Тако су сви заједно проверили који је Животворни Крст Господњи. Затим је достојанствено тај Крст постављен и узвишен на Голготу.

Међутим, одувек су се велика историјска страдања догађала у Јерусалиму и у Светој Земљи уопште, јер се тамо укрштају све религије и силе овога и онога света. Тако је у шестом веку Јерусалим био поробљен од Персијанаца. Њихов цар Хозрој је читав град срушио, а Часни Крст је однео у Персију, где се налазио нешто више од тридесет година.

Касније грчки император Ираклије осваја Персију и он Часни Крст враћа на Голготу. Цар је из поштовања сам носио Крст Господњи, али је у једном тренутку, улазећи у Јерусалим, стао и није могао да иде даље. Тадашњи јерусалимски Патријарх је видео једног анђела како стоји и не да му да уђе у град Јерусалим. Анђео му није дао да у царској одећи носи Крст, већ је цар морао да се пресвуче у скромну одећу и да босоног узнесе Часни Крст на Голготу. У спомен овога догађаја установљен је овај велики празник узношења или воздвижења Часног Крста у Јерусалиму и он се ево до дана данашњег празнује у Цркви Христовој.

Чули сте да смо на данашњој Литургији читали Јеванђеље које се чита на Велики петак. Данашње Јеванђеље нас подсећа на страдање и распеће Христово, којим смо ми као Црква Христова спасени. Није лако достићи Царство небеско и није лако достићи спасење. Својим страдањем нам је Господ Христос показао тај уски, крстоносни пут, који иде на Голготу.

Свако од нас има тај крст; сваки народ има свој крст. Битно је да ми будемо заједно са Христом, да тај свој лични или свенародни крст, носимо са Христом на Голготу. Онда ће и наше страдање бити спасоносно.

Поред Господа Христа на Голготи су страдала и двојица разбојника. Међутим, само се један спасао - онај који је у последњем тренутку препознао да Христос невин страда. Ми смо разбојници и треба да страдамо – мислио је он. Међутим, у овом разбојнику се јавља вера у Христа, јер он препознаје да Господ невино страда. Због тога му се покајани разбојник са вером обраћа на Голготи: „Помени ме, Господе, у Царству Своме!“ Због своје вере, покајани разбојник је први наследио Царство небеско.

Дај Боже да и ми будемо загледани у тога разбојника са десне стране. Сигурно да имамо много разлога да се видимо као разбојници. Чинили смо ко зна каква безакоња, огрешили смо се и према Богу и према ближњем. Ево, недавно смо превели једну књигу о светогорском старцу Пајсију, који је написао један духовни тестамент на крају свога живота, где каже: „Ја сам сваки грех учинио! Нема везе да ли сам га учинио у већој или мањој мери или у помисли. То је пред Богом исто.““ Према томе, ако највећи оци и светитељи Цркве кажу за себе да су велики грешници, шта онда можемо рећи ми?

Међутим, не треба да будемо без наде, већ да се угледамо на разбојника са десне стране, на покајаног раз-

бојника, да препознамо да је страдање Христово – страдање ради нашега спасења. Тада ће наш животни крст који носимо, муке и невоље, које као људи и као народ имамо, бити крст који нас води на Голготу. Да не буде да страдамо само ради својих греха, само ради својих земаљских интереса и ко зна каквих међусобних размирица, па да се брат завађа са братом, комшија са комшијом, кум са кумом, а све ради себичних, земаљских интереса и нечег уског, људског и ограниченог.

Зато нам је потребно покајање и да се непрестано угледамо на разбојника са десне стране или још боље да се угледамо на Пресвету Богородицу и Светог Јована Богослова, који стоје испод Крста Господњег, али страдају заједно са Њим, својом састрадалном љубављу, жртвом и својом молитвом. Све то нам је потребно да би нас Господ примио у Царство небеско.

На Крстовдан се пости, што је такође жртва и подвиг, јер се данас сећамо распећа и страдања Господњег. Зато треба да имамо и покајне мисли. Треба непрестано да преиспитујемо свој живот, да ли живимо богоугодно или не и да ли нас у нечему наша савест укорева. Да ли можемо да исправимо свој живот, да ли можемо неке зле и ружне навике да оставимо, да ли можемо у себи да победимо старога човека греха, у којем су укорењене земаљске навике или било шта друго што нас одваја од Бога? То је, браћо и сестре, подвиг наш. То непрестано треба да имамо на уму и да се исправљамо и поправљамо како бисмо спасоносно свој животни крст носили на Голготу Христову, где нас чека распети, али и васкрсли Господ - Победитељ смрти.

Дај Боже да тако буде и да достигнемо у Царство небеско!

Живели и Бог вас благословио!

манастир Крка, Крстовдан, 2009. године

БОГ НИЈЕ МУЧИТЕЉ

Нека је срећан и благословен данашњи празник Уласка Господњег у Јерусалим, у нашем народу познат као Цвети. Јуче смо празновали васкрсење четверодневног Лазара, које се, како сте чули, спомиње у данашњем светом Јеванђељу. Четверодневни Лазар је био један од оних који је седео са Господом за трпезом у Јерусалиму, пошто га је Господ Христос подигао из мртвих у Витанији. То чудо је толико удивило присутни народ, па чак и оне људе који нису били верујући - тј. Јудеје. Многи од њих су почели да верују у Господа Исуса Христа, из простог разлога јер су видели човека, који је четири дана био у гробу, а сада седи жив за трпезом. Јудеји нису били толико удивљени самим делом и самом Христовом личношћу, него још више Лазаром који беше мртав и оживе. Међутим, неверујући и они који су били најзлобнији међу Јудејима, желели су да убију не само Господа Христа, него и Лазара, јер је он сам потврђивао истину да је Христос Месија. Сам васкрсли Лазар потврђује истинитост Христовог учења, он потврђује истинитост Његовог месијанства и Његовог дела. Та њихова безумна мржња ће се и испунити на Велики петак, када буду распели Господа Христа. Али, Лазар је остао жив и касније је постао Епископ на Криту, упокојивши се природном смрћу у својој дубокој старости.

Видели сте из данашњег јеванђељског извештаја како Господ Христос, као Богом обећани Месија, у

највећем смирењу - на магарету, улази у град Јерусалим. Он улази на Царска врата јерусалимских зидина и пред Њега излази велики број становника овога града, тј. сви богочежњиви и благочестиви људи, жене, деца... и поздрављају Га онако како се поздравља Месија: „Осана, Сину Давидову!“ (Мт. 21, 9) Они га поздрављају машући маслиновим и палмовим гранчицама, које смо и ми данас осветили у цркви на ту успомену. Палмове и маслинове гранчоце су символ Крста и Васкрсења Христовог. Неки од присутних људи су и своју одећу стављали пред Господа приликом уласка у Јерусалим, скидајући тако свога телесног човека, како би се обукли у духовног, охристовљеног. Свечани улазак Господа Христа у Јерусалим - Цвети је многе људе покренуо да верују у Господа и Његово спасоносно месијанско дело.

Међутим, у другима ће овај исти догађај изазвати толики револт, који су они гајили у себи читаво време проповеди Господа Христа, али сада ће се у пуноћи пројавити: Јуда им већ на Велику среду издаје Господа Христа, а на Велики петак Он бива распет на Голготи. Дакле, овај данашњи поздрав на Цвети: „Осана, Сину Давидову!“ ускоро ће се у Јерусалиму претворити у поклич: „Распни га, распни!“ Питамо се како је било могуће да људи тако брзо промене своје мишљење? Многи од ових људи су и сами били сведоци чуда васкрсења четвородневног Лазара и других многобројних чудеса, која се описују у Јеванђељу Христовом. Од речи: „Осана“, па до: „Распни га, распни!“, таква промена става је најтипичнији доказ колико су људи слаби и склони спољашњим, друштвеним утицајима, за шта нам је најочигледнији пример ово што се догодило на Цвети.

Али, хвала Богу, Промисао Божији је дубљи од овоземаљских намисли. Богоборни Јудеји су мислили

да ће чим распну Господа Исуса Христа уследити крај хришћанства и крај Његовог учења. Мислили су да ће Он бити само један од многих проповедника, учитеља или философа, чијом смрћу се завршава њихово дело. Међутим, њима је била скривена тајна Личности Христове, јер до самога краја нису знали ко је уствари Христос. Он ће тек Својим васкрсењем коначно потврдити да је оваплоћени Бог и Богом обећани Месија, Који је дошао у овај свет као Спаситељ. Да је Он био обичан човек, Његовом смрћу би се завршило и Његово учење, а апостоли би се расули, како то већ обично бива. Међутим, ево, Црква Христова, од апостола па све до данас постоји више од две хиљаде година и неодступно сведочи истину Христову. Црква сведочи истину Његовог дела, истину Његовог васкрсења четвородневног Лазара, истину Његовог уласка у Јерусалим, као и Његово страдање и Васкрсење.

И ми данашњи хришћани својим срцем, устима и животом или прослављамо Сина Божијег речима: „Осана!“, или смо у оној групи која тражи Његово распеће. Не морамо то да схватимо буквално, али је сасвим јасно да и данас постоје декларисани и отворени непријатељи Цркве Христове. Данашњи непријатељи Цркве се уподобљавају онима који су тражили распеће Христово и онима који ће касније гонити апостоле. Та основна подела људи на две групе, јеванђељски речено, као када пастир дели јагањце од јаради (Мт. 25, 32), траје непрестано од постања света. Она се види и код ових великих спасоносних догађаја који су се збили у Јерусалиму, и ево траје кроз читаву историју Цркве до дана данашњег.

Дакле, и данас неки људи својим животом прослављају Име Божије, живећи сходно Закону Божијем.

Они живе радећи својим рукама и од дела својих руку. Нису отимачи и разбојници, већ живе чистито и скромно у свим недаћама свакодневног живота. Са друге стране и данас имамо људе-разбојнике, који нити се Бога боје, нити људи стиде. Такви и данас устају на светињу и на Цркву Христову и њих ће највероватније и бити до краја света и века. Међутим, у вечности неће бити тако. Свети оци кажу да је улазак Христов у Јерусалим, икона и Другог доласка Христовог. Христос улази у Јерусалим као Спаситељ, али улази и као Судија. Тако ће бити и када буде Други пут дошао окружен анђелима Божијим. Тада ће Он бити тај који ће поделити све људе у две групе: оне са десне стране Божије, тј. спасене; оне благословене (Мт. 25, 34). Оне који су се својим животом, трудом и радом уподобили синовима и кћерима Божијим и читав свој живот су клицали: „Осана, Сину Давидову!“ На другој страни ће свакако бити они који су тражили распеће Сина Божијег и гонили Цркву Христову кроз читаву историју. Такви ће бити постављени са леве стране, тј. биће удаљени од Бога. Ови људи својим животом на земљи не само да се нису уподобили Сину Божијем, већ су чак постали и демонолики. Такви, наравно, неће наследити Царство небеско, али не зато што Бог није имао љубави према њима, већ управо обрнуто. Зато што они својим животом на земљи нису стекли љубав према Богу, љубав према Цркви Христовој и љубав према ближњима. Самим тим, такви људи не могу бити наследници Царства небеског и остати уечној заједници љубави Божије. Бог није никакав мучитељ, да би некима желео зло, а некима добро. Ради се о другом: да су се поједини људи по својој слободи припремили, да учествују у заједници љубави Божије. Ова заједница Цркве је почела доласком Месије Хрис-

та у свет, а њена пуноћа ће се остварити када Он Други пут дође као коначни Судија и Спаситељ. Други, пак, то нису, нити желе.

Ето, браћо и сестре, на ову нас реалност подсећа данашњи празник Уласка Христовог у Јерусалим. Када узмемо ове освећене гранчице, треба Крста и Васкрсења да се сећамо преко целе године, те да, ако Бог да, до краја свога живота будемо они који ће прослављати Сина Божијег са: „Осана, Сину Давидовом!“ Као људи јесмо слаби и то треба да признамо, да исповедамо. Треба вером да признамо и исповедимо да је Господ Христос једини без греха, али да је Он из љубави страдао ради мене оваквог и ради мога спасења. Тим ставом се уподобљавамо оном разбојнику са десне стране Крста Христовог. Бар толико вере да имамо и бар толико љубави према Господу Исусу Христу, Његовом величанственом делу и страдању ради нас. Можда нам то буде довољно за спасење. Наравно, требамо чинити све што можемо као људи за своје спасење и у овим нашим временима, која су све тежа и тежа, јер очигледно идемо према крају историје. Сведоци смо да су се данас умножила искушења, много је више охладнела љубав у срцима људи, а све је више безакоња и зла у овоме свету. Данас заиста није лако бити хришћанин. Код нас у Далмацији сада, ако човек живи честито и слави своју крсну славу, већ је у неку руку исповедник. Раније није било тако. Данашњи човек је нажалост много удаљен од Цркве, од истински духовних вредности, ка којима га треба враћати. Отуда је и наш подвиг и наше сведочење у Цркви данас веће и значајније, него што је то било у боља и срећнија времена.

Честитајући вам овај велики празник Цвети, желим вам да, носећи ове благословене гранчице, носимо

и сећање на Крст и Васкрсење Христово и да се трудимо да својим животом будемо: „Осана, Сину Давидову! Благословен онај који долази у Име Господње!“

Живели и Бог вас благословио!

манастир Крка, Цвети,
12. април 2009. године

ШТА ЈЕ БЛАГОСЛОВ ЦРКВЕ?

Нека је срећан и благословен данашњи велики дан када празнујемо Благовести Пресветој Богородици. Ово је један диван црквени празник, који се у богослужбеним химнама назива *йочейѿак нашеѿа сѿасења*. По чему је и како овај празник почетак нашег спасења, чули смо из данашњег Јеванђеља. Свети апостол Лука нам описује како се збио овај чудесни догађај ево пре више од две хиљаде година у граду Назарету у Светој Земљи. Чули сте како је свети архангел Гаврило, послан од Бога, дошао Пресветој Богородици и благовестио јој да ће она бити та која ће зачети и родити Спаситеља света Исуса Христа. Пресвета Богородица, будући савршеног живота, али као људско биће се пита: Како ће то бити кад ја не знам за мужа? (Лк. 1, 34) Већ се из овога дијалога између светог архангела и Пресвете Богородице открива да ће Христово рођење бити натприродно, божанско, од Духа Светога, сасвим другачије него што се зачињу људи на земљи. Празник Благовести нам показује да ће Христов долазак у свет бити једно велико, тајанствено чудо Божије.

Из једног одељка данашњег Јеванђеља чули смо да је и праведна Јелисавета у дубокој старости зачала светог Јована Крститеља, шест месеци пре Благовести. Свети апостол Лука већ указује да је и рођење Јована Крститеља плод благодати, јер по законима природе и биологије, стари људи не могу имати деце. Међутим, тамо где Бог хоће, побеђују се закони природе. То се

већ види у зачећу светог Јована Крститеља, а посебно је пројављено и доказано у зачећу и рођењу Христовом. Пресвета Богородица показује људску реакцију када пита: Како ће то бити кад ја не знам за мужа? Онда јој свети архангел Гаврило објашњава: Дух Свети ће доћи на тебе и сила Свевишњег осениће те и оно што ће се у теби зачети биће свето и назваће се Спаситељ, то јесте Емануил, с нама Бог. (Мт. 1, 23) Потом Пресвета Богородица потврђује да прихвата ту Благовест светог архангела Гаврила речима: Ево слушкиње Господње. Нека ми буде по речи твојој (Лк. 1, 38). Тако нам Пресвета Богородица открива икономију спасења света у Христу, која се увек врши по слободној људској вољи. Пресвета Богородица јесте била посебна изабраница Божија, али је ипак пристала да буде слушкиња Господња и пристала по својој слободној вољи, да се од ње оваплоти Спаситељ света Господ Исус Христос.

Свети Оци кажу да и ми по примеру Пресвете Богородице треба да будемо сарадници Божији. Бог никада не намеће Своју вољу и не жели да чини насиље над нама. Постоји Промисао Божији о сваком човеку, као и то шта ко треба да буде у животу и шта да чини, какав подвиг да има: неко да буде монах, неко да буде свештеник, неко да буде врлински и честит хришћанин. Међутим, Бог тај план не остварује без наше добровољне сарадње и слободне воље. Потребно је и ми да кажемо: Ево слуге или слушкиње Господње да би извршили вољу Божију. То је исто потребно када нас Црква шаље на неко послушање или даје неки благослов. Треба увек да поступамо по примеру Пресвете Богородице, која је савршено прихватила вољу Божију. Због тога се она, кажу свети Оци, јавила као нова Ева, јер је потпуно испунила вољу Божију и благослов Божији. Праоци Адам и Ева у Рају то нису учинили, јер су уместо Бога послу-

шали змију, која им је рекла да ће бити као богови. Они нису послушали вољу Божију, него вољу демонску. Као последица тога, преко прародитељског греха, смрт је ушла у свет. Пресвета Богородица, међутим, исправља ту грешку прародитеља и јавља се као нова Ева, као родитељка новог и вечног живота, тј. Самога Христа.

Ми који смо имали прилике да посетимо Свету Земљу, видели смо место Назарет где се десио овај чудесни догађај. На томе месту има и један бунар Пресвете Богородице, где је Пресвета Богородица захватала воду, док је ту живела. На месту јављања светог архангела Гаврила, данас је подигнута дивна црква посвећена Благовестима.

Празник Благовести нам говори да по примеру Пресвете Богородице и ми непрестано треба да будемо спремни на испуњавање воље Божије, да будемо служитељи Божији, да служећи Богу и ближњем, задобијемо своје спасење.

Да је Пресвета Богородица одбила да прихвати Благовест, остала би обична, праведна, честита жена. Међутим, када је прихватила благослов и избор Божији, постала је Богородица, постала је храм из којег се оваплотио Сам Спаситељ света Исус Христос.

Прва истина празника Благовести је то да Бог постаје човек у Христу, оваплотивши се натприродно и бесемено од Духа Светога и Марије Дјеве. Али је истина и то да Он долази да бисмо и ми постали богови по благодати. Ово што смо ми данас доживели на светој Литургији јесте управо благовест. У Цркви нам је дано не само да верујемо Бога Кога исповедамо, и да се дивимо овом чудесном празнику, већ и много више - да се причестимо Живим Христом. Причестили смо се да бисмо живели у Богу и Бог живео у нама, те да бисмо постали једно са

Богом у Кога верујемо. На ту нам анагошку димензију обожења указује и овај велики празник. Није Бог дошао у овај свет да би се само за то чуло и да би то била једна значајна информација, него због тога да ми са тим Богом живимо, обојимо се и постанемо једно са Њим. То је суштински смисао нашег свеукупног подвига у Цркви, смисао нашег труда, нашег поста, наше молитве или било којег нашег хришћанског дела. Ништа од тога само по себи нема смисла, уколико нас не повезује са том најдубљом тајном сједињења са Богом и охристовљује нашу природу. Ето, то је оно што нам овај празник доноси са собом и на шта нас он обавезује.

Могућност обожења човека у Христу је једина истинска благовест у овоме свету у коме влада смрт, у коме влада грех и тама. У такав свет долази Христос да победи и таму и грех и смрт и да сатре главу змије (Јевр. 2). Зато су Благовести о зачећу Христовом заиста почетак нашег спасења. Без те Благовести не би било ни Божића, па ни једног другог хришћанског празника, нити Преображења, па ни Васкрсења.

Свети Оци су са пуним правом ставили овај празник на почетак литургијског круга, и он се негде у литургици назива Богородичним празником, а негде Господњим. Он у ствари обједињује и једно и друго, јер нам показује да у садејству - синергији Бога и човека, долази спасење. Уз садејство Духа Светога и слободне воље Пресвете Богородице оваплоћава се Исус Христос. Тако и ми треба, уз садејство са вољом Божијом, у Цркви да задобијемо своје спасење. Наравно, то спасење задобија свако по своме месту, по своме дару и служби коју му Бог одређује у Цркви.

Браћо и сестре, Црква нас непрестано учи да ходимо путем спасења, живећи по учењу наше свете вере,

држећи заповести Божије, живећи у страху Божијем, чувајући се сваке нечистоте и свакога греха и свега онога што нас одваја од Бога. Сваки грех одгони благодат Божију од нас и чини нас пролазним, смртним и трулежним људима.

Међутим, уколико идемо уским, крстоносним путем, на који нас позива и данашњи празник, онда идемо путем спасења. На жалост, како каже свето Јеванђеље, мали је број људи који иду овим путем. (Мт. 7, 13) Када бисмо ми данас рекли: Хајде да идемо на планину, многи не би кренули, него би остали у подножју. Тако се тешко успињати и у духовном животу, чак је и много теже него попети се на планину. Духовни живот у Цркви и јесте непрестано распињање самога себе, распињање старог човека са законима греха и смрти у себи, како би оживео у нама духовни, тј. охристовљени човек (Гал. 5, 24).

Зато ми у Цркви празнујемо светитеље, јер су они прошли овај крстоносни пут и обукли се у Христа, па на њих и треба да се угледамо. На првом месту треба да се угледамо на Пресвету Богородицу и да увек будемо спремни да кажемо: Ево слуге Господњег. Нека ми буде по вољи Твојој. Шта значи *йовољи Твојој*? То значи по вољи Божијој, по вољи Цркве, по благослову Божијем.

Данас смо нажалост, умногоне заборавили шта значи благослов Цркве, шта значи благослов владике, шта значи благослов свештеника, шта значи благослов игумана. Данашњи човек хоће непрестано да живи по својој вољи. Ја хоћу да учиним нешто само ако је по мојој вољи. Чим није, нећу, па макар то рекао патријарх, владика или било ко други. Па, на који начин онда можемо да испуњавамо вољу Божију, ако желимо у свему непрестано да испуњавамо своју

вољу? Пресвета Богородица није тако учинила, иако на почетку није у потпуности разумела Благовест светог архангела. Дакле, и ми када нешто чак и не разумемо, требали би да живимо по вољи Божијој, а не да се непрестано навикавамо да живимо по својој вољи. Зашто у молитви *Оче наши* говоримо: *Да дође царство Твоје, да буде воља Твоја и на земљи као што је и на небу*. Дакле, молимо се да живимо подобно анђелима на небесима, јер они живе по вољи Божијој. Данашњи свет је, међутим, препун егоизма, препун својевољника. Данас живимо и одрастамо негујући своју вољу, а нажалост, мало се учимо да живимо по благослову Цркве, свога духовника, игумана, свештеника или владике. Самовоља и егоизам су трагедија данашњег човека и данашњег човечанства.

Пресвета Богородица нам је показала савршени пут потпуног испуњавања воље Божије. Исто тако нам је Господ Христос показао пример, испуњавајући вољу Бога Оца до смрти на Крсту на Голготи. Али не моја воља, но Твоја нека буде (Лк. 22, 42). На Велики четвртак у Гетсиманском врту пројављује се виђење страдања Христовог, које ће се десити на Велики петак. Господ Христос се толико усрдно молио у Гетсиманском врту, да је Његов зној био као крв (Лк. 22, 44). Толико се људска природа у Христу противила смрти, по чему се види да смрт није природна за човека, није природно да човек живи педесет или сто година, већ је човек створен да би живео вечно. Ево ми смо недавно испратили нашу сестру Параскеву, која се у подвигу и покајању упокојила у манастиру Крупи. Међутим, смрт не може остати последња реалност. Људска природа се буну против смрти, ако смо истински људи, ако нисмо изгубили сваку наду и помирили се са законима ништавила и пролазности. Господ Исус Христос

је, прихватајући страдање на Голготи, савршено испунио вољу Бога Оца, али је трећи дан васкрсао из мртвих (Мт. 19, 20). Дјева Марија потпуно прихвата вољу Божију и Благовест светог архангела Гаврила и тако је постала Пресвета Богородица, постала кивот, постала Црква и символ ковчега Старог Завета. Живећи по њиховом примеру, и ми постајемо благовесници новог живота у Христу.

Данашњи празник нам доноси велики благослов, јер нам показује пут спасења, пут савршеног испуњавања воље Божије, по примеру Господа и Пресвете Богородице и свих оних који се спасавају у Цркви Христовој.

Дај Боже да и ми на томе крстоносном путу одрицања од своје самодовољности и индивидуализма постанемо истинска бића Цркве, која се спасавају испуњавајући вољу Божију, постајући тако заједница спасаваних Царства небеског.

Живели и Бог благословио!

манастир Крка, Благовести, 2009. године

ОВО ЈЕ ЗАИСТА ЈЕВАНЂЕЛСКИ ЧОВЕК!

Дозволите ми да честитам данашњу славу оцу игуману архимандриту Герману и братији нашег светог манастира и свима вама који сте дошли на храмовну славу манастира Крке. Данас је велики дан за нашу Епархију и наш манастир, јер прослављамо светог арахангела Михаила и остале бестелесне силе небеске, који су заштитници манастира Крке и наше богословије.

Сигурно сте ових дана пратили, као усталом и сви православни Срби на свим континентима, да смо се прекјуче опростили од нашег светог Патријарха Павла. Као Епископ наше Цркве учествовао сам на његовој сахрани у Београду. Били смо заједно са нашим народом у Саборној цркви, где су реке и реке људи долазиле да се поклоне и узму последњи благослов од нашег светог Патријарха. Патријарх Павле је читавог живота био смирен, али се то сада пројавило у свој пуности, јер је он својим смирењем на свој погреб окупио сву васељену. У Београду су били људи не само из Србије, него и из Македоније, Црне Горе, Албаније, Републике Српске и мноштво људи са других континента. Били су ту представници не само православних цркава, него и римокатолици и протестанти и представници ислама и други људи добре воље. Сви су они у том малом и скромном човеку, Патријарху српском, видели истинитог човека, истинитог Епископа и истинитог духовника и, рекао бих, истинитог хришћани-

на. Београд је био мали да прими све људе. Кажу да је било око милион људи на његовој сахрани у четвртак. Био је то библијски догађај који вам се одиграва пред очима. Он је подсећао на онај догађај из Јеванђеља када је Господ Христос умножавао хлебове и рибу и хранио народ у пустињи. Тако је изгледао догађај сахране Патријарха Павла - једна свештена атмосфера и свештени трепет. Мноштво људи је било, али никакве гужве и сви у неком страхопоштовању и вери. На Патријарховој сахрани се наш народ показао дивним народом. То говорим у своје име, а делим мишљење и осталих Епископа који су тамо били. Саборна црква је била отворена читав дан и читаву ноћ и реке људи су непрекидно долазиле. Неки су чак и по седам-осам сати чекали да уђу у цркву, само да би прошли поред кивота и узели благослов од нашег светог Патријарха. О светости нашег Патријарха чуло се и од Васељенског Патријарха Вартоломеја, који је служио заупокојену Литургију, а затим и опело, као и од многих других присутних. То се могло осетити и кад би се прилазило његовом телу, које уопште није било укочено, како то иначе бива код покојника. Четири дана је његово тело било изложено у кивоту, а он је изгледао као да се управо тога трена упокојио. Његов лик је сведочио победу истине Јеванђеља Христовог и силу Васкрсења.

Ми смо били у Саборној цркви и на опелу код храма Светог Саве. Владике које су ишле да испрате кивот до манастира Раковице где је сахрањен наш Патријарх кажу да су људи стајали поред пута (иначе има четрнаест километара до манастира Раковице) и тако одавали поштовање нашем великом Патријарху. Верујем да ће се тек сада о Патријарху Павлу много писати и да ће се проучавати његове поуке, дела и записи. Многи људи су га сусретали и слушали његове беседе, али су

нам оне можда биле далеке. Сада ће, верујем, оне бити много ближе и више ћемо се удубљивати у њих.

Патријарх Павле је својом харизмом, својим даром и својом личношћу зацелио неколико раскола унутар Српске Православне Цркве у Америци, али и на другим континентима. Патријарх је, иако растом мали старчић, био велики аскета и уливао је поверење људима, те су они говорили: „Па, овај човек не долази у име политике и ничег земаљског. Ово је заиста јеванђељски човек!“ Због тога су му веровали и слушали његове речи.

Кажу да га је на једном од тих путовања сусрео један западни човек - теолог, који је нешто мало чуо о Патријарху Павлу. Из кратког разговора са њим, он је рекао: „Не знам како живи овај човек, нити знам како је живео, али сам видео да он има голубији поглед.“ Голубији поглед означава присуство благодати Духа Светога, јер голуб у Јеванђељу изображава Духа Светога. Јеванђељска поука за нас све хришћане јесте да „будемо мудри као змије и безазлени као голубови“. То значи да је овај човек са Запада видео безазленост у очима Патријарха, јер он никаквог зла у себи није имао. Шта човек има у себи, то се најпре види у очима. Ето такав је био наш Патријарх Павле.

Ових дана смо проживели једну свештену радосну тугу и наравно да ће она трајати још дуго, а не само ових четрдесет дана док не будемо заједно одржали парастос. Већ сада обраћамо наше молитве њему, да он буде молитвеник пред Престолом Божијим за нас православне Србе, али и читав хришћански род, јер су на његовом опелу били представници свих вера и нација. Патријарх је својом личношћу све објединио и то је најбољи показатељ какви ми треба да будемо

и како треба да живимо као пастири Цркве Христове. То се наравно односи и на све хришћане. Наш свети Патријарх се сада налази у Царству небеском, тамо где су наши свети преци, или како је он често говорио „свети преци рода нашега“. Он је тамо где су свети Сава, свети Симеон Мироточиви, сви српски Архиепископи, Епископи и сви угодници Божији. Такав је био овај скромни човек - Патријарх Павле, чија је кућа у Кућанцима минирана и разрушена, а то је црква у којој је Патријарх крштен. Ако Бог да, љубављу нашег народа и бригом наше Цркве, та ће црква ускоро бити обновљена управо у спомен овог великог човека и аскетe - Патријарха Павла.

Да не дужим, историја и суд нашег народа и наше Цркве ће много боље рећи о Патријарху Павлу. Пошто ових дана нисам био у Далмацији, наши свештеници служили су помене у свим црквама и манастирима, а верујем да је наш народ имао могућности да прати ове догађаје, те да дође у храмове и запали свећу и помоли се за овог истински великог и светог човека.

На данашњој светој Литургији доживели смо још једну духовну радост. Рукоположили смо у чин ђакона оца Херувима, сабрата манастира Крке. Дај Боже да се и он угледа на нашег великог Патријарха, те да својим служењем, смирењем, и трпљењем достигне меру раста висине Христове. Дај Боже да тако и буде и да он послужи овој светој обитељи и нашој светој Цркви на добро, а на своје спасење.

Желим да захвалим овде присутним оцима: оцу Данилу, игуману манастира Житомислића и његовом сабрату оцу Лазару из захумско-херцеговачке Епархије, оцу Немањи из осјечко-пољске Епархије, који су дошли да служе са нама свету Литургију и да прославе

манастирску славу. Желим да се захвалим и игуманима наших манастира Драговића, Крупе и Лазарице, као и свима вама који сте данас дошли, јер знате шта за православне Србе значи манастир Крка и слава овог манастира. То је велики догађај за нас, јер нас је ова светиња кроз историју сачувала и чува до дана данашњег. Док постоји манастир Крка и наша богословија, то је нада православних Срба овога краја да ће овде живети, опстати и остати на својим вековним огњиштима. Потребно је и добро, браћо и сестре, да се оставимо земаљских размирица, свађа и свега онога што нас дели. Треба да се окупљамо само око онога што нас обједињује, а то је наша света Црква, то су наши светитељи и наше свеукупно културно и духовно предање. То је оно што нас обједињује и окупља, а земаљске ствари нас деле на плаве, жуте, црвене и било какве друге. Тако нешто не постоји у Цркви. У Цркви имамо само једног Оца небеског - Бога Створитеља и међусобно смо сви браћа и сестре. Тако нас Бог гледа. Он међу нама не прави никакве разлике. Људи се сами деле на оне који хоће да живе по закону Божијем и у љубави Божијој и оне који то неће. Зато се у светом Јеванђељу људи деле на две групе - синове и кћери светлости и на синове таме. Црква нас непрестано позива да будемо синови светлости, да идемо путем Христовим. То ћемо бити, ако живимо по заповестима Божијим и у љубави према Богу и ближњима. То је наш пут и то је наш закон. Он ће трајати у вечности и никада се неће променити.

Нека благослов Божији буде са свима вама, а заштита светог архангела Михаила и свих сила небеских на овој светој обитељи. Да се ових дана, све до парастоса, молимо Богу за нашег Патријарха Павла, а верујемо да ће он, по слободи коју буде имао пред Богом,

бити наш молитвеник пред Престолом Божијим на небесима, заједно са светим Савом и осталим из нашега рода, а Господу нашем, дивном у светима Својим, нека је слава у векове векова. Амин.

манастир Крка, Аранђеловдан, 2009. године

ФОРМАЛНИ ХРИШЋАНИ

Нека је на здравље и спасење свима свето причешће на данашњој светој Литургији и нека је жива и здрава наша сестра Јована која се данас овде крстила и кроз свето причешће постала живи члан Цркве Христове.

Видели сте како изгледа обред светог крштења у склопу свете Литургије; видели сте да онај ко долази из спољашњег света, кроз изгоњење демонских сила у првом делу крштења - тзв. егзорцизама, ослобађа се тираније демонских сила и задобија благодат Светога Духа у трократном крштењу, а после тога се помазује светим Миром, што значи да задобија печат дара Светога Духа. Тако један човек, било одрастао или дете, постаје члан Цркве Христове. После се као печат те припадности Цркви добија свето причешће, што је доживела и наша новокрштена сестра Јована, али и сви ми који смо данас присутни на светој Литургији.

Управо је тајна светог крштења повезана са данашњом јеванђељском причом, која говори о томе како један човек, силазећи из Јерусалима у Јерихон, наишао на разбојнике који га нападоше и полумртва оставише на путу. У неком смислу, сваки некрштен човек је тај човек који се нашао на животном путу између Јерусалима и Јерихона. Њега су напале демонске силе и израћавиле га грехом, јер он не може сам да се брани и још увек је под законима греха и смрти. Тек када по благослову Цркве, читањем молитава свештеника, тај се човек ослобађа

тираније демонских сила, оне се изгоне, како би се у тога човека уселио Дух Свети, тј. Сам Бог Света Тројица. Тако је било и данас, читани су егзорцизми до почетка свете Литургије, док се не изговоре речи: „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа“. Тада онај који се крштава прима опроштај грехова, кроз трократно погружење у воду, кроз очишћење душе и тела, те тако човек постаје достојан да у себе прими Самога Христа.

Данас смо крстили малу Јовану, која као дете нема личних греха, али на себи има прародитељски грех; наследила је смртну природу, коју смо наследили сви од родитеља, а сви ми од праоца Адама и Еве. Самим тим, због тога је и потребна ова света тајна крштења и онима који су још деца, јер се тиме ослобађају смртности своје природе са једне, а са друге стране задобијају нови квалитет живота, тј. примају дар Духа Светога, постају чланови Цркве и грађани Царства небескога овде на земљи. Наравно, није довољна само та прва тајна, већ он треба у току Литургије и да приступа живоме Христу. Дакле, очишћена душа прима у себе Самога Христа. То је Црква.

Са тим је повезана и ова данашња јеванђељска прича о човеку кога су напали разбојници. У симболичком смислу, ти разбојници су демонске силе, које нападају свакога човека. Ако се он, како тумаче свети Оци, налази у Јерусалиму, тј. живи у Христу, њега не могу напасти демонске силе, јер он и душом и срцем и телом припада Христу. Зато се у овој причи каже да је онај ко држи заповести Божије, предан Богу умом, срцем, душом и телом и просто нема начина да њега нападне демонске силе, јер је он заштићен благодаћу Божијом. Ако тај човек крене из Јерусалима ка Јерихону, тј. отвори свој ум или срце своје или било који део свога бића према утицају сила демонских, онда он може бити нападнут и рањен на томе путу, изранављен и остављен. Демон-

ске силе које делују у његовом уму, срцу, телу га уствари враћају у стање пре крштења, у закон смрти и греха. Зато томе човеку може помоћи само Христос - милостиви Самарјанин. Дакле, нас који и после крштења грешимо, Бог не одбацује, већ нас као милостиви Самарјанин непрестано подиже, кроз наше покајање, исповест и жељу да Му се вратимо. То је пример који нам је Христос оставио. Бог не одбацује ни некрштене ни крштене, али крштени имају могућност да живе у духовном Јерусалиму. Као што каже Господ у Јеванђељу: „Ево долази кнез овога света и у мени нема ништа“. Шта значе речи „и у мени нема ништа?“ Нема греха у Христу. Кнез овога света нема за шта тражити одговорност. То духовно стање, браћо и сестре, и ми треба да достижемо - да будемо истинити Јерусалимљани. Како је говорио један од великих светих Отаца, свети Антоније Велики, када су му долазили људи у његов манастир, упитао би: „Јесу ли Јерусалимљани или Египћани?“ Он је то питао не мислећи да су ти људи физички долазили из једног од та два града, већ је питао да ли су они људи Божији. Светитељ је одговарао: „Ако они трагају за Богом и желе да чују реч Божију, то су Јерусалимљани и онда сам ту. Али, ако су Египћани, односно људи који живе у греху и по законима греха и смрти, за њих нисам ту. Таквима се не може помоћи, јер они нису ни дошли да би слушали реч Божију, већ ко зна из којих намера“. Такви људи су најчешће долазили из злих намера и они нису могли да чују реч Божију, јер им је срце постало пећина разбојничка. У тим случајевима људи долазе у светињу да би хулили на њу, јер су они изранављени грехом. Наравно, и њима је потребна молитва и покајање. Милостиви Самарјанин, односно Сам Христос, показује да ниједног човека не треба да одбацимо, нити да га презремо у његовим слабостима, немоћима, болестима, неправди земаљској. Христос је зато и дошао у овај свет да читаво

човечанство, које је било изранављено грехом, подигне и постави у Своју Цркву. Када год видимо неког невољника и нећемо да му помогнемо, нећемо ни да погледамо на њега, онда смо као онај свештеник из данашње јеванђељске приче, који није ни погледао изранављеног. Левит га је макар погледао, иако је био по служби нижи од свештеника и од њега би се очекивало да има мању врлину од свештеника. Међутим, ни он није ништа учинио. Затим долази онај од кога не бисмо могли да очекујемо никакву помоћ - Самарјанин, тадашњи незнабожац. Али, он поможе оном човеку. Тиме се показује колико вера не може бити нешто спољашње, формално, научено и декларативно. Ја ту своју веру морам да потврђујем свакодневно у свом животу, а показиваћу је чинећи добра дела другим људима, тј. помажући несретницима у невољи који наиђу. Младић у овој причи пита ко је његов ближњи. Он би, каже, чинио добра дела да зна ко је његов ближњи. Па сви су људи наши ближњи. Наш ближњи је сваки онај кога сусретнемо у животу, а не само мој род, моји хришћани. Ако помажемо само нашим рођацима, тиме не чинимо ништа више од онога што и незнабошци и грешници чине. Сваког човека у несрећи треба да видимо као свога ближњег. То је пример који нам је Христос оставио. Ми често имамо изговор да нешто не можемо да учинимо, јер имамо важнијег посла, а уствари сам врло често ја тај који треба помоћ, јер смо ми ти који су изранављени грехом. Ми смо ти који ћемо се, удаљавањем из Јерусалима, наћи под утицајем демонских сила. Другим речима, ја сам тај коме је потребна помоћ. Потребан ми је Христос да ме подигне и постави у гостионицу Своју, тј. Цркву Своју. То је, браћо и сестре, динамика црквеног живота. То смо данас доживели кроз свету тајну крштења унутар Литургије.

Данас се десило то да је ова безазлена девојчица Јована у себе примила Христа, примила је јеванђељско семе. Али колико ће оно израсти у њеној души? Често се дешава да човек после крштења живи у земљи далекој, у земљи греха, а уствари је потребно да човек који се крсти живи у Христу, живи у Цркви од тренутка крштења. Тако и родитељи и кумови мале Јоване треба да се брину да ли она живи хришћански, како се она васпитава. Велика је одговорност и нас као Цркве да ли ћемо поступати као милостиви Самарјанин према свима или ћемо бити формални хришћани. Кад год нисам некоме коме сам могао да помогнем прошао поред његове невоље и нисам се сажалио, ја сам онда онај свештеник из јеванђељске приче који није помогао. Он је могао да помогне томе човеку, јер је по промислу Божијем наишао тим путем. Тако и нама Бог много пута даје прилику да чинимо добра дела, а ми то нећемо да учинимо, јер имамо важнијег посла, или не видимо или често презиремо нашег ближњег. Зашто га презиремо? Зато што нема љубави Христове у нама. Зато што нисмо у Јерусалиму, него можда у Јерихону или Египту. Ми сами у таквом духовном стању живимо, јер смо опхрвани грехом, нема љубави Божије у нама. Због тога ближњег видимо као свога непријатеља, супарника и противника, кога треба поразити да бих ја био значајнији и већи. А, ми се уствари спасавамо кроз тог човека. Тај човек је Христос, који спасава и мене и све друге; спасавамо се сви заједно, јер нас Христос спасава. Ако ја некога презрем, значи да ни ја нисам достојан да мени Бог помогне. Ето, то је, браћо и сестре, философија нашег крста и васкрсења - да волимо Бога и своје ближње. То веома једноставно изгледа. Сва мудрост животна и сва мудрост наше вере је управо у томе да тако живимо и тако поступамо.

Ево, данас смо мало негодовали на појање наше братије на *Иже херувими*. Један ђак пева, а других десет за певницом стоје и гледају. Ко је за певницом, он зато и стоји ту да пева. Ту нема саосећања. Треба заједно да певамо. Не постоји један професионалац да би певао, а остали да стоје и гледају околу. Морамо се учити заједници - да носимо крст једни са другима. То почиње управо сада у богословији. Ако то не почнемо сада, нећемо онда то никада научити. Никада у животу! Увек ћу онда гледати да мени буде добро и да идем само својим путем. То није добро, то није пут милостивог Самарјанина. Ако кажем да није моје да певам, јер нећу добити награду или није моја чреда, онда је то философија најамника. На крају ћемо доћи до тога да нећу да славим Бога, ако ме неко не плати. Томе, братијо, треба да се учимо, поготово наши богослови. Када неко има неку невољу, морам да му притекнем у помоћ. Без тога нам не вреди никаква наука коју овде учимо. Ако ћу ја проћи поред неког потребитог човека кога видим на улици, онда ништа нисам у тој богословији научио. Баш ништа! Можда се ја учим некој професији и занимању, које нема душе и нема срца и није по законима милостивог Самарјанина. Томе треба да се учимо и тако треба да поступамо.

Ево, хвала Богу, данас смо доживели ову тајну крштења, учлањења у Цркву. То су људи који се спасавају, али ћемо се спасавати сви заједно. Све нас спасава Христос као милостиви Самарјанин и то благодаћу Духа Светога. Међутим, потребно је да ми на ту љубав и благодарност Божију, одговоримо својом благодарношћу, својом евхаристијом, тј. чињењем сличних дела другим људима, које свакодневно сусрећемо у животу. То је начин и пут, браћо и сестре, како се живи у Јерусалиму, тј. како се живи у Христу. Није довољно само да постанемо чланови кроз крштење, него је потребно и да живимо у

Христу - да идемо на богослужења, да постимо, да се молимо Богу. Једино тако можемо опстати. У супротном ће се десити оно што се десило у Старом Завету - да ће наша вера остати на уснама. Овај свештеник из јеванђељске приче сигурно је знао читав Стари Завет напамет, он је знао све заповести Божије. Али, где је његово срце било? Оно је било камено. Исто тако и левит, који је такође знао много више него обичан човек, Он је имао неко саосећање, али то није било довољно. У та духовна стања можемо и ми запасти врло често. Стари и Нови Завет јесу питања духовног стања. Ако узвраћам зло за зло, односно узвраћам истом мером, онда ја живим у Старом Завету. Ако ме неко удари по једном образу, а ја му окренем други, онда живим у Новом Завету. Стари Завет подразумева један историјски период, али исто тако и симболише духовно стање човека. Међутим, Христос се као милостиви Самарјанин непрестано и непрестано брине о нама и позива нас да живимо по законима Новог Завета. Христос је Свој живот положио за нас на Голготи. Ми треба да идемо тим уским, јеванђељским путем, којим мало људи иде, јер је скрбан, тежак, треба непрестано ратовати против старог човека у себи како би из нас просијавао нови човек. Нама је, међутим, лакше да идемо широким путем угађања себи и својим страстима. Тада не идемо путем спасења, али нам је тада и лагодно. Радије ћемо да идемо равницом и да ћаскамо и уживамо, него да се пењемо узбрдо, јер је на том путу само зној и мука. Међутим, брдо је брдо преображења, то је Синај, небо. Зато је потребно да и ми живимо у таквом подвигу, да тако ходимо, јер онда и само онда можемо очекивати и сусрет са Богом, заједницу са Богом. Само тако можемо да постанемо истинити Јерусалимљани, да свом душом својом, свим срцем својим будемо предани Богу и онда ће Он бити једно са нама и ми једно са Богом. Бићемо Црква Христова, управо оно што је данас мала Јована до-

живела. Кажу Оци, да када бисмо у том тренутку могли изићи из тела, сви бисмо били спашени. Али, добивши залог будућег живота, треба да прођемо кроз Египат како бисмо добили живот вечни. Треба да живимо у Христу, колико нам је већ дано овде на земљи, двадесет, тридесет или педесет година. Тај нам је период дат само да бисмо проверили своју верност и преданост Богу - да ли смо са Богом и за Бога или нисмо. Падаћемо и устајаћемо, али ће истинске слуге на крају ипак бити синови и кћери Божије. Други ће се на том путу уморити, отпасти и рећи да они то не могу и да је то тешко за њих и живети по законима овога времена. А ми треба да достигнемо васкрсење из мртвих - дуготрајан и мукотрпан пут. Зато, како кажу Оци, у овом животу нема ловорика, већ треба распињати себе, мучити се и борити да задобијемо живот вечни и Царство небеско. Зато се у Јеванђељу каже да од светог Јована Крститеља само подвижници задобијају Царство небеско. Он нас је упозорио да живота нема у ловорикама и песмама, већ у пустињи, у животу скрбном и тешком. Ми не треба тиме да се обесхрабримо, браћо и сестре, него уствари да схватимо да нас Бог позива да задобијемо највећа добротинства у овоме животу, да задобијемо Самога Господа. А то, наравно, није лако, јер је за највиши циљ потребан највећи подвиг.

Живели и Бог вас благословио и дај Боже да се увек угледамо на милостивог Самарјанина; да увек будемо милостиви, не формално, не из интереса и не да нас виде људи, него да то чинимо само ради Христа и ради љубави Његове.

Бог вас благословио и свако добро дао. Амин.

манастир Крка, 14. новембар 2010. године

ВЕЛИКА ЈЕ ТАЈНА ЛИЧНОСТИ ЉУДСКЕ

Дозволите ми да вам са неколико речи честитам данашњи празник, поготову нашим ученицима и професорима и монасима овог манастира, који, рекао бих, на својим плећима највише носе подвиг овог нашег богословског училишта.

Када је 2001. године богословија поново почела са радом, то је био знак живота у Епархији далматинској. Отац Петар ми је рекао да је чак и на данашњем србијанском дневнику споменуто да је данас слава нашег манастира и наше богословије. Наша богословија је најстарија богословија Српске Православне Цркве. Основана је 1615. године, а благословом Светога Синода поново је почела са радом 2001. године. То је за нас значајна информација, јер то значи да се за нашу богословију зна широм наше Цркве. Имао сам прилике да учествујем у неким, да кажем, шире православним разговорима где се спомиње отварање богословије на Халки, у данашњој Турској, тамо где је било древно училиште Цариградске Патријаршије. Данашњи Патријарх васељенски, који је познати, рекао бих, благодатни дипломата, какав је био наш свети Сава, уз сву мудрост јелинску и богословље и философију, трудио се да отворе то богословско училиште и нису до сада успели. Последње је, колико сам читао, јесте да су утицајни људи из света били тамо и почели преговоре о његовом поновном отварању. Хоћу да

кажем колико је значајно што је наша богословија, благословом Божијим и молитвеним заступништвом светог архангела Михаила и света Три Јераха, почела да ради 2001. године. Можда тога овде нисмо ни свесни, јер је то већ нешто нормално и питање традиције. Ова богословија је знак живота овде. За мене је то као Епископа, сећам се, било велико бреме. На Сабору су ме питали да ли имам снаге за то, да ли има професора, који би прихватили да раде то послушање у Цркви. Хвала Богу, до сада смо успели и већ имамо неколико наших богослова који су завршили богословске факултете.

Молимо се Богу да наша богословија доноси духовне плодове, а то је да се наши ученици науче изворном православном богословљу, односно оном богословљу којем су нас учила света Три Јераха. Иако су они живели у периоду ране Цркве, они су поставили темеље свеукупног богословља Цркве, првенствено богословља о Светој Тројици, али и богословља свете Литургије. Посебно бих истакао светог Василија Великог, који је поставио темеље православног монаштва у нашој Цркви. По његовим правилима су устројени први манастири у Кападокији, Цариграду.

Света Три Јерарха су наши учитељи до дана данашњег. Њихова житија су чудесна житија. Били су то људи, који су подигнути у Цркви да би били велика светила до краја историје. Нама који, да кажемо, имамо благослов да се овде учимо, непрестано треба да се учимо из њиховог житија, да проучавамо њихово богословље, њихове поуке и да се њима надахњујемо у наше време, које није нимало једноставно и које је од многих духовних људи окарактерисано као недуховно, као време синкретизма и време секуларизма. Световне вредности доминирају над оним што је духовно. Али

ова наша светиња, браћо и сестре, на чудесан начин испливава из тих историјских токова и сведочи истину наше свете православне вере и нашег историјског постојања на овим просторима. То није само људска заслуга, већ првенствено небеска, заступништвом светих архангела и светог Григорија Богослова, Василија Великог и Јована Златоустог.

Колико год да се бавимо богословљем, не можемо достићи ниво богословља који су имали ови свети Оци. Али, бар да буде једна мрвица која ће да падне са трпезе њихове. То би за нас било довољно. На пример, свети Јован Златоусти је протумачио читаво Свето Писмо - Стари и Нови Завет. Написао је томеове књига, који нажалост нису преведени на наш српски језик. Колико би се ми само обогатили када би једног дана имали преводе ових дивних отаца, који нису износили људску науку. То је оно што треба да нагласимо. Постоји ниво људске науке, ниво колико људски дух може да допре. Међутим, света Три Јерарха су говорила Духом Светим. Један синђел у време светог Јована Златоустог, када је дошао до његове келије гледао је кроз кључачоницу шта ради овај светитељ. Он је седео за столом и писао књиге, као што је обично и радио. Али овај човек је видео како Свети апостол Павле стоји код светитељевог уха и шапуће му. Када је ушао, питао га је: „Свети владико, да ли сте били сами у соби?“ Одговорио је да је био сам. Дакле, овај човек је имао виђење, по којем је показано да наука коју свети Јован Златоусти пише долази по надахнућу Духа Светога. Другим речима, Свети апостол Павле му је тумачио своје посланице. Ето, такве божанске ствари су везане за ове светитеље. Није то случај само са светим Јованом, већ и код Григорија Богослова. Он се рачуна великим мистиком, великим исихастом Цркве. Свети Василије се

назива Велики, јер је највећи богослов свога времена. Људи су га, кажу, више упоређивали са анђелом, него са људима. Таква су била тројица ових великих јера-раха, а на нама је велика одговорност да будемо бар у малом њихови ученици. Сви треба непрестано да се учимо њиховом богословљу, да бисмо били оно што су они говорили, наравно у складу са нашим снагама и колико је то данас могуће. Времена никад нису била лака, а данас поготову, јер оно у своје апокалиптич-ком низу иде ка крају историје. Зато нам је потребно још чвршће утемељење у богословљу, у раном учењу Цркве, а поготову у учењу свете тројице Јераха.

Желим да заблагодарим свима који су били данас са нама на светој Литургији; да заблагодарим хору и свештеницима из Младеновца, по благослову владике шумадијског Јована, који су дошли и нашем ђако-ну који је дошао испред богословије светог Арсенија Сремца и професору Борку. Ми смо са Карловцима некако духовно везани. Везани смо и историјски, јер су некада карловачки митрополити водили духовну бригу над православним живљем у Далмацији. Поред тога, и сам сам пре избора за епископа, тамо предавао.

Учени смо да зидамо на темељима јеванђељске љу-бави и сведочења, на темељима нашег православног Предања - мучеништва у Далмацији. Али, то је наш крст и треба да са свим оним позитивним, будемо по-носни на то. А све што је било негативно да то пре-небрегавамо и да се тога клонимо. Првенствено се то односи на поделе у нашем народу, на сукобе који су земаљски. Црква никада такве сукобе није подра-жавала, нити благосиљала. Она увек као наша мајка призива да будемо једно у Цркви Христовој без обзи-ра на различиту животну философију или било шта друго. То не треба да буде препрека нашој заједници,

нити љубави међу нама. То непрестано говоре и свети Оци. Велика је тајна личности људске. Сваку људску личност морамо поштовати управо зато што је и Сам Бог Личност. Не верујемо у бога који је нека апстрактна сила, као у нехришћанским религијама. Верујемо у Бога Који је Личност и Који се јавио Мојсију на гори Синају, речима: „Ја сам Онај Који јесте“. Та Личност нам се објавила у лику Сина Божијег Исуса Христа пре две хиљаде година. Дакле, ми општимо као личност са личностима, личностима које су обожене и спасене у Христу. То је задатак Цркве, да једног обичног, телесно биолошки рођеног човека Црква препороди светим крштењем и узводи га у тајну живота у Христу. Можемо само да га посматрамо као дете Божије - сина или кћер Божију. Они који се непријатељски бацају на Цркву и кличу: „Распни га, распни!“, као што су то говорили за Господа Христа. Они нису знали шта чине, али су били руковођени психологијом масе, која нас често повуче на пут зла. Маса је нешто што је безлично, а ми у Цркви поштујемо обожене личности. Због тога се и мала деца причешћују; ни беба не може без Христа. Деца чим се крсте, она се причешћују, јер не могу да живе без Христа. Христос је извор вечног живота, а ако немамо заједницу са тим Богом ми полако умиремо. Зато се у светом Јеванђељу они људи који су ван заједнице са Христом називају окреченим гробовима, мртвим људима, иако су биолошки живи. Причешћем на светој Литургији ми у ствари поново задобијамо изгубљени вечни живот, који је Адам изгубио у рају. Причешћем задобијамо и више од тога, задобијамо обожење личности, заједничарећи са божанском Личношћу Сина Божијег Који је ради нас и ради нашега спасења постао човек. То исповедамо у нашем Символу вере. То исповедамо у нашем учењу

Цркве. Томе су нас учила и света Три Јераха, које да нас празнујемо - Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоустог.

Дај Боже да њиховим молитвама наше училиште настави своју мисију у наше тешко, али истовремено достојанствено време.

Живели! Бог вас благословио и свако добро дао!

манастир Крка, Света Три Јерарха, 2010. године

НАЈКРАЋЕ ЈЕВАНЂЕЉЕ

Ваше Преосвештенство,
Драги игумани и оци,
Драга браћо и сестре,

Сабрали смо се да прославимо Име Божије и светог Архангела Михаила и остале силе небеске, које су заступници ове свете обитељи. Захвалан сам Епископу горњокарловачком, који је оставио своје владичанске дужности да би дошао да буде са нама овде. Захваљујем и свим оцима и игуманима и свима вама који сте дошли и који долазите да бисте били са својим народом и својом Црквом, да заједно носимо бреме великог страдања, мучеништва и исповедништва нашег доба и нашег времена.

Данас је света Црква одредила да празнујемо Светог Архангела Михаила и остале силе небеске. Црква је своје учење о бестелесним силама формирала, рекли бисмо, још у периоду ране Цркве. Већ је Свети апостол Павле, путујући по Грчкој, видео да постоји неисправно поштовање светих ангела. Неки су гностици, а највише јудео-хришћани, погрешно поштовали анђеле. Неки су их чак обоготворавали, идолатризовали, тврдећи да су они створили видљиви свет. То погрешно учење разобличава Свети апостол Павле у својим посланицама, а касније ће његов ученик - Свети Дионисије Ареопагит, да формира учење Цркве о анђелским

силама. Таква ће ситуација трајати све до почетка четвртога века, па ће и Црква морати да сазове један сабор који ће бити посвећен учењу о светим анђелима. Тако ће бити и формирана теологија о анђелима. Било је око 381. године у Лаодикији, где је на основу учења Светог Апостола Павла, а посебно учења Светог Дионисија Ареопагита формирано учење о поштовању небеске јерархије. Оно се свакако темељи најпре на светом Предању, најпре Старог Завета.

Свети Дионисије је поделио ангелске силе на девет чинова: херувиме и серафиме, престоле, власти, господства и силе, начала, архангеле и ангеле. Иако су, дакле, подељени у три групе, сви имају заједничку службу, а то је вршење воље Божије, да буду извршитељи закона и благослова Божијег. Они непрестано творе вољу Божију и они су први који окружују Престо Божији на небесима. То се много пута види у Старом Завету, у пророчким виђењима, а посебно су свети анђели присутни у економији спасења, затим благовесте Рођење Христово, говорећи: „Слава на висини Богу и на земљи мир! Међу људима добра воља!“ То је уједно блага вест и најкраће Јеванђеље, које објашњава разлог Спаситељевог доласка у свет. Касније, када Господ после крштења одлази у пустињу, Он се бори са демонским силама и након што је победио сатану, Њему прилазе ангелске силе и служе му.

Приликом молитве у Гетсиманији, пред само страдање Христово, људска природа у Христу се бори и буни против смрти, коју Он на крају прихвата као путир страдања. О тој унутрашњој борби која се тада одвија, Свети Оци говоре као о негодовању против смрти, која није природна за човека. Христос говори ако је могуће да га мимоиђе та чаша страдања, исто као што и ми у свом животу желимо да нас мимоиђе чаша

страдања, односно воља Божија. Међутим, Христос се тим крстом, страдањем прославио. Такође, приликом највећег догађаја у економији људског спасења, анђели се јављају женама мироносицама и благовесте Васкрсење из мртвих.

Другим речима, читава економија спасења је прожета присуством анђела: Стари Завет, Нови Завет, света Литургија. Многи Свети Оци кажу да свети анђели, заједно са нама, служе свету Литургији; херувими и серафими су тада присутни. То је оно што ми доживљавамо у нашим црквама - ми смо у цркви заједно са анђелима, арханђелима и свим светим људима Божијим, којима и ми сами треба да се уподобљавамо. То значи овај свети празник Сабора свих бестелесних сила.

Пре стварања света сатана се побунио против Бога и анђела Божијих. Онда је свети Архангел Михаило, као началник војске небеске, изговорио чувене речи: „Стојмо смерно, са страхом и пазимо!“ Пазимо, дакле, да и ми не отпаднемо од воље Божије! Пазимо да и ми не престанемо да будемо слуге Божије! Није случајно што Црква Христова неколико пута на богослужењима понавља ове речи, које непрестано треба да имамо на уму. То је упозорење да и ми некад, уместо воље Божије, не почнемо да вршимо своју вољу и да је ставимо испред воље Божије. Непрестано будимо слуге Божије и слушајмо Цркву своју како бисмо на тај начин живели по закону и вољи Божијој!

Споменуо бих још и есхатолошки моменат, то јесте да ће анђели Божији сабрати све људе са све четири стране света и изабране ће ставити на посебно место, којима ће Господ даровати вечни живот, а други ће ићи на Суд Божији. Ето, то је коначна мисија анђела у животу наше Цркве.

Ми овде у манастиру осећамо присуство и заштиту Архангела Михаила. Ова светиња је преживела велика страдања: у време Турака, за време разних ратова и у наше распето време, али је она остала читава, наравно захваљујући вољи Божијој, али и заштити Светог Архангела Михаила. На то се и братија овога манастира непрестано подсећа, тако да и ми овакви незнатни какви смо, можемо бити сведоци тога присуства. Због тога је добро што смо се данас сабрали овде како бисмо се подсетили тога великог празника и правилно поштовали свете ангеле. Када се човек крсти, он добија свог анђела хранитеља или анђела чувара, сваки храм када се освети, добија свог анђела хранитеља и сваки народ има свог анђела хранитеља. Међутим, ти ангели веома често могу бити и тужни и могу да плачу у духовном смислу. То се догађа када ми недостојно живимо, те не можемо ни добити њихов благослов, њихову заштиту, па у крајњем случају постајемо недостојни и самог њиховог јављања.

Ето, браћо и сестре, то је православно учење о анђелима, којима треба непрестано молитвено да се обраћамо. Они нас воде у животу Цркве, пут Царства небеског.

Још једном благодарим владики Герасиму што је дошао да нас крепи својим подвигом, јер исти крст носи наша Црква на овим просторима. Прошли смо и пролазимо разна страдања само зато што смо православни и што смо Срби. Тога не треба да се одричемо, иако нажалост наши људи нису довољно информисани о вери. То се посебно дешавало у периоду Другог светског рата и после њега, када је наметнут безбожни атеизам. Многи су тада одступили од вере, те су иконе заменили сликама револуционара, да би на крају сви за њима отишли у амбис. То је, браћо и сестре, велико

искушење, али нас Црква Христова зато непрестано враћа на пут онога што ми јесмо - православни Срби. То је наш темељ и ако смо укореењени у њему, нећемо погрешити.

Сви нам говоре да се одрекнемо Христа, па ћемо онда имати привилегије, имаћемо позиције у држави и друштву, имаћемо материјалне користи. Али, ако се човек одрекне Христа, онда ће му сатана дати сва богатства овога света. То су библијске, пророчке речи и то се непрестано са нама као народом догађа. Непрестано смо на гори кушања - да ли смо за Христа или мамона? То значе и саме речи Архангела Михаила: „Пазимо!“ Пазимо сваког тренутка да ли нам помисао долази од Бога, јер ће се помисао после преобразити у реч. Томе нас поучавају трезвеноумни Оци: ако су нам мисли добре, онда ће нам и анђели служити. Другим речима, имаћемо заштиту небеских сила без обзира где се налазили, уколико смо достојни и не идемо широкиим путем безакоња и греха.

Ето, то је наше православно учење о бестелесним силама - не обоготворавамо их, али их и не ниподаштавамо, већ ћемо, ако се удостојимо, бити са њима у векове векова. Амин.

манастир Крка, Аранђеловдан, 2011. године

У МИРУ ИЗИЋИМО!

Дозволите ми да изразим своју велику духовну радост што смо данас у нашој светој обитељи манастира Крке, имали благослов да присуствујемо рукоположењу нашег оца Александра у чин свештеника. Отац Александар је овде завршио нашу богословију *Свети Три Јерарха* и сада је студент Богословског факултета у Београду. Пошто се оженио и припремао за свештеничку службу, ево дошао је и тај час да смо га данас на светој Литургији рукоположили и благодаћу Духа Светога он је постао православни свештеник наше Епархије далматинске. Ја му са своје стране честитам и желим му да свештеничку службу коју је данас примио носи достојанствено, да буде истински сведок Јеванђеља Христовога у ово наше распето и тешко време, што сви ми, браћо и сестре, то врло добро знамо и осећамо и на својим властитим плећима, али и као народ.

Чули сте данас из светог Јеванђеља како су једном Господу Христу у граду Капернауму донели једног болесног, односно одузетог човека да га исцели. Мноштво људи се појављивало на местима где се Господ појављивао. Међу њима је највише било оних који су били обременјени разним мукама, невољама, болестима, а међу њима: глуви, слепи, одузети, демонизовани људи... Свако је од Бога тражио помоћ или исцељење. Тако су људи овог паралисаног човека који није могао да се креће донели у једну кућу у Капернауму. Међутим

пошто је било присутно мноштво народа, они нису могли прићи Господу, па су морали отворити кров. То је веома интересантан податак, који се у Јеванђељу спомиње само на овом месту. Људи су вероватно из такве и толике љубави и жеље, отворили кров куће како би одузетог ставили пред Господа и због њихове вере Господ исцељује одузетог. То је пример када Господ на веру болесних одговара исцелењима. Овде имамо пример да Господ на веру Цркве, односно верујућих људи, који приносе тога човека, одговара речима: „Синко, опраштају ти се греси твоји“. Из тог одељка видимо да је болест коју је тај човек имао била последица греха.

Свака болест, као и смртност људске природе, последице су греха. Када је Адам одступио од Бога у рају и почео да живи саможиво, односно одвојио се од љубави Божије и почео сам да умује, онда је постао смртан. То је тзв. првородни грех, који се пренео на читав род људски, који сви ми по рођењу носимо на себи самима. Тако је и овај одузети човек из данашње јеванђељске приче, поред тога греха, имао и сопствене грехе, које Христос опрашта и он истога тренутка оздрављује. Многи који су присуствовали томе чуду били су удивљени, пре свега што је Он помогао том човеку који је био терет самоме себи, а вероватно и својим ближњим.

То је, браћо и сестре, и за нас пример да никада не треба да престанемо или одустанемо да вапијемо за помоћ Божију, било за себе или за своје ближње. Ако имамо чисту веру, Господ ће помоћи. Са друге стране, треба да се чувамо свакога греха који паралише нашу душу. Ако нисмо телесно паралисани, онда преко греха јесмо паралисани духовно. Таква наша паралисаност се можда не види, али она постоји докле год чинимо грех, паралишемо богомдане силе које постоје

у нама и окрећемо их насупрот ономе што оне треба да чине. Као када у класичној медицини имамо канцер који је данас проширен: ћелије почну да функционишу супротно од онога за шта их је Бог наменио. Исто је и у духовном смислу: грех у нама производи духовно канцерогена тела - страсти, које најпре убијају човекову душу, а касније убијају и тело. Од тога треба да се чувамо. Ми, како се каже у Јеванђељу, ходимо као окречени гробови, као мртваци, све док, благодаћу Духа Светога, не оживимо.

Тада нам је потребна не само лична молитва, већ и молитва Цркве. Треба да се молимо једни за друге, али и да праштамо једни другима. Нисмо хришћани ако не праштамо једни другима. Ако ја не праштам ближњим својима, онда нисам достојан ни да Бог опрости мени. Ако сам био на служби Божијој и имао сам нешто против некога и нисам му опростио, знајте да ни Бог није опростио нама. Поготово је тако ако смо се причестили: ако нисам из дубине срца опростио своје ближњем, онда ни Бог није мени опростио. То значи да сам се данас недостојно причестио. То је слика нашег живота у Цркви. На то нас подсећа и молитва коју читамо пред свето Причешће, молитва Оче наш - централна молитва Цркве, када се сви као деца Божија обраћамо Богу и кажемо му: „Оче наш“. Ми се тада обраћамо нашем небеском Оцу да нам опрости сагрешења наша, као што и ми опраштамо дужницима својим. А ко су дужници моји? То су моји ближњи, људи које сусрећем свакодневно и који су мени можда нешто нажао учинили. Ако сам дошао са злобом у срцу и нисам им опростио, а приступио сам Живоме Христу, онда нисам изашао светлога лика са ове свете Литургије, него сам остао у греху који сам чинио или који још чиним. То је света Литургија. То је слика Суда

Божијег и Другог доласка Христовог. Онај ко се данас достојно причестио, спасен је и задобио је Царство небеско. Онај ко се није достојно причестио или се из неког разлога није уопште причестио, он није спасен овога тренутка. Њему се у ове дане поста даје време и могућност да се покаје и да се исправи, те се кроз исповест припреми за живо сједињење са Христом.

Ето, то је, браћо и сестре, динамика духовног живота. Ми се сада, овде на земљи боримо за Царство небеско. Ко кроз Цркву не буде остварио заједницу са Царством небеским, неће то задобити ни у вечности. Зато треба да се трудимо као ови људи из јеванђељске приче, који су кроз кров свога ближњег довели пред Христа. Међутим, ти људи који су се толико трудили око одузетог човека, сигурно су се исто толико трудили и око свога спасења, јер су и сами стали пред живог Христа управо из љубави према своме ближњем. А на тај пример треба да се угледамо, да њиховом примеру следимо.

То је смисао свештеничке службе; то је смисао и наше проповеди данас. Данас су хришћанске и људске вредности уздрмане и то не само цунамијима који су се догодили у Јапану. Духовни цунамији су потопили све вредности људске, хришћанске и благочестиве и данас су ретки људи који иду путем истините врлине. Један од познатих Светогораца, који се недавно упокојио, рекао је да је данас грех постао мода. Он се рекламира и проповеда, а у ствари то је ништа друго него широки пут погибљи за који није потребан никакав подвиг. Тај пут изгледа царски, али је крај тога пута амбис и вечна погибао.

Са друге стране, Црква Христова нас позива да идемо уским путем спасења, јер је то пут врлине који нас

узводи Богу. Мали је број људи, како каже Јеванђеље, који ходе тим путем. Више је оних који ходе широким путем своје воље, угађања себи и својим страстима. Уски пут је онај пут борбе за христоликога себе и за спасеног човека у себи, за све оно што је обожено у нама, што је богоподобно у нама. Ако се боримо за таквог човека, онда идемо путем спасења, путем којим су ишли наши свети Оци, путем којим је ишао и данас празновани отац наш Свети Григорије Палама, велики чудотворац, Митрополит солунски и велики исихаста. Он је учио да је већ у овом животу могуће сјединити се са Богом кроз подвиг поста, молитве и кроз врлински живот. Дај Боже да њиховим путем идемо.

Данас непрекидно слушамо о разним апокалиптичким догађајима. Зато је потребно да они људи који још увек имају уши да чују и имају очи да виде, приступе Живоме Христу и Цркви Божијој и да у Цркви траже своје спасење од греха и вечне смрти, како би задобили Царство вечно. Драга браћо и сестре, Црква нам је једина лађа спасења у овом усковитланом свету данас. Ако се окренемо земаљским партијама и институцијама, неће нам много помоћи. У том смислу су невоље позитивне, јер подстичу човека да размишља о смислу живота и начину спасења.

То да имамо на уму и да непрестано живимо у љубави према Богу и ближњима. Да ли живимо по Богу, то проверавамо у односу према ближњем. Ако кажем да волим Бога, а мрзим ближњег свога, онда сам лажов, како то каже свето Јеванђеље. Ако имамо врлину, треба да опростимо другоме што је несавршен. Праштајући другоме на његовом несавршенству, дајем му могућност да и он постане савршенији. Када на крају Литургије кажемо: „У миру изиђимо“, значи да и после богослужења треба да наставимо да живимо у миру

Божијем, који смо примили на светој Литургији. Сав свој живот Господу Исусу Христу да предамо, да Њиме мислимо, да Њиме живимо, да Њиме ходимо и у свакидашњем животу, а не да будемо само хришћани на богослужењу. Онај ко буде тако живео, лакше ће носити крст свој и лакше ће подносити свакодневне несреће које ће временом постајати све веће и учесталије. Само онај ко је утемељен у Христу, моћи ће да издржи буре које га ударају, а то су уствари та земаљска искушења, како демонска, тако и људска.

Живели и Бог вас благословио!

манастир Крка, Друга недеља Часног поста,
19. март 2011. године

ПРЕДУБОКА ПОУКА

Нека је благословен данашњи дан када празнујемо Светог великомученика Мину, ранохришћанског мученика с краја четвртог века и Светог краља Стефана Дечанског, исповедника и мученика наше свете Цркве.

Данас смо из Јеванђеља чули једну дивну, поучну и потресну причу о богаташу и Лазару, која се врло често чита и сви је начелно познајемо. Међутим, питање је да ли разумемо њен дубоки унутрашњи смисао. Ова прича је једноставна: говори о једном богаташу, који је имао огромне палате и богатство. Пред његовом палатом је живео убоги Лазар, сиромах, који је ту просио. Богаташ је свакодневно пролазио поред њега, али га није ни примећивао. И тако се догоди да умре богаташ и оде у пакао, а Лазар када се упокојио наследио је Царство Небеско. Ова прича се даље наставља кроз дијалог ова два човека, где видимо да се богаташ чуди како је завршио у паклу, јер је примио сва добра у овом земаљском животу. Са друге стране, Бог је Лазара наградио рајским насељем, јер је био богољубив и честит човек; слободно можемо рећи прави мученик. Богаташу су палате, новац, сујета биле главне вредности. При томе се у причи не каже шта је тај богаташ био по професији, што значи да потенцијално то може бити свако од нас, а да уопште не примети да је то тако. Богаташ је, уствари, мислио да он заслужује то богатство, да је он велики, значајан, достојан, чак врлински. Вероватно је

он много пута давао и хуманитарну помоћ, како бисмо то данас рекли, али је давао од сувишка свога. Он је то чинио да би задобио већу сујету, веће поштовање. Тако је његово срце било поистовећено са овим царством, са среброљубљем и богатством земаљским. Због тога он није могао да види тог убогог Лазара испред његове куће. Он га је сигурно виђао, али је помишљао да је он сигурно заслужио да буде сиромаш, да он нема никакву врлину, да је неспособан. Са презиром је гледао на њега, мислећи да и треба да буде кажњен. Можда га је некада и ногом ћушнуо да га склони са свога пута. А Лазар је био све супротно томе. Био је врлински човек. Можда је чак и изабрао да сиромашује ради Христа. Можда је све оставио ради Њега. Било је људи који су били добровољни просјаци. Живели су тако у свету. Било је таквих људи који су живели и у манастирима, као на пример на Светој Гори. Они су живели идући од манастира до манастира. Нису имали коначишта свога, већ су баш желели да буду сиромаси.

Међутим, Лазар је имао велико богатство, а то је био Бог. Он је био богат Богом у души и зато га је Бог наградио Царством Небеским и животом вечним. Богаташ је, са друге стране, наследио пакао. Сигурно је да је он и многа безакоња чинио, али сада тражи да обавести своју петорицу браће који још живе на земљи, како не би и они дошли на то место мучења. Дакле, богаташа из Јеванђеља и данас има и то не петорица, него и више и то разних профила, разних струка. Сигурно пред кућом или палатом свакога тог богаташа стоји по један Лазар и то убоги, кога они не виде. Зашто их не виде? Зато што су занесени својом славом, својим богатством. За њих су убоги људи црви и мрави.

Поука из ове приче даље каже да не може нико да васкрсне из мртвих и да обавести богаташеву браћу,

јер они имају Мојсија и пророке, односно Цркву, која им говори да постоји рај и да постоји пакао, да постоји Суд Божији на који ћемо сви изаћи. Тада ће они који су својим делима то заслужили, задобити Царство Небеско. То је поука из ове приче, браћо и сестре. Нема привилегија пред Богом. Човек може да има огромно богатство, али оно може и да га упропасти, уколико оно поједе мој живот.

Међутим, ова прича не значи да човек треба да буде изузетно богат. Довољно је да, рецимо, буде богатији од других. Самим тим, он се већ узноси над другим ако има вишу позицију у држави, већу плату.

Ова прича, исто тако, може да се посматра и у једном ширем контексту. То значи да и велике и моћне државе могу да се узносе над другим малим државама, да их газе, прогоне, намећу законе, воде ратове, уцењују и чине свака безакоња, како то већ данас имамо у свету. Не сећају се људи ове приче о богаташу и Лазару, већ се Бога не боје, а људи не стиде. Они не верују да ће изаћи на Суд Божији, већ су они ти који суде свету. Не верују да постоји Бог, а мале државе су можда баш велике пред Богом. Како? Па тако што њени народи живе по закону Божијем, живе честито, као Лазар из ове приче.

Ове приче треба непрекидно да се сећамо, јер се односи на све нас. Довољно је само да прођем поред некога и презрем га, већ сам поступио као богаташ из ове приче. Веома често ми себи приграбимо место и улогу Лазара, а у ствари бих се много пре могао упоредити са богаташем. Обилазећи далматинску Епархију, срео сам библијску сиротињу која живи од помоћи. Њих су и најрођенији оставили, а можемо рећи да ти људи данас чувају православље, нашу земљу и куће на овим

просторима. Ко њих види? Вероватно нико, чим су их и најрођенији презрели и одбацили. У односу на њих, ми свештеници смо богаташи. Тако треба да посматрамо ствари, а не да се меримо са онима ко има више од мене, јер се тиме поново постављамо у позицију Лазара, што не одговара истини. Богатство које добијемо од Бога, добијамо да бисмо помогли ближњима. Тако се спасавамо и ми и они.

То је поука ове приче, која је толико дубока да се не може ни испричати.

Ево данас празнујемо Светог Стефана Дечанског. Слободно можемо рећи, једног убогог Лазара, кога је Бог прославио чудесима великим и високо га подигао у нашем народу да као светиљка светли и у нашој српској Цркви. Свети Стефан је био син Светог краља Милутина. Међутим, ближњи су га оклеветали, па је био кажњен (ослепљен). Он је то мученички и благодатно претрпео, прихвативши то као свој крст. Њему се затим јавио Свети Никола и рекао му да се његове очи налазе на његовом длану. Свети Стефан је био у заточеништву пет година, после чега му се поново јавио Свети Никола и рекао да ће испунити оно што му је обећао пре пет година. Тада га је исцелио, па се Свети Стефан вратио из Цариграда и касније наследио свога оца. У међувремену је Свети Стефан подигао своју задужбину, манастир Дечане. И наша светиња прославља овог угодника Божијег који је био владар земаљски, али се није понашао као богаташ из приче, већ је живео по предању Светога Саве.

Дај Боже да се угледамо на наш светли пример Светог Стефана Дечанског, мученика косовског, уз Светог цара Лазара и све наше свете владаре. Ми смо у Средњем веку имали дивне светитеље за владаре. Зато

смо тада и много постигли, многе цркве и манастире подигли. Њима некада није било тешко да чак са Косова брину о Србима и српској Цркви у Далмацији. Тако је краљ Милутин ктитор манастира Крупе, а Јелена сестра цара Душана водила рачуна о овој светињи у којој се ми данас налазимо - манастиру Крки. Њима то није било далеко, нити тешко, јер су имали љубави према своме народу. Када имамо љубави према некоме, онда је он близу нас. Ако волимо Бога и Бог нам је близу; ако Га не волимо, онда смо ми далеко од Њега. Тако нам је и са нашим ближњима. Ако не волимо ближњег, онда нам је он далек и за њега нема места у срцима нашим. Нама је данас наметнута психологија богаташа, један болесни егоизам. Ми Срби никада нисмо живели таквом философијом. Увек смо били друштвени, народ заједнице. Данас, међутим, постоји проблем већ у породици. Све нам се то намеће кроз један неправославан дух, који нажалост прихватамо.

Тога треба да се чувамо и да се враћамо својим коренима - светосављу и православљу. То нам је једини пут.

Живели и Бог вас благословио и свако добро даровао.

манастир Крка, Аранђеловдан, 2013. године

ЗАР НИСУ СВИ ЉУДИ ДЕЦА БОЖИЈА?

Ево нас пред колевком Богомладенца Исуса Христа. Бог Који је из љубави створио свет и човека, свесилни, свемоћни, из безмерне љубави постаје човек - рађа се као дете, да би нас спасао. Можемо поставити питање, које се само намеће: од чега да нас спаси? Свети оци и учитељи Цркве на ово питање одговарају једногласно: од смрти, греха и ђавола.

Први човек кога је Бог створио, Адам, у рају се грехом одвојио од Творца. Нарушивши ту рајску заједницу - Цркву, Адам је постао смртно и трулежно биће. Отуда смо и ми људи, потомци првозданог Адама и Еве, биолошким рођењем наследили ту смртну природу. То је један од разлога да Бог из своје очинске љубави пошаље Сина свога у свет, да би се родио као човек - Исус Христос. Христос нам враћа изгубљену заједницу са Богом, дарујући нам бесмртност и Царство небеско.

Не чини, дакле, Божић само славље, бадњаци, јелке, укусна јела, честитања... То је људска компонента овог празника, која нажалост може да прогута и замени суштину данашњег догађаја. Божић је првенствено богочовечански - онтолошки догађај. Ми на овај дан празнујемо оваплоћење Бога Логоса - Господа Исуса Христа, који у свет долази као Спаситељ, као Цар и као Судија.

Свето Јеванђеље каже да оним људима, који вером, надом и љубављу примише Сина Божијег који се у телу јавио, Бог даде власт да буду деца Божија.

Можемо и овде поставити једно питање: па, зар нису сви људи, пошто нас је све Бог створио, деца Божија? Да, али у релативном смислу. Истински, пак, само су они људи деца Божија, они од нас, који по својој слободи верујемо да је Исус Христос - Син Божији, који је ради нас постао човек, да би нас привео Богу.

По чему се, дакле, деца Божија, синови и кћери Божији, разликују од синова и кћери овога света и века? По вери у Христа. По љубави према Христу. По животу сходно закону Божијем. По доброти, по милосрђу, по љубави... према Богу и ближњима. То су јеванђелске особине деце Божије. Живимо ли тако, имамо право називати себе синовима и кћерима Божијим.

Међутим, ако не живимо тако, то право, нажалост, губимо. Људи везани једино и искључиво за овај свет живе противно Богу. Противно Његовој јеванђелској истини и љубави. Таквим животом они се већ овде на земљи удаљују од Бога, а тиме и од ближњег. Свети оци отуда говоре да ће Суд Божији, који ће бити на крају људске историје, бити ништа друго до одвајање синова и кћери Божијих - Божијих људи, од синова и кћери овога света и века. Библијским језиком речено, Бог ће на Суду коначно одвојити добре од злих људи - као што пастир одваја јагањце од јаради и првима ће даровати живот вечни, а други ће остати вечно удаљени од Бога и Његове љубави.

Божић је празник када и о овоме треба да размишљамо, како би откривали пуни смисао и циљ свога живота на земљи. Божић нас позива да се заједно са ангелима Божијим и пастирима витлејемским поклонимо Богомладенцу Исусу Христу и да живимо Њиме. Да од Божића Христос постане наш Живот - то је ис-

тински призив данашњег празника и дај Боже да тако буде.

Нека вас све овде сабране Богомладенац Исус Христос благослови, благослови вас и ваше породице. Нека се у душе и срца ваша усели дар Божића – небески мир и добра воља.

Мир Божији - Христос се роди!

Шибеник, 06. јануар 2013. године

ДАКЛЕ, БЕСКРАЈ...

Чули смо данас веома поучну причу о талантима (Мт. 25, 15-28), причу која каже како је Бог дао различите таленте (дарове) нама људима - једноме пет таланата, другоме два, а некоме један таланат. Тај један таланат је заправо дар живота, који смо сви добили од Бога.

Први је добио пет таланата, јер је Бог по Својој предзнању знао да ће се он трудити и радити да би стекао десет таланата, тј. да ће се трудити да постане савршен човек. То је човек, који је потпуно умножио своје божанске дарове. У теолошком и антрополошком смислу, то би био човек који је достигао обожење личности и постао светитељ. По речима светог апостола Павла, такав човек је достигао „меру раста висине Христове“ (Еф. 4, 13). Због тога такве људе - светитеље - сликамо у црквама и на иконама, да би их ми грешни следили.

Другоме је Бог дао два таланта - само наизглед мање. Овај човек се такође трудио и умножио своје дарове и наследио Царство небеско. Трећи, пак, несретник који је добио један таланат - дар живота, он је на жалост остао само на томе. Он није узрастао у својој боголикости. Он је остао да живи на нивоу старог и телесног човека и ни у чему се није уподобио Богу. Због тога на Суду Божијем - Суду Господара - само овај човек негодује и хули на Бога. „Ко си ти да ти ја полажем рачун?“ Овај, дакле, човек не доживљава Бога као свога

Оца, јер није стекао љубав према Њему. Он самим тим није могао ни имати љубави ни према другим људима - ближњима. Такви, дакле, људи, телесни и земаљски, људи без љубави према Богу и ближњем неће наследити Царство небеско. Овај пример је, наравно, опомена свима нама да пазимо и чувамо се да не постанемо слични овоме човеку из јеванђелске приче, човеку са једним талантом. Није, дакле, за нас верујуће довољно да будемо задовољни тиме што смо крштени. Потребно је да се животом у Цркви уздигнемо изнад закона тела и греха, закона пале природе, иначе нећемо наследити Царство Небеско.

Како можемо ми да проверимо своје духовно стање и да проверимо да ли бисмо овога тренутка били оправдани на Суду Божијем, на којем смо свакодневно? Најпре и најлакше ћемо то проверити кроз свој однос према ближњима, тј. према другим људима. Ако ближњему - другоме човеку - узвраћам зло за зло, онда сам духовно још увек у Старом Завету. Ако му, пак, учиним и веће зло него он мени, онда се уподобљавам незнабошцу и паганину. Тек ако сам спреман да му опростим, онда сам духовно ступио у простор Новог Завета. Дакле, једино ако имамо љубави према ближњима и праштамо им, може се рећи да смо истински прихватили философију крста и васкрсења. Потребно је, дакле, да непрестано живимо распињући себе Богу и ближњима, јер је то суштина јеванђелског живота и најдубља философија Крста Христовог.

Ми у Цркви смо позвани да на свако зло будемо спремни окренути и други образ (Мт. 5, 39). Зло у себи, па и у другоме, можемо побеђивати једино и искључиво добром, никако узвраћеним злом. Дубока философија хришћанског живота крије се у овој причи о талантима. Бог је нас све људе позвао да будемо

савршени. Међутим, ми то не желимо и нећемо. Пошто је Бог то знао и зна, због тога је неким од нас дао мање дарове, да их не би како окренули на зло и на своју сопствену погибао.

Ову причу о талантима можемо разумети и у чисто земаљском смислу. Неко, на пример, има таланат за учење и умножи га и постане велики научник; неко дар певања, па постане велики појац - певач; неко опет има спортске дарове и умножи их и постане као наш Ђоковић. Да би се и земаљски дарови - таланти умножили, потребан је велики труд, напор и подвиг. Међутим, главни и узвишени смисао ове приче о талантима је поука како да задобијемо божанско савршенство и уподобимо се самоме Богу. То је истински циљ и призив сваког човека - како од смртних и пролазних људи да постанемо боголики и христолики. Речима Светих отаца: како од образа, тј. лика Божијег, да задобијемо и подобије, тј. сам божански живот и божанско савршенство.

Светитељи у Цркви су управо то достигли. Вером и подвигом су се уподобили Христу и ево их сада на нашим фрескама, да би нам у Цркви осветљавали пут ка Богу и Царству Небеском. У нашем времену, философија трећег човека из јеванђелске приче, човека са једним талантом, телесног човека - намеће се свима као једина норма и мерило. Једи да би живео, живи да би јео. Егоизам, солипсизам, среброљубље и затвореност за Бога и ближњег - то су основне карактеристике философије модерног, западног човека, која се намеће свима нама. Данас нам се намеће, по речима светог апостола Павла, западно мишљење да је Царство Небеско „јело и пиће“ (Рим. 14, 17).

Наша православна философија и философија Цркве Христове је ипак нешто друго. По речима поме-

нутог апостола Павла, за нас Царство Небеско није првенствено „јело и пиће“, већ „мир и радост у Духу Светом“ (Рим. 14, 17). То исто потврђује и Свети старац Серафим Саровски речима да је циљ хришћанског живота, задобијање Духа Светога. Када се Дух Свети косне човекове душе, у њој се дешава оно чудо које се десило на Генисаретском језеру, када је Господ утишао буру на мору. У тој души, дакле, настаје мир и радост. У њу се усељава Дух Свети, а са њим и сви дарови Царства Небеског. У умножавању дарова и узрастању у Христу нема мере. То се види из других јеванђелских прича, на пример о сејачу и семену (Мт. 13) помиње се умножавање дарова до сто; а у другој, пак, причи спомиње се десет хиљада божанских таланата. Дакле, бескрај. Из саме приче о талантима може се закључити да ће вечни живот, за оне који га се удостоје, бити вечно уподобљавање Богу и достизање „мере раста висине Христове“.

Дај Боже да тако и буде, молитвама Пресвете Богородице и свих светих угодника Божијих, али се морамо чувати философије телесног човека, која нас одваја од љубави према Богу и ближњима, а самим тим нас удаљава и од вечног спасења. Амин.

манастир Крка, новембар 2013. године

НОВИ И БОГАТ РОД

Ако неко настоји да сачува живот свој, изгубиће га;
а који га изгуби, оживјеће га.
(Лк. 17, 33)

Семе које падне на земљу мора да умре, да би родило род. *Ако не умре*, по речи Христовој, *онда једно осџане, ако ли умре, род многи доноси*. То значи да ако неко жели да задобије нови живот, он мора да умре. А шта то умире? Умире стари човек. Стари човек, то је овај круг овде (показује цртеж). Шта чини старог човека? „Похот плоти, похот очију и сујета живота“ (1. Јн. 2, 16). То су главне одлике старог, телесног човека. Другим речима, стари човек у нама је наша пала природа са страстима и гресима. То треба да умре у нама, да би из нас проклијао нови живот.

Стари човек је обличје (образ), а нови подобије. Обличје наслеђујемо по рођењу, биолошки, а подобије усвајамо вером и подвигом (слободом). Са човеком се, дакле, мора догодити исто што и са семеном које падне на земљу. Оно умире да би из њега проклијао нови живот - клас. То је слика (икона) васкрсења, али и преображења. Свети Оци ово преображење виде и као исцелење старог човека и облачење у новог, одуховљеног. И то се дешава дејством благодати Божије. Све оне способности (силе) човекове, било духовне било телесне, које су у старом човеку литургисале (функ-

ционисале) пара фисин (противно природи) почињу да се исцељују и дејствују ката фисин (по природи, сходно природи). Тако, сада, у новом човеку, оне силе (страсти) које су тежиле злу, почињу да се преображавају у врлине. На пример, нови човек почиње да осећа гнев према греху и злу, његов немир и несмирење се преображавају у смирење, нетрпељивост (егоизам) у трпељивост и заједништво, стомакоугађање у уздржање. Једноставно, сви пороци и страсти уступају место врлини.

Умирањем и васкрсавањем новог човека достиже се духовно стање које Свети Оци називају благодатним стањем „сина и кћери“. То је стање детета и човека Божијег, обоженог и обученог у Христа, као што и певамо у тропару крштења: „Ви који сте се у Христа крстили, у Христа сте се обукли“ (Гал. 3, 27).

У старом, телесном човеку, иза сваке страсти крије се деловање одређене демонске силе. Преко страсти у нама, демони имају приступа нашем бићу, нашој души и уму. Најтеже је стање када демони имају приступ човековом срцу и грехом и страстима га учине каменим и неосетљивим. Сетимо се приче о сејачу и семену (Мт. 13). Каменим срцу приступају демони и узимају реч Божију из њега, тако да „не може род родити“ (Јн. 15, 4). Реч Божија (Христос) може у човеку да узраста само сходно његовом благодатном стању и то стање је, наравно, променљиво. Неко може из стања окорелог срца покајањем да постане добра јеванђелска земља - добар, нови човек; а исто тако може да се деси и обрнуто - од доброг човека да се падне до ада. Та стања у току живота пролазимо сви, па чак и у току једнога дана или тренутка. На пример, ако прихватим само једну богохулну помисао против Бога и брата, моје срце се помрачује и постаје немилостиво и каменито.

Свети Оци говоре: да бисмо се спасили од деловања демонских сила, морамо првенствено да очистимо свој ум, да детронизујемо сатану из свога ума и да задобијемо „ум Христов“ (ми ум Христов имамо). Свети Оци борбу за новог човека виде првенствено као умну борбу. Ако ту битку не добијемо, може се рећи да се још увек налазимо у „Египту“, јер умом робујемо страстима и помислима. Тумачећи први псалм (Блажен човек који не иде на веће безбожничко...), Богоносни Оци кажу да се он првенствено односи на умну борбу. Блажен је човек, то јест постаће блажен онај који се не саглашава са нечистим помислима (логизми), јер ће га оне, уколико их прихвата, поробити и задржати у сфери греха и смрти (Египат). Дакле, без умне борбе се не може духовно напредовати. Да су Адам и Ева били опрезнији у том смислу, не би пали. Ева се прва сагласила са сатанским нашаптајем - помишљу (ми бисмо данас рекли да је примила један умни СМС од ђавола), који је противан Богу. Бог је рекао Адаму и Еви: „Ако будете јели са овог дрвета, умрећете смрћу“ (1. Мојс. 3, 3). Сатана говори супротно: „нећете ви умрети, већ ћете бити као богови“ (1. Мојс. 3, 5). У томе је суштина умне борбе. Ђаво је „отац лажи“ (Јн. 8, 44) и увек говори лаж, поробљујући човека неистином да би га одвојио од Бога. Зато су Оци наглашавали велики значај „разликовања духова“ (1. Кор. 12, 10), то јест помисли. Треба увек да се питамо да ли је помисао која нам долази од Бога или не? Да ли ме приводи добру, води путем спасења или не?

Стари човек робује умним фантазијама и сликама и руководи се њима, не знајући често да се иза њих крије сам човекоубица од искони - сатана. Старац Јефрем из Аризоне каже да помисао када долази човеку на почетку изгледа као мрав (мигмиголеон). Ако је одбије-

мо - ништа, мир. Ако је прихватимо, она се претвара у лава који нас прогута. То је демонско лукавство. Данас сатана држи у власти многе људе и поробљује их преко мобилних телефона, интернета, Фејсбука и уопште виртуелне реалности и другог, убацујући преко ових медија своје слике и представе и, нажалост, поробљавајући тако многе. Данас су на тај начин нападнута чак и мала деца.

Нови човек у нама, као што смо већ рекли, не може заживети док не очистимо свој ум, како би он у потпуности могао бити посвећен Богу. Чистота ума узводи човека ка чистоти душе, а као плод тога двога задобија се чистота срца. Задобивши чистоту срца, по Господњој беседи о блаженствима, човек бива оспособљен да умним очима „види Бога“ (Мт. 5, 8). Човек је толико широко, дубоко, узвишено биће. Може, дакле, до ада да се спусти, али може да се уздигне и до боговиђења.

По Светим Оцима, човек може да живи на три различита нивоа, тројако: на **паганском** нивоу (када њиме доминирају најниже страсти и грех; природне и противприродне). Данас се, нажалост, то стање потпуне помрачености покушава назвати нормалним, што не помаже човеку, него га још више сурвава до ада. Овде мислимо на покушај легализације педерастичке и содомијске и сваке врсте телесне и умне изопачености, које су по Светом апостолу Павлу, последица умне нечистоте: „и како не марише да познају Бога, предаде их Бог у покварен ум да чине што је неприлично“ (Рим. 1, 28). Други ниво на којем неко, по Светим Оцима, може да живи је старозаветни ниво (када се живи узвраћајући зло за зло, зуб за зуб, око за око (2. Мојс. 21, 24) и не може да се опрости другоме. То је оно старозаветно у нама. Трећи ниво је новозаветни. То стање је оно стање у којем се човек уподобљава са-

моме Христу и живи философијом крста - распињући се непрестано у љубави према Богу и ближњему. Могли бисмо слободно рећи да нови човек заживљава у нама тек када ступимо на новозаветни ниво и постајемо слични Христу. Свети Оци говоре да и у том новозаветном уподобљавању Христу постоје различити духовни степени. Сетимо се јеванђелске приче о сејачу и семену, која каже да један доноси плод по тридесет, други по шездесет, а трећи по сто (Мт. 13, 8). То значи да ми ни у новозаветној Цркви не достижемо сви исти степен светости, то јест обожења. Зашто? То је тајна, тајна слободе и љубави. Уколико неко има више љубави према Богу и ближњему, утолико ће он и више напредовати - уподобљавати се Христу. О овоме нам говори и јеванђелска прича о талантима (Мт. 25).

Старац Силуан Атонски каже да онај ко је унапредовао у духовном - новом животу (монах, хришћанин), почиње у себи да осећа троструко деловање благодати Божије. Благодат прво почиње да дејствује у уму (деловањем благодати „отвара се ум“ за разумевање Божанских тајни). Затим она наставља да делује у души, да би се, по старцу Силуану, на крају осећала и у телу. То је стање када је целокупна личност прожета и сједињена са Богом. Оно би се, по старцу Силуану, могло назвати обожењем (теосис) човека. Други Оци су то исто називали „благодатно стање сина“. Да су многи светитељи Цркве достигали тај ниво обожења, показују њихове нетрулежне мошти, којима их је Бог прославио овде на земљи, пошто су они прославили Њега својим животом.

Да се вратимо на почетак: „Ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га“ (Лк. 17, 33). Какав живот? Мимо Христа, земаљски, ограничен, родбински... Живот који нас држи детерминисаним смрћу (као кад се пиле

налази у јајету). Потребно је изаћи из те љуске, како бисмо преokusили нови живот, који нам се дарује у Цркви Христовој, то јест, који нам сам Христос дарује у Литургији Цркве. Тек у Литургији доживљавамо плодове новог живота и новог човека и узрастамо из мере у меру, док не достигнемо „меру раста пуноће Христове“ (Еф. 4, 13).

Ово би укратко било наше скромно размишљање о овој теми - семену које умире да би родило нови и богат род. Ми смо сви то семе које ће умрети када дође време наше смрти. Тада тело предајемо земљи док не дође Васкрсење. Тек у светлости Васкрсења биће потпуно јасно колико је свако од нас стекао у себи новог, христоликог човека. То ће нам бити и мера на праведном Суду Божијем и по томе ћемо, у крајњем случају, задобити своје заслужено место у Царству небеском. Амин.

Шибеник, Свети Сава, 2013. године

СВЕТИ САВА КРСТИТЕЉ

Данас празнујемо великог Пророка и Крститеља Јована, највећег пророка Старог Завета и првог пророка Новог Завета, који је припремио пут за долазак Спаситеља света Господа нашег Исуса Христа.

Како је то Свети Јован Крститељ припремио пут за долазак Христов? Покајањем! Покајање је благословени пут на који је указао Свети Претеча, као једини пут који свет и човека води у сусрет Месији - Христу. Оно што је Свети Крститељ чинио позивајући све народе да се покају и крсте на реци Јордану ради опроштаја грехова, то исто је чинио и Свети отац Сава у српском народу. Свети Сава је дошавши са Свете Горе са моштима свога оца Светог Симеона Мироточивог у Србију, наставио апостолско дело Светог Кирила и Методија - мирећи браћу, крштавајући и приводећи српски народ православљу и нашој светој Цркви.

На који начин је то Свети Сава чинио? Управо јеванђелским методом, који је показао Свети Јован Крститељ - позивајући Србе на покајање и на живот у светлости Јеванђеља Христовог. Отуда не би било непримерено светог Саву назвати Крститељем православних Срба - духовним оцем нашег народа, који је Србе привео Христу - Јагњету Божијем „које узима грехе света“ (Јн. 1, 28-29).

Свети Јован Крститељ је цео свој живот провео у пустињи, живећи најузивишенијим аскетским живо-

том, до те мере да се више уподобио анђелима него човеку. Зато се он на иконама изображава (слика) као анђео са крилима. Свети Крститељ није био само проповедник покајања, већ пример и узор; није био само проповедник поста и врлинског живота, већ је тако и сам живео. По јеванђелским извештајима он је био обучен у камиљу длаку, опасан кожним појасом, да би нас поучио скромности и уздржању - јеванђелским врлинама које уз покајање узводе човека ка Богу.

Ако сада погледамо житије Светог Саве, препознаћемо задивљујућу сличност са животом Светог пророка Јована Крститеља. Свети Сава као царски син напушта земаљско царство и престо. Одриче се свега да би постао ученик Христов и одлази на Свету Гору. На Светој Гори Свети Сава је живео савршеним аскетским подвигом, обилазећи босоног испоснице светогорске, учећи се од преподобних отаца анђелском животу у телу, управо начину живота светог Јована Крститеља.

Таквим животом Свети Сава је као млади подвижник задивио читаву Свету Гору и достигао „меру раста висине Христове“ (Еф. 4, 13). Победивши у себи старог човека - страсти и грех, светог Саву је Бог благословио изобиљем дарова Светога Духа: даром молитве, богословља и чудотворства, поставивши га „као град на гори“ и „светиљку која до данас светли“ (Мт. 5, 14-15) у српском крстоносном народу и Цркви православној.

И Свети Јован Крститељ и Свети Сава су нам својим животима показали како се задобија Царство небеско. То је живот у пустињи и потпуно предавање себе Богу.

Данашњи савремени човек се, нажалост, удаљио од овог идеала и живи све више по законима овога све-

та. Још је Свети апостол Павле саветовао хришћанима да се не владају по законима овога света (греха), јер у свету влада „похот очију, похот тела и сујета живота“ (1.Јн. 16-17). Свети Крститељ и Свети Сава су нам показали уски пут који води у живот вечни и Царство небеско. На почетку тога пута стоји спасоносно покајање, које нас као блудне синове и кћери једино може вратити у „наручје Оца небеског“ (Лк. 15, 11-32).

Нису сви људи хтели да послушају проповедника и учитеља покајања Светог Јована Крститеља. Ко није хтео да га чује? Фарисеји и књижевници, умишљени „праведници“ Старог Завета. Они не само да су се, понесени својом гордошћу, сматрали праведним, већ су се поставили и за судије Израиљу, као што нам каже свето Јеванђеље: „а на Мојсијеву столицу седоше фарисеји и књижевници“ (Мт. 23, 22). Свети Јован Крститељ њих назива „породи аспиде“ - змије, тј. ђавола, због њихове демонолике гордости и упорног пребивања у злу и непокајању. Да је Свети Јован Крститељ био управу што их је тако називао види се и по томе што су управо књижевници и фарисеји били међу првима који ће тражити распеће Господа нашег Исуса Христа, а касније ће наставити и да гоне Цркву Христову.

Има ли оних у нашем народу који не послушаше, односно не слушају Светог оца Саву? Има, нажалост и превише... Зар нема у нашем народу оних који се кроз историју одрекоше своје свете вере, православља и светосавља и примише веру туђинаца и освајача? Зар нема оних у нашем народу који уместо да граде цркве и манастире као свети Немањићи, кренуше да их руше, па их руше и данас? Зар нема и оних који заборавише да су Срби и на своју срамоту назваше се другим народом, заборавивши Светог Саву, крсну славу и своје

обичаје? Зар нема оних у нашем народу који заборавише Лазареву клетву, наше Косово и косовске мученике, зарад доброг живота и служења владарима овог света? Зар нема међу нама и оних који заборавише да уче своју децу светосављу и своме писму ћирилице - коју нам оставише свети словенски просветитељи и Свети Сава? Има нажалост, браћо и сестре, било је тада, а има и данас пуно противника Светог Саве у нашем народу. Пуно је оних који не иду путем Светог Саве. Ми Срби смо највеће трагедије кроз историју доживљавали када смо напуштали Бога и Светога Саву. То би нам требала бити највећа поука.

Завршићемо ову беседу о Јовану Крститељу и Светом Сави речима да су обојица мученички за Христа пострадали. Свети Јован Крститељ је мачем посечен од Ирода, а Свети Сава је мученик после своје смрти, пошто му Турци свете мошти спалише на Врачару 1594. године.

Ето, са ових неколико скромних речи да се подсетимо како данашње заједничко обележавање празника Светог Јована Крститеља и Светог Саве има дубоког смисла. Дај Боже да се њиховим молитвама доврши храм Светог Саве овде у Сплиту, мученички храм који више од седамдесет година чека да буде завршен, како би наш народ у њему прослављао Име Божије и чувао своје православље и светосавље у Далмацији. Амин.

Сплит, 21. јануар 2013. године

ДОБРО НАМ ЈЕ ОВДЕ БИТИ

Дозволите ми да вас све поздравим са данашњим Празником и да вам пожелим сваки благослов Божији од Преображеног на Тавору Господа нашег Исуса Христа.

Преображење је чудесан празник, празник божански, празник небески. Празник који нас смртне људе узводи на небеса и показује нам славу Тројединога Бога - Оца и Сина и Светога Духа. На Тавору се догодило ново Богојављење. Бог Отац се јавио гласом, као на реци Јордану приликом крштења Христовог, посведочујући Сина Који се преобразио, потврђујући Њега као Сина сапрестолоног Оцу и Духу Светоме. Сам Христос, Син Божији и Син Човечији, се преображава на Тавору благовољењем Оца у сили Духа Светога, показујући славу свога Божанства. Тога Божанства постају заједничари и причасници свети апостоли, а преко њих и пуноћа Цркве Божије и сва васељена у векове векова.

Отуда слободно можемо рећи да је Преображење празник причешћа божанском Нетварном светлошћу, светлошћу која сједињује човека са Богом, преображава га и чини новим човеком, новом твари, која је заковашена силом Васкрсења.

Сваки је празник Божији Преображење и свака је света Литургија Тавор на којој се ми вером преображавамо и причешћујемо божанском светлошћу у којој, по речима Светих Отаца, сам Бог обитава.

Нису се случајно на Тавору, на овој гори Преображења, јавили пророци Мојсије и Илија, него да би потврдили Господа Христа као Месију старозаветног, а апостоли - Цркве и новозаветног Израиља, који ће спасити свет Крстом и Васкрсењем. Они, дакле, на Тавору говораху са Њим о овој тајни - тајни Крста и Васкрсења као пуноћи сваког пророштва и највећој Жртви, која ће на Голготи бити принесена за спасење света.

Тајна Крста Христовог и Његово Васкрсење из мртвих ће поделити читав свет и сву васељену - на оне који ће ту тајну разумети и вером и љубављу је прихватити, и нажалост, на оне друге који ће на све то хулити и данас хуле, не разумевајући тајну Крста и Васкрсења. Али, Бог је праведан у свему и зато је првима дао власт да буду деца Божија и испуњава их Својом божанском светлошћу, како би у тој светлости ходили и постали синови и кћери Дана. Постоје и они који по својој слободи изабраше не светлост, него таму и грех и зло, те по речима Светога Писма, постадоше деца таме. И за њих, међутим, и за све нас док смо на земљи лек је и свелек Преображење.

За монахе исихасте и монахе уопште Преображење је централни празник, јер они теже да своје срце преобразе таворском светлошћу, желећи већ овде и сада да окусе реалност за коју је Свети апостол Петар рекао: „Добро нам је овде бити“. Добро је човеку бити у близини Божијој и испуњавати се Божанском светлошћу и Царством Небеским. То је суштина Преображења - да увек и неодступно будемо са Богом и светима Његовим, ходећи путем заповести Божијих.

Наш српски народ је светим крштењем у време Кирила и Методија кренуо ка тој небеској светлости и

хвала Богу да смо до данас на томе путу. Устајемо и падамо, али тежимо Преображењу и Господу све док смо православни хришћани и док се боримо за вредности Царства небеског. Није случајно свети цар Лазар на Косову поставио идеал Царства небеског, а Царства небеског нема без Тавора и Господа Христа Који се на њему преобразио. Тим путем нас је водио и води свети Сава, који је у младости отишао на Свету Гору, да би се испунио и преобразио таворском светлошћу. Том божанском светлошћу свети Сава је касније преобразио читав род српски и сву васељену. Ми Срби, дакле, немамо другог пута, осим пута према Тавору, јер други путеви нису путеви већ странпутице.

Зато, да идемо ка небесима и Тавору, како би вечно са Господом и светима Његовим били и тако се као деца светлости радовали радошћу вечном и непролазном.

Нека сваки благослов Божији буде са свима вама који сте данас овде у Крки, овој великој светињи Далмације, која је кроз векове светлила и водила наш распети народ према светости и свакој истини и правди Божијој.

Живели и Бог вас благословио.

манастир Крка, Преображење, 2014. године

ЗАТВОРЕНО СРЦЕ

Дозволите ми да вас најпре све овде сабране поздравим радосним божићним поздравом Мир Божји - Христос се роди!

Овај сверадосни поздрав одзвања у душама људи већ више од две хиљаде година, доносећи и благовестећи мир Божји. Мир који испуњава небеса, мир којим се радују ангели и свети, мир који није психолошко и ментално стање човека, већ најдубљи осећај присуства и заједнице са Богом и ближњима.

То је мир који је први човек Адам изгубио у рају, када се, злоупотребивши своју слободу, удаљио од Бога и постао смртно биће, биће испуњено немиром и без покоја. Из тога стања „егзистенцијалног немира“ све нас људе, потомке Адама и Еве, враћа празник Божића, дарујући душама и срцима нашим мир који превазилази сваки ум.

Сведоци смо, међутим, да упркос миру Божића, читаву људску историју прате и немири и ратови, сукоби и мржња и други многоструки облици зла, који у наше време достижу апокалиптичке размере.

Откуда то? Одговор је једноставан. То је отуда што многим људима срце остаје затворено за љубав Божију и мир Христов. Такви људи никада нису осетили истинску радост Божића. Не спомиње се случајно у светом Јеванђељу безумни цар Ирод, који је управо у време рођења Христовог наредио да се побије 14 000

витлејемске деце, не би ли међу њима убио и ново-рођеног Цара јудејског. Таквих је људи, нажалост, било и биће у људској историји и они су често ову нашу благословену планету претварали у долину плача. Али, оставимо сада такве, јер нису достојни овог великог и духовног славља.

Нас верујуће Божић позива да се уподобимо витлејемским пастирима и анђелима Божијим, који се радују вести о рођењу Христовом. Божић од нас очекује да постанемо „мудраци са Истока“, који у своме животу непрестано траже Бога, желећи да му се поклоне и принесу своје дарове.

Ако је иједан хришћански празник, празник заједнице, онда је то Божић. Зато данас поздравимо све људе, ближње и даљне, пролазнике и пријатеље, комшије и сроднике, радосним божићним поздравом.

Дај Боже да се витлејемска светлост и мир Божији заувек усели у срца свих људи, како би читав свет постао Витлејем, у којем ће саборно одјекивати божићне химне неба и земље, ангела и пастира.

Мир Божији - Христос се роди!

Шибеник, Божић, 2015. године

НЕПРЕСТАНО МУЧЕНИШТВО

Сабрали смо се данас у мученичкој Шибубљини да прославимо Име Божије и заштитиника овог светог храма - Светог архангела Михаила и остале силе небеске и бестелесне. Сабрали смо се заиста на мученичком месту, јер новија историја казује да је у Другом светском рату у овом светом храму убијено осамдесет пет људи из овога краја. Зато бих ово свето место назвао далматинском Глином. Свима вам је познато да је у Глини, у Горњокарловачкој епархији, у Другом светском рату убијено преко хиљаду и двеста људи у цркви. То су Глински мученици.

Ми у овом малом месту имамо Шибубљинске мученике, који се придружују мученицима пострадалим широм далматинске Епархије. Оним из времена Турака, а посебно од Другог рата, пострадалим у дрнишким рудницима, разним Голубњачама и јамама у које су бацани широм Далмације. Због тога смо ми нашој Комисији за канонизацију СПЦ дали предлог да се установи празник Новомученика далматинских, а међу њима и шибубљинских мученика.

Ти људи су пострадали зато што су Срби и што су православни. То је њихова једина кривица. Зато, дај Боже да наш Сабор усвоји наш предлог, што би значило да ми од тада нећемо више вршити помене мученицима, већ ћемо се ми молити њима да се они моле Богу за нас. Ако Бог да и да осликамо овај храм, а то

нам је жеља, онда ће се у њему налазити фреска Новомученика далматинских и, међу њима, шибуљинских мученика.

То је, браћо и сестре, наша историја и треба да је чувамо. Недалеко одавде се налази острво Паг и на њему су убијани Срби, како у претходном рату, тако и у овом недавном. То је непрестано мучеништво! Али, хвала Богу, кроз крст и мучеништво, долази васкрсење. Тако и ово наше данашње сабрање доживљавамо као васкрсење, као победу добра над злом, победу љубави божанске над деструкцијом, над мржњом, као победу светости над оним што је сатанско и зло. Ако Бог да, потврда свега што сам рекао биће овај свети храм, који ћемо осликати и украсити, и да се сваке године окупљамо недељу дана пред светог архангела Михаила и да му се молимо да наши људи овде у Шибуљинама, и широм Далмације, опстану у својим кућама. Да се не догоди да се људи друге вере населе на местима где су вековима живели православни Срби. То не би било добро и не би било благословено. Зато је потребно да се ми Срби вратимо у обновљене куће широм Далмације и да чувамо своју земљу и своју цркву и светиње. То је наш завет, а то нам заповеда и ова наша светиња у Шибуљини. То је, пре свега, благослов, али и крст. Да бисмо учинили тај подвиг, браћо и сестре, пре свега морамо бити јединствени, морамо бити са Богом и Црквом и сабирати се, као што смо се и данас овде сабрали, и да заједно живимо у братској љубави. Бити у братској љубави значи притећи другим људима у помоћ, када нешто раде или када су у невољи.

Ми ових дана обилазимо наше људе у Далмацији, нашу сиротињу, и делимо им хуманитарну помоћ. Улазили смо у куће бака и дека од осамдесет година, који не могу сами себи да помогну. Њима је потреб-

на социјална, медицинска помоћ. Када их питамо где су њихова деца, они кажу да су у Београду или у иностранству и не знају шта да одговоре на питање зашто су тако остављени. Ако их њихови најрођенији оставе, ко други да се брине о њима? А они су подигли ту децу, васпитавали и школовали. То није добро и не дао Бог да тако буде. Деца имају обавезу да се брину о својим родитељима, а не да их оставе без икакве људске неге. Шта бих даље рекао, кад смо ушли у једну кућу и нашли једног човека мртвог. Да тада нисмо дошли, ко зна колико би дана човек био у тој кући. Дакле, мора постојати више бриге једних за друге, поготово деце за родитеље, а тиме ће они бринути и за своје куће, своју земљу и своје светиње. То нам је потребно – јединство да се окупљамо око своје Цркве и да праштамо једни другима. Посебно треба да праштамо онима који су чинили зло и који га и данас чине. Нека им је од Бога просто! Али, њихова судбина, верујте, није у вечности светла и није добра. Такве људе, оне који су убијали децу, нејач и старце, Бог неће примити у Царство небеско. Ако је неко јунак, онда он треба да се покаже на фронту где се једна војска бори против друге војске. Наш блаженопочивши и свети Патријарх Павле је говорио: Пушка ти, пушка ми! када дође до рата, а не ићи по селима и убијати недужну децу и старце.

То је, браћо и сестре, наша етика. Дај Боже да ми, Срби у Далмацији, не заборављамо своје корене. Чуо сам да сте ви из Шибубљина населили ове просторе идући из Херцеговине и Црне Горе према Истри, што је било још у 16. веку. То значи да имамо право да овде будемо и живимо у љубави са свима; да се не стидимо свога имена, писма, Крсне славе, својих икона које треба да имамо у кућама. Јер, то је вера света, вера апостолска, вера светоотачка, вера древна - то је из-

ворно хришћанство. Ми имамо и завет да то очувамо за будуће генерације, те да наша деца буду крштена и да буду православни хришћани.

Дај Боже да тако и буде, да се и ова светиња у Шибуљини обнови и да наш Свети Архијерејски Сабор прогласи Новомученике далматинске као светитеље, уз све остале српске мученике, јадовинске, јасеновачке, глирске, косовске и све оне који су пострадали за Крст Часни и веру Православну.

Живели и Бог благословио.

Шибуљина, 15. новембар 2015. године

РАСАДНИК СВЕТЛОСТИ

Ваша Светости, Ваша Високопреосвештенства,
Ваша Преосвештенства, часни оци,
уважени високи гости, браћо и сестре,

Ево дана који створи Господ да се радујемо и веселимо у Њему (Пс. 118, 24), јер се данас Господ Христос преобразио на гори Тавору, да би своје ученике, алии све нас и читаву творевину „причестио“ Својом нетварном светлошћу. То и јесте тајна Царства небеског - Бог на сабору богова, живи и мртви, ангели и људи, окупани и просвећени небеском неприступном светлошћу у благословеном Царству Оца и Сина и Светога Духа.

Својим крштењем на реци Јордану, Господ наш и Спаситељ Исус Христос је читаво старозаветно предање, представнике закона и пророка узвео на узвишењу ступањ познања Бога као Свете Тројице, док је на гори Тавору пројавио пуноћу свога божанства и преко својих ученика Петра, Јакова и Јована призвао све људе и читаво човечанство „да не окусе смрти док не виде Царство небеско које је дошло у сили“ (Мт. 16, 28). Преображење је, дакле, пуноћа светог крштења, циљ или телос, како су говорили древни Грци и есхатолошки смисао постојања човека и целокупне творевине. Бог је све створио да би у Христу било преобразено и на тај начин добило своју вечну ипостас и спасење. Тако говоре Свети Оци када тумаче надумни догађај Пре-

ображења Христовог на Тавору. Тавор је у Новом Завету икона новог и вечног раја са кога су потекле три реке богословља: литургијског, догматског и аскетског (исихастичког), нападајући Нови Израил - Цркву Христову - „речима вечног и непролазног живота“ (Јн. 6, 68).

Заиста је Преображење Господње пуноћа празника, пуноћа наше вере, наше наде и љубави. У њему се крије одговор на сва космолошка, антрополошка и есхатолошка питања, у њему је одговор на сва питања живота и смрти, почетка и краја, јер је Преображење предукус Васкрсења.

Ваша Светости,

Ми смо се данас сабрали овде у манастиру Крки благодаћу Духа Светога, Који од Оца исходи (Јн. 15, 26), да би просвећени светодуховском - таворском светлошћу видели преображенога Христа и једни друге као своју браћу. Тим циљем је била руковођена и благочестива Јелена Шубић, рођена сестра цара Душана Силног, када је подизала овај манастир, да би православни Срби Буковице и све Далмације могли се Богу молити, преображавајући своја бића светим тајнама наше Цркве, које су ништа друго до снопови таворске светлости.

Надахнут истим Духом кир Теодор, Митрополит дабробосански, који у то време столоваше у манастиру Рмњу, подиже при овој крчкој обитељи 1615. године богословско училиште, да буде расадник светлости, расадник свештенства и монаштва, које ће са народом овога краја носити крст православног сведочења кроз историју.

Од свога оснивања крчка богословија је постала једно са Епархијом далматинском. Када је живела богословија - живела је и Епархија. Када би се гасила и затварала богословија - гасио се и живот у овој Епархији.

То је најчешће било у време великих страдања, када су моћне империје које су владале овим просторима (Венеција, Млеци, Аустрија и Турска), прогонили православне Србе да би проводили своју земаљску политику и интересе у чему се свакако не може препознати дух Преображења, већ на жалост пре дух таме и деструкције. Због тога се крчка богословија често селила: 1832. године у време Епископа далматинског Јосифа Рајачића она прелази у Шибеник, да би мало касније 1841. године била премештена у Задар, тадашње седиште Епархије далматинске, где ће бити све до краја Првог светског рата 1920. године. После Другог светског рата, владика далматински Стефан (Боца) враћа богословију поново у манастир Крку, своје историјско седиште, где ће радити све до новог погрома Срба у Далмацији у трагичном рату од 1991. до 1995. године. Међутим, како је Божија увек последња, даде Бог да се поново обнови рад ове богословије 2001. године, те она после апокалиптичке пустоши поново постаје знак наде, преображења и васкрсења нашег народа у древној и апостолској Далмацији.

Велика имена и значајни људи везани су за наш манастир Крку и богословију: Никола Тесла, Вук Карацић, Доситеј Обрадовић, Симо Матавуљ, Владан Десница, Милош Црњански, Мирко Королија... Из ње је до сада изашло близу хиљаду свештеника - владика, игумана и духовних радника, којих је било и данас их има на свим континентима. Они су плод и изданци ове светиње и наше богословије и најбољи сведоци значаја овог најстаријег богословског училишта СПЦ.

Ми се данас, празнујући празник Преображења у Крки, сећамо и великог владике далматинског Никодима Милаша, који се упокојио тачно пре сто година. Без Милаша, по нашем скромном мишљењу, ни камен на камену не би остао од светог Православља у Дал-

мацији. Милаш је био истински пастир овог народа, који је својим богословљем светих канона и Православном Далмацијом оставио неизбрисив траг у историји СПЦ, а посебно у Епархији далматинској. Милаш је био велики пријатељ кијевске и царске Русије, члан Краљевске академије наука, многих учених друштава широм Европе, али и онај ко је искрено бринуо о својем народу и очувању његовог културног и националног бића. Милаш је синоним далматинске Епархије, њен учитељ Православља, а ако Бог да, једног дана и у Диптиху светих, јер би тиме био и остао путоказ свима нама „својим животом и учењем“, како Васељенском Православљу, тако и пуноћи хришћанске Цркве.

Ваша Светости, браћо Архијереји, драги гости,

Хвала што сте данас дошли у манастир Крку да заједно обележимо овај велики јубилеј Епархије далматинске и пуноће СПЦ. Молим Вас да нас непрестано имате у својим молитвама, како бисмо достојно носили крст свој и крст повереног нам народа, народа распинаног али и васкрсаваног. Епархија далматинска са својим немањићким светињама Крком, Крупом и Драговићем, опстала је и постоји и данас и врши своју мисију. Томе свакако доприноси и наша обновљена крчка богословија, која ево прославља 400 година од свога оснивања. Оно што је утемељено на Крајеугаоном Камену (1. Пт. 2, 6) - Господу Христу - вечно је и неуништиво. То је управо оно што нас је и данас сабрало и преображава, чинећи од нас слабих и смртних људи, христолике личности и сведоке вечне и нетварне таворске светлости.

Благословите.

манастир Крка, Преображење, 2015. године

ГДЕ ЈЕ КРАЈ БОЖИЋНЕ ЉУБАВИ?

Божић је велики празник, празник Мира, празник љубави Божије, али и људске, човечанске. Бог постаје човек у личности Исуса Христа и доноси нам собом божански мир и свако савршенство. Ми људи смо позвани да овај бесцен дар вером прихватимо и да у свом свакодневном животу живимо тајну Божића. У чему је ова тајна? У христоликој и крстоликој љубави.

Ми људи ћемо данас, као и кроз читаву историју, лако рећи да верујемо у Бога, па чак и да волимо Бога. Међутим, колико је то истина даје нам се да проверимо кроз љубав према ближњима. И ту одмах долази питање: ко је мој ближњи? Кога у ствари ја треба да волим? Прво што бисмо рекли то је да волимо своју породицу - логично. Потом можда своје комшије, па онда и становнике наше улице. Међутим, да ли је то љубав Божића? А онда би додали: Не, ја волим и све своје суграђане у Шибенику, Загребу, Београду, Паризу, Москви; па на крају и све припаднике свога народа, јер „ми смо посебни; ми смо бољи од других“... Да ли је ту крај божићне љубави? Не, божићна љубав је и од тога шира и свеобухватнија.

На самом крају, дакле, долазимо до сазнања да је љубав Божића савршена љубав, јер нас она позива да волимо све људе и читаву творевину као дар и плод љубави Божије. Све претходно поменуте љубави су

ипак земаљске и ограничене, без обзира колико нам биле блиске. Божићна љубав је, пак, савршена, јер нас она распиње, то јесте тражи од нас онакву љубав каквом нас воли сам Христос.

Дај Боже да разумемо ову тајну божићне љубави и да се потрудимо да живимо њоме у све дане живота нашега, јер нас једино та љубав и такав живот воде у непролазно Царство небеско.

Мир Божији - Христос се роди!

Шибеник, Бадње вече, 2016. године

ДУХОВНА МЕТОДИКА ПО СВЕТОМ НИКОДИМУ СВЕТОГОРЦУ

Свети Никодим новојављени богоносни отац Цркве Христове родио се на острву Наксосу (Егејско море) 1749. године. На Светом крштењу добио је име Никола. Од ране младости обдарен духовним даровима Никола се посебно истицао својим трудољубљем и жељом за знањем. Примивши ову прву науку у храму Божијем, наставио је да учи школу на Наксосу, коју је водио архимандрит Хрисант Етолки, брат равноапостолног свештеноченика Козме. Тако је Бог преко Хрисанта повезао једног светитеља који је завршавао свој подвиг и труд, запечативши крвљу своју верност Христу и другог који се јављао као звезда на мрачном хоризонту онога доба (турског ропства и јаке унијатске пропаганде римокатолика) тако да се не прекине златни ланац светих.

У шеснаестој години Никола одлази у Смирну где продужава своје учење у Евангеличкој школи. Ту је научио латински, француски и италијански језик, али је својим смирењем прикривао своју ученост сходно речима Светог апостола Павла: *Шта имаш о човече, што ниси добио? Ако си добио, што се хвалиш као да је твоје* (1. Кор. 4, 7). Године 1770, због великог гоњења хришћана Смирне Никола се враћа на своје острво где га епископ Антим Вардас поставља за свог секретара. Од пресудног утицаја на његово даље формирање био је сусрет са светогорским јеромонасима Георгијем и Ни-

фоном и монахом Арсенијем прогнанима из Свете Горе *йравде ради*.

Они су припадали групи светогорских монаха тзв. *Кољивара*, који су тежили обнови духовног живота верних, односно њиховом што чешћем причешћивању светим тајнама, а били су против новонасталих обичаја међу појединим светогорским монасима, да врше парастосе и кољива за мртве у недељу.

Чувши за епископа Макарија Коринтског скривену душу покрета Кољивара Никола одлази код њега и са њим ће остати у вези до упокојења епископа Макарија. Ту се упознаје такође са многим старцима у подвигу просијавшим, тако да се 1775. године Никола обрео на Светој Гори Атонској, где у манастиру светог Дионисија прима анђелски образ добивши име Никодим. Године 1777, свети Макарије Коринтски долази на Свету Гору у руски скит Светог Андреја, а за њим ускоро долази и монах Никодим.

Ту заједно почињу издавање књига Светих Отаца и подвижника, што ће остати главна преокупација светог Никодима до његове блажене кончине. Осим тога што је преводио дела Светих Отаца свети Никодим је почео и сам да пише претапајући на тај начин своје богато духовно искуство у душекорисне поуке и савете. Сам је са смирењем говорио да говори а не твори, али у исто време се покуравао речима светог Нила: Добро треба да говори и онај који не твори добро, не би ли, застидевши се речи, почео и у дело да их спроводи. Дела аскетске садржине која је написао свети Никодим, Саветни приручник или о чувању пет чула, Духовне вежбе и Невидљива борба имају заиста универзални карактер, иако су многи покушавали да њихову улогу сведу и ограниче само на корисни приручник за монахе и монахиње. Сам

светитељ најбоље оповргава такво мишљење и уопште такав став наводећи обећање које сваки хришћанин даје на светом крштењу, да се одриче сатане и свих дела његових - то исто обећање даје и монах. Своју ревност за отачка предања свети Никодим је посебно посведочио сабирањем, тумачењем и издавањем светих Правила Васељенских и Помесних Сабора Цркве под називом Крма (Пидалион).

Колико је велики значај овога дела и колико је оно извршило утицај у јелинским крајевима до данас, најбоље може исказати пример једне грчке старице која је говорила: *ѿо шѿо радиш ѿроѿивно је Пидалиону свеѿој Никодима.*

Свети Никодим је такође протумачио и четрнаест посланица апостола Павла и Саборне посланице, а своју велику љубав према светима изразио је писањем дивних песама кроз службе у њихову част. Последње године свога живљења на земљи Свети Никодим је провео у једној келији у близини манастира Пандократора где је живео у строгом подвигу. У шездесетој години свога живота, 1809. године, Свети Никодим је предао душу своју Богу. Његове целебне мошти данас се налазе у келији Скуртеја изнад Кареје.

Из овога кратко изложеног житија светог Никодима видимо да је он осим непрестаног врлинско - подвижничког живљења и усавршавања доста и написао, оставивши нама на тај начин у наслеђе записано своје богато духовно искуство, а кроз њега можемо слободно рећи и начин - метод (мета+одоз - *саѿуѿник*, односно пут који води истини) - како се може достићи савршенство на које нас је сам Господ позвао речима: *Будиѿе савршени, као шѿо је савршен Оѿац ваш небесни* (Мт. 5, 48). Своје једно од најпознатијих дела *Невидљива бор-*

баСвети Никодим такође почиње управо позивањем на савршенство речима: човек од природе жели да буде савршен, а то му је и стављено у задатак.

У чему се састоји то савршенство? Оно се по светом Никодиму састоји у приближавању Богу и животу у јединству с њим. Сви подвизи и врлине су средства којима се савладава грешна природа и помоћу њих се одолева гласним непријатељима у достизању савршенства а то су тело, свет и зли дуси. Ако човек жели да изађе као победник у односу на ове непријатеље, Свети Никодим саветује придржавање ових правила:

Никада се и ни у чему не уздај у себе. Свети Никодим сматра да ми и поред слабости наших духовно - моралних моћи обично врло високо мислимо о себи. Та наша слабост као први плод нашег самољубља од свега је највећа противна Богу. Самоуверене Бог укорева преко пророка говорећи: *Тешко онима који мисле да су мудри и сами себи разумни* (Ис. 5, 21), а исто тако Свети апостол Павле саветује: *Не мислиће за себе да сће мудри* (Рим. 12, 16). Исто то саветује и Свети Максим Исповедник који учи да је темељ сваке врлине сазнање сопствене немоћи, док Свети Јован Златоусти тврди да само онај познаје најбоље себе ко о себи мисли да је ништа. Познање своје сопствене слабости Свети Никодим сматра као неопходан предуслов за духовни живот, па чак то познање сматра већим него чињење чудеса и васкрсавања мртвих. Отуда Бог по Светом Никодиму, када исцрпе сва средства, допушта да човек падне у већи или мањи грех сходно његовој самоуверености, како би дошао до смиреног мишљења о себи и својим моћима. Дуготрајне и тешке телесне болести, несреће и невоље такође долазе по промислу Божијем из истог разлога. Сву наду своју човек треба да положи на Бога који подиже мртве (2.Кор. 1, 9) и по светом Никодиму једино

од Бога можемо очекивати добро, помоћ и победу. Да бисмо одржали своју наду у Бога помажу нам примери Божије помоћи који су записани у Светом Писму. Погледајте на прошлост, говори премудри Сирах и видите: *ко је веровао у Госјода и осјтао јосјићен?*

По светом Никодиму превелика туга као последица учињених греха не може се сматрати за врлину већ је она у суштини пре показатељ самоуверености и гордостии односно уздања у себе и своје снаге. Ослободивши се овога и положивши своју наду на Бога даљи пут достизања духовног савршенства води преко очишћења ума и ослобађања душе од страсти.

Чистота ума по Светом Никодиму се постиже на два начина:

- 1) Молитва Светом Духу да излије своју божанску светлост на срце човеково;
- 2) Посматрање ствари и удубљивање у њих ради разликовања добра од зла.

Ово расуђивање међутим не може бити плод субјективне процене већ онако како Дух Свети говори било кроз реч Богом надахнутих људи или духовних учитеља и отаца Цркве. Из овога се јасно види да духовна методика или пут духовног усавршавања по светом Никодиму, може бити једино у тајни Цркве која је по речима апостола Павла *Тело Хрисјово* (1.Кор. 12, 2).

Ум просвећен и очишћен Духом Светим потребно је затим чувати од сваког празног знања и радозналости, које је најчешће плод гордостии и храна за самољубље. Свети Никодим саветује држање ума свега свога усредсређеног у себе, а и што даље од ствари од овога света. Једино знање које Свети Никодим препоручује је знање Исуса Христа и то распетога (1.Кор. 2, 2), што по-

казује да његова методика има изразито христолошки карактер.

Поред стражења над умом потребно је управљање и својом слабом вољом. Свети Никодим отуда препоручује поистовећење воље човекове са вољом Божијом као што и Свети апостол Павле каже: *Не владајте се ѿрема овом времену, не ѿ се ѿромјениѿте обновљењем ума својеѿа, да бисте моѿли кушаѿти која је добра, уѿодна и савршена воља Божија* (Рим. 12, 2).

У човеку живе две воље: једна припада разумном делу душе и зато се назива разумном - вишом вољом, а друга припада нижој, чулној природи и то је тзв. нижа, чулна - страсна воља. Виша воља тежи добру а нижа злу. Свети Никодим каже да нам се било добра било зла жеља, која долази сама по себи не урачунава ни у врлину ни у грех. Својим слободним опредељењем свако бира било једну било другу, а сам тај дуализам могућности подстиче човека на непрестани подвиг и стремљење добру. Отуда методика светог Никодима увек у себе укључује подвижничко - аскетски елеменат, који тако постаје темељни део врлинског узрастања. Ово су својим подвигом и врлинским животом доказали и показали светитељи Божији оставши на тај начин светила свим вернима кроз векове.

Ревнитељ побожности, каже Свети Никодим, мора много пажње обратити на правилно коришћење чула: вида, слуха, мириса, укуса и додира. Ко се одазвао Божјем гласу: *Покајте се*, и ко је поставио себи за закон да поново успостави у себи првобитни поредак живота тј. да се врати унутра и одатле Богу *да би живео Њиме и у Њему* у томе налази своје највеће добро. Отуда пред оним који се на тоодлучио каже Свети Никодим стоји велика борба са ранијим навикама (насладе и задо-

вољења своја) док се оне не искорене и замене другим, које одговарају новом животу. Господарење чулима и правилно коришћење њима потребно је због грехом разореног центра човековог бића - срца, које уместо Бога, у себи тражи сласти и задовољава се њима. *Где је блаіо ваше онде ће биіи и срце ваше* (Мт. 6, 21) рекао је Господ устима Еванђелиста, на што нас враћа и подсећа такође Свети Никодим.

Сваки човек мора да чува душу своју чисту и непорочну, јер је она храм Божији као што је написано: *Јер сїе ви Црква Боїа живоїа* (2.Кор. 6, 16), те отуда ако било ко по слабости својој или по посебном допуштењу Божијем падне у било какав грех, не треба га остављати ни за тренутак у срцу свом, већ га треба исповедати Господу и очистити се пред Њим срдчним покајањем. По светом Никодиму та исповест или откривење свега духовном оцу јесте нешто најблагодотворније у делу духовног усавршавања, односно свлачења старог огреховљеног човека и облачења у новог, облагодаћеног. Ако је ко приступио покајању, зли дух га ни тада не оставља (већ мења средства за борбу).

Свети Оци упоређују човека који иде путем врлине са ратником на кога лете стреле са свих страна. Свети Никодим наводи главна искушења и то: одозго - мисли о прекомерној тешкоћи духовних напора; одоздо - мисли да се умање духовни напори и жаљење себе, немар, безбрижност; здесна - заплитање у тобож добра дела; слева - саблазни које воде греху; спреда - мисли шта ће бити убудуће; састраг - сећања на раније учињена дела и угађања. Сваки онај покајник, сматра Свети Никодим, који се упустио сам у борбу са овим искушењима неминовно бива поробљен и побеђен, ако не послуша упућене савете и не прихвата руководство духовника којих увек има у Цркви. Из овога јасно проиходи да

духовна методика или методика спасења по светом Никодиму има духоносно - предањски карактер, где се у тајни Цркве благодатно - подвижнички опит преноси и предаје млађима.

У подвигу духовног усавршавања поред већ поменутог неуздања у себе, уздања у Бога и непрекидног подвизавања Свети Никодим сматра молитву најнеопходнију од свега јер се помоћу ње постижу и све остале врлине. Молитва увек мора да буде праћена делима која иду у прилог онемо зашто се човек моли. Свети Никодим посебно наглашава значај непрестане умне молитве при којој човек сабира ум свој у срце своје, где унутрашњом речју изговара: Господе Исусе Христе Сине Божији, помилуј ме, а на тај начин кроз извесно време почиње у срцу да осећа присуство самога Бога. Отуда по речима оца Никодима: онај који се за свагда усели у срце своје, напушта све спољашње лепоте и ходећи духом не зна више нити може чути за телесне жеље.

Достигавши овај степен очишћења човек је припремљен да преко те унутрашње чистоте прими у себе надприродну благодат и енергију Божију и на тај начин достигне стање обожења које једино представља пуноћу и аутентичност истинског бића и живота човековог.

Духовна методика светог Никодима по преимућуству може се сматрати молитвеном методиком, која своје испуњење и остварење има у тајни Евхаристије која је тајна саме Цркве. Господ Исус Христос је рекао: *који једе Моје Тело и пије Моју Крв стоји у мени и ја у њему* (Јн. 6, 56). Те речи потврђује и Свети Никодим својом духовном методиком, јер нас и преко ње позива да своје савршенство остварујемо једино у заједници Тела и Крви Господњег. Амин.

О СЕКТАМА

Пошто треба да кажемо нешто о проблему секти и секташког учења из перспективе Новог За-вјета, само да подсетимо да ми у православној Цркви нисмо будисти. Источњаци су ти, који желе да се одвоје потпуно од земље, од тла, од историје и да се својим вештачким духовним методима уздигну у нешто непостојеће. Насупрот њима, Православље је богочовечанска религија - небоземна. Ми јесмо зе-маљска бића, али нам је небо духовна отаџбина. У Светом Писму нам је дата основа, база за разумевање проблема секти, јеретичког, лажног учења и лажних пророка уопште.

Ја бих ово излагање почео са једном причом која нам је испричана у древном „Старечнику”. То је једна прича која каже следеће: како су дошли неки људи ста-рцу Агатону у пустињу, једном великом подвижнику, врлинском човеку, светитељу, желећи да га кушају. И кажу му: Старче, ми смо чули да ти ниси врлински чо-век, да си немаран, да си лењив и блудник. Старац је све то прихватио, рекавши да је тако. На крају су га питали: чули смо да си јеретик? Е, он је то одбио, није прихватио, него је рекао: „Не, нисам јеретик!” Кад су му на крају рекли да га кушају, он им рече: „Ово прво сам прихватао да бисте мислили о мени реално, као што треба и други да мисле, да ме не бисте хвалили. Са друге стране, да бих се и сам смиравао, али јеретик – то нисам могао да будем, јер су јеретици одвојени од

Бога, а ја не бих ни желео, ни хтео да будем одвојен од Бога.”

Ова прича би могла да послужи као увод у оно о чему ћемо говорити. Из ове приче видимо да су велики врлински људи светога живота могли, по смирењу, да прихвате све само не да буду јеретици. Видећемо касније шта то суштински значи.

Сетимо се једне приче из Јеванђеља, познате приче о сејачу и семену (Мт. 13, 3-24). Та прича у основи изгледа врло једноставна. Каже се да је Господ Исус Христос једном приликом проповедао поред мора где се скупило мноштво народа. (Ако анализирамо ту ситуацију, видимо да се увек, па и данас, мноштво људи скупи да би чули реч Божију. На несрећу, у нашем народу у послератној историји је комунистичка идеологија покушала да одведе наш народ од своје древне историје и упути га странпутицом, те гатако удаљи од спасоносне речи Божије. Међутим, увек када се људи тргну као блудни син (Лк. 15, 11-32), Бог их прихвата и прашта им.)

Господ Исус Христос видевши толико мноштво људи, не остаје на обали тога језера, већ улази у чамац и одатле им проповеда. Тиме Он хоће да покаже да ће се Његова реч проповедати и да ће је Он сам проповедати у Цркви и кроз Цркву (чамац-лађа је увек символ Цркве).

Сходно овоме, проповед коју ми слушамо свакодневно на богослужењима, поготово на Светој Литургији, је иста та благовест и та реч Божија, само ако имамо отворене очи да видимо Христа Који нам проповеда у Цркви исто и неизмењено Јеванђеље и поуку спасења.

Тога тренутка, када се скупило мноштво народа, Господ Христос почиње да говори причу о сејачу и семену и каже: Гле, изађе сијач да сије. И кад сијаше, једна зрна падоше покрај пута, и дођоше птице и позобаше их. А друга падоше на каменита мјеста, гдје не бијаше много земље, и одмах изникоше, јер не бијаше земља дубока. И кад обасја сунце, увенуше; и будући да немаху жила, посахнуше. А друга падоше у трње, и нарасте трње и подави их. А друга падоше на земљу добру, и доношаху род, једно по сто, а једно по шездесет, а једно по тридесет. (Мт. 13, 3-8)

Шта у ствари хоће да нам каже ова прича?

Ова прича има неколико значења. Прво значење је оно које су сами ученици добили кад су питали Господа Христа да им објасни ову причу. И оно каже: семе је реч Божија, сејач је Сам Господ Христос, Онај Који је донео Реч спасења у овај свет Својом проповеђу, Својом науком, Својим Јеванђељем; она је упућена свима.

По тој причи, сви би се људи, од Адама, па до Христа, односно другог Доласка Христовог, могли поделити на те четири групе.

Значи, једни се могу упоредити са онима поред пута, који ће чути Реч Божију, али сатана, ђаво долази и узима то јеванђељско семе из њихове душе и њиховог срца, те оно никад не може донети плод. Једноставније речено, то су они људи који су чули за Реч Божију, али су се оглушили о њу.

Други су они који се упоређују са каменитим местом. Ти људи чују Јеванђеље, које му је проповедао његов свештеник, његов пријатељ или неко од апостола (у првим вековима хришћанства), није важно како. У

сваком случају Бог нађе начина да свакоме човеку проповеда. Човек из ове друге групе, чувши Реч Божију, одушеви се за веру и мисли: „Оставићу све. Идем да испуњавам Јеванђеље” и сл. Међутим, чим дођу прве тешкоће вере: подвиг, крст, страдање, пост, молитва и све оно што Црква од нас тражи, он нема снаге и повлачи се.

Трећа група би били они људи код којих је јеванђељско семе пало у трње. Они у начелу прихватају реч Божију, немају ништа против ње. Међтим, огреховљеност и острашћеност њихове природе, њихове душе, њиховог срца, увек гуши ту јеванђељску реч и она не може да донесе плода; иако они начелно нису против вере, постоји у њима нешто што је доминантније. То је везаност за овај свет, за уживање, богатство, лагодан живот и сл. Такви људи нису спремни на подвиг. У ту категорију начелно спадају многи људи, даровити, уметници, као што су у Старом Завету били фарисеји и књижевници, острашћени људи у разним облицима код којих јеванђељска реч не може да донесе плода.

Тек четврта група људи прихвата Јеванђеље, и то опет не исто. Светим крштењем у православној Цркви, примамо сви јеванђељско семе, тј. благодат Божију, али она код свакога доноси различит плод.

Код једнога ће донети до 30 плода. Овакав човек ће да живи номиналним хришћанским животом, тј као да данас каже: „Довољно је да ми долази свештеник једном годишње у кућу, да ја славим славу, да живим у неком миру, начелно хришћански, поштујући своје ближње, своју родбину, и колико-толико моралним животом“.

Други ће рећи: „Не, није довољно само то. Ја морам да покушавам да умножим јеванђељско семе у

души“. Он ће рећи: „Не, ја морам редовно да идем у цркву, сваке недеље, сваке Литургије, свакога празника; постићу све постове, не једну недељу једнога поста, него све постове како Црква предвиђа за све људе, итд“. Значи, он умножава дар Божији у себи до мере од 60.

Постоје неки људи који ће јеванђељско семе да умноже до 100. То су људи који ће се ради Јеванђеља одрећи свега земаљскога, и једноставно рећи: „Реч Божија и Христова наука тражи од мене да се ја одрекнем себе, себе старога човека, огреховљеног човека, овоземаљскога и да узмем крст свој и да идем за Христом“. (Мт. 16, 24). Он ће буквално то да испуни, па чак и да иде у пустињу - мада свети оци говоре да напустити свет значи оставити страсти, и оставити грех и живот по законима овога света. То значи да ја могу бити и у граду, а да живим као да сам оставио овај свет, тј. да сам у пустињи. Овакви људи ће донети плода до сто, тј. достићи ће врхунац вере, или обожење своје личности. То у ствари и јесте смисао вере - постати једно са Богом.

Ми постајемо једно са Христом, са Њим умиремо и васкрсавамо у светоме крштењу, али смо и читав живот позвани на уподобљавање Самоме Господу Христу, тј. да заиста узрастамо у меру раста висине Христове (Еф. 4, 13). Ту не може да се постави граница. Читав живот, па и читав вечни живот, у крајњем случају биће непрестано уподобљавање Христу. Из горње приче о сејачу и семену видимо да неки људи већ у земаљским оквирима достижу то стање, тј. обожење личности. Те личности су нико други до светитељи Цркве које је Бог пројавио, једнога као чудотворца, једнога као тумача речи Божије, а другога као смиреног врлинског човека.

Секте - пратилац живота Цркве

После силаска Светога Духа, апостоли се разилазе по читавом свету и проповедају Јеванђеље. Један иде код нас у Европу (апостол Павле), други у Индију (апостол Андреј). Од Дванаесторице апостола, Јеванђеље Христово се проширило по читавом свету, а истинитост тога Јеванђеља, они су потврдили и својим мученичким страдањем. Само је Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов умро природном смрћу и у дубокој старости.

Како причу о сејачу и семену разумети у најширем смислу? Нпр, Индуси, Кина, Јапан, као и многи други нису прихватили хришћанство. И поред проповеди Јеванђеља остали су већином верни некој својој традицији, религији, неком свом искуству, многобоштву. И до данас су такви. По наведеној јеванђељској причи, њих бисмо могли упоредити са онима покрај пута. Њима је била понуђена Реч Божија, али је сатана дошао и узео ту Реч из њиховог срца и тако се она није проширила међу њима до дана данашњег. Они на Истоку, као што је говорио Свети владика Николај, могу да прихвате Господа Исуса Христа као неког бога, јер су многобошци, али Богочовека - не. Не као реално оваплоћеног Спаситеља, то не могу да прихвате. И до данас остаје тако.

Са друге стране, Грци, као и западни хришћани, су лакше прихватили Реч Божију, а потом и ми, Словени у деветом веку.

У историји Цркве, од њенога почетка непрестано прате и узнемиравају разне јереси, што потврђују и Васељенски сабори. Постојали су неки људи који су стално говорили против званичног учења, против апостолске проповеди, па и против одлука васељен-

ских сабора. То су управо били јеретици и отпадници од Цркве. Ти људи су прихватили реч Божију, често и одушевљени, међутим, кад је било потребно да остану у смирењу вере, отпадали су. Типичан пример таквог живота код нас био је Доситеј Обрадовић или у западном свету Лутер.

Доситеј је отишао у манастир и попео се на таван да се подвизава и да постане светитељ. Пошто то није успео, он је рекао: „Нема, враћам се здравом разуму. Не треба претеривати у подвигу. Враћам се просветитељству, учености и хуманизму“. То је, слободно можемо рећи, једна од трагедија новије српске духовности, где су Доситеј и његова просвећеност постали критеријум и мерило, а не светоотачко предање и учење православне Цркве.

Шта се десило са западним хришћанством? Западно хришћанство је све до велике шизме у 11. веку било православно, што значи имали су исто исповедање вере као ми. Међутим, пошто су изменили основни догмат вере у Свету Тројицу, они су се издвојили из православља.

Касније, аналогно том измењеном западном учењу, дошло је до тога да су они поставили папу да буде *Vicarius Dei* (намесник Божији). Запађаци су поставили папу да буде не само поглавар Цркве или патријарх целе Италије, него да има власт над читавом Црквом. Субординацију коју су увели у Свету Тројицу, они су применили у спољашњој организацији своје цркве, што ће резултирати извесном папском диктатуром и жељом за апсолутном влашћу у цркви.

Данас западни свет можемо упоредити са оним ко је начелно прихватио реч Божију. Међутим, страсти, грех и богатство овога света су у пракси угушили Реч

Божију и дошло се до тога да је запад данас пао у незнабоштво. То је и Свети владика Николај писао, који је поред оца Јустина, био најбољи познавалац западног света, јер је тамо и живео. У своме познатом делу *Изнад Исиока и Зайага*, Свети Владика Николај наводи како су неки Африканци говорили за Европу да је она бела демонија, тј. да су ти људи бели по телу, а црни по души. То се, на жалост, и десило.

Сходно јеванђељској причи о сејачу и семену, западни свет би се данас могао упоредити са онима у трњу, где грех и богатство овога света гуше јеванђељско семе.

Ми православни би се могли упоредити са добром јеванђељском земљом, што не може да буде разлог за гордост, јер и међу нама постоје многи из горе наведене приче, али, хвала Богу, има и оних који доносе јеванђељског плода по тридесет, по шездесет и по сто.

Проблем јереси у *Беседи на јори*

Можда смо направили преопширан увод у ово што сада следи, а то је проблем секти, проблем јереси како га оцртава Нови Завјет. Тај проблем је већ напоменут у проповеди Господа Исуса Христа, тј. у *Беседи на гори* (Мт. 5-8). У овој *Беседи* Господ Христос износи своју савршену науку, нову и узвишенију од старозаветног закона. Свакога онога ко слуша и живи по овој науци, она уподобљава Богу и призива га у савршенство које има Отац небески (Мт. 5, 48).

Једна од замки, или једно од искушења које ће се поставити на том путу обожења је појава јереси. Господ Христос зато упозорава своје ученике и указује им на то у Мт. 5, 19: *Ако дакле ко укине једну од ових најмањих зајовести, најмањи назваће се у Царству*

Небеском. Већ ове речи указују да ће се после Господа Христа, појавити људи који ће искривљивати Његову науку (такви људи, тј. јеретици, по тумачењу Светог Јована Златоустог, ће бити најмањи у Царству Небеском, а то значи најудаљенији од Бога, у Аду, тј. неће се спасити). А, са друге стране, ко изврши и научи, тај ће се велики назвати у Царству Небеском. Значи, ко буде слушао реч Божију, аутентичну, ону коју је Сам Господ Христос проповедао, и буде живео по њој, она ће га одвести до уподобљења Христу и самим тим постаће велики и близак Богу.

Из даљег тока Беседе на гори (Мт. 7, 15-20), види се да јеретици изврћу јеванђељски закон и своде га на нешто земаљско, људско. Они јеванђељско учење примеравају себи, свом учењу, својој мери, а не мери Богочовека Христа. Они кажу: „Јеванђеље нам је нешто сувише далеко. То нам је апстрактно. Не може човек то да испуни. Треба ми то да сведемо некако на земљу, итд. Тако су чинили и чине сви јеретици и секташи, од првих познатих николаита гностика, па до данашњих безбројних протестантских секти.

Даље, у Мт. 7, 15 Господ Христос их назива лажним пророцима, *чувајте се лажних пророка*, што значи да они не доносе реч спасења, не говоре реч Истине, него су лажни пророци. Уместо Истине, тј. Христа, проповедају лаж или измењеног христа, или, у крајњем случају, сами себе, па не дао Бог, и самога демона, сатану као спаситеља, што неке од секти и данас чине.

Даље говори: *који вам долазе у оделу овчијем.* То овчије одело је управо лажна наука, која се само споља презентује као добра, хумана, узвишена, небеска. Људи не би прихватили лако лаж да им се не презентује измењена. Сетимо се оне повести о прародитељском

греху где сатана кроз уста змије наговара Еву да узме јабуку, односно плод који им је Бог забранио да једу у Рају, искушава Еву, тиме што је тај плод леп за гледање.

Нико не би отворену лаж прихватио тек тако, него јеретици, у ствари, прикривају зло под видом добра, под видом истине, како би људи лакше ту лаж прихватили. Е, то је то одело овчије - „наводна истина”, то је оно чиме приступају. Чиме су комунисти унесрећили наш народ и уопште православни свет? Управо тим овчијим оделом, тј. својом лажном науком, лажном есхатологијом: „Живећете у савршеном друштву, имаћете све, свако ће узимати шта буде хтео.” Тим рајем на земљи који су проповедали (иако је то у суштини потпуна неистина, крајња лаж), они су понудили једно лажно јеванђеље и квази истину и тиме повукли за собом много света. Зашто и како су успели то да учине? Зашто им је народ поверовао? То је сад други проблем. У сваком случају, тако чине сви јеретици и лажни учитељи. Зато је потребна мудрост, јер духован човек разликује истину од лажи. За нас је Црква та која нам казује и даје смерницу кад, куда и како да идемо, шта да прихватамо, јер у Цркви живи Дух Свети и Сам Бог нас руководи ка спасењу, ако смо спремни да чујемо тај глас.

И даље, *да се чуваште*, каже, *лажних пророка који долазе, а изнутира су вуци њабљиви*. Господ их упоређује са вуцима, јер неће људе да придобију за спасење, већ за смрт. Са друге стране, свети апостоли, чувши Јеванђеље Христово, остављају своје занимање, рибарске мреже, а Господ им каже: *оставиште сада њо, ја ћу вас учинити ловцима људи*. То значи: ви ћете од сада ловити људе мрежом Јеванђеља, мрежом речи Божије, али ловити људе за спасење. Према томе, циљ је тај који оправдава (али не у смислу римокатоличком да

циљ може бити негативан). Него, апостоли проповедају Јеванђеље, да би се свет спасао, док лажни пророци проповедају своју науку да би поробили људе. По томе су они вуци грабљиви. То значи да грабе за себе, ограничавају људе, поробљују, односно, задржавају у власти греха, а једино Господ Христос, односно Јеванђеље, проповед Цркве и благодат Божија нас ослобађа греха и доводи у стање истинске слободе. То нам Јеванђеље нуди, а они нам у ствари нуде ропство греху, сатани и смрти.

Једном приликом сам у Немачкој био на предавању о сектама. Био сам у просторији неке секте где на зиду пише: Наш програм је да задобијемо 300 чланова. Сва њихова мисија је у томе да они задобију 300 чланова. Ако задобију 300 чланова, свако од њих даје по десетак свога имања и ова секта постаје богата. После тога, они иду даље да проповедају и спремају мисионаре за Исток, нпр. код нас у Србију, у Русију или било где. Пошто имају новаца, ићи ће и даље. Њима је битно да задобију чланство у своју секту, а није им проблем што се ти људи неће спасити, за њих то није битно.

Секте - један од знакова Парусије

У Матејевом Јеванђељу у 24. глави, која се назива и Мала Апокалипса, Господ Христос говори о Својем Другом доласку, о крају света, о крају историје. Он ту поготово наглашава да ће се пред крај историје посебно умножити лажни пророци, секте и јереси. То се већ наглашава и у *Беседа на јори*, али ће посебно бити наглашено пред крај историје.

Шта ће бити карактеристика њихове проповеди? Ти лажни пророци ће говорити за себе да су они спа-

ситељи, да су они христоси, избавитељи. Они неће проповедати Христа као Спаситеља, него себе.

Данас многи хришћани говоре да живимо у апокалиптичко доба и да ће скоро Други долазак Христов. Православна традиција се никад није бавила овим питањем, јер ми све што се тиче живота Христовог, од оваплоћења до Његовог страдања, васкрсења и вазнесења, па и Другог доласка, доживљавамо на Литургији Цркве.

У наше време живи у Индији чувени гуру Саибаба. Он за себе говори да је христос, да је последњи и највећи пророк, или да је велики претеча великог учитеља који ће се јавити на Западу.

Исто тако, оснивач Унификационе цркве Мун, Кореанац, живи са својом женом и сматра да су он и његова жена заједно месија и да је он последњи највећи пророк, спаситељ, избавитељ.

Постоји јапанска секта Аум Шинрикјо, која се назива „врховном истином”. Њихов оснивач је наводно последњи који треба да објави реч спасења, иако се истовремено бави криминалним делима, трује људе гасом, итд. У сваком случају, његова мисија је потпуна супротност Самоме Христу, али по својој гордости, по своме безумљу, својој демонизованости, они узимају атрибуте божанства на себе.

Да се вратимо на саму тему. У Делима апостолским, 8, 9-23, описује се сусрет Светог апостола Петра и са једним врачаром Симоном магом.

Свети Иринеј Лионски назива овога Симона мага оцем свих јеретика, а Свети Јустин, мученик и философ, иде један корак даље и назива га „јединородним сином сатане”. Значи, већ у Делима апостолским, у

лику овога човека изобразен је тип јеретика, као и његове психолошке и моралне особине. Сваки јеретик до данас се препознаје или крије у лику тога Симона мага.

Да видимо шта сама Реч Божија каже о том Симону. Тамо у Јудеји, када су апостоли проповедали, наиђу на Симона мага. Каже се: беше у томе неки човек по имену Симон, који чараше, и довођаше у чудо народ самарјански, говорећи да је он нешто велико. Дакле, тај Симон се бавио магијом и демонском силом је чинио чудеса, па га је отуда народ сматрао за нешто велико. Тако је и данас.

Са друге стране, сам Симон је био удивљен чудесима које су чинили апостоли, па је сам једнога тренутка пристао да се крсти. Међутим, то његово крштење и приступање Цркви није било потпуно искрено, него је он желео да задобије благодат Божију без подвига, тј. другачије речено да купи благодат Божију. По тој његовој намери да неискрено задобије и купи благодат Божију, настала је и једна од првих јереси која се назива симонија, коју су каснији канони Цркве осудили као смртни и неопростив грех.

Супротно *Беседи на јори*, која позива на блаженство *нишијих духом*, тј. смирене, *јерје њихово Царство Небеско*, Симон маг прима крштење из гордости и користољубља, како би и он ради себе и своје сујете чинио чудеса слична апостолима.

Симон маг је и праобраз самога антихриста, који ће се као што је познато јавити пред крај историје и у њему ће бити сконцентрисана сва сатанска сила. Антихрист ће покушати да потпуно примени сатанску философију, тј. како постати бог уз помоћ демонских сила.

Богоодступништво и јереси код Светог апостола Павла

У Делима апостолским (13. гл.) се описује прво мисионарско путовање апостола Павла. Он се као велики учитељ незнабожачког света, као апостол незнабожача, поред многих искушења у проповеди, сусретао и са лажним учитељима. Један од тих сусрета је описан у 13. глави Дела апостолских, 45-48 стих. Апостолу Павлу се тада на Кипру супротставио Елима врачар. Он је чак називан и Варисус, тј. он је сам себе називао сином Исусовим, а наводно је могао да чини лажна чудеса. Управитељ острва Кипра Сергије Павле био је човек доброга срца и спреман да чује Реч Божију и да се крсти, али га је у томе спречавао његов дотадашњи „духовник” Елима врачар.

И данас, нажалост, многи људи чине тако, тј. имају маге за „духовнике”. Познато је да је Лењин, велики творац револуције у Русији, имао неког мага кога је стално слушао, или, нпр. у данашње време Реган, некадашњи председник Америке је имао неког таквог суфлера кога је слушао.

Да не би спречио његову проповед, Свети апостол Павле је ослепео тога Елима врачара, показујући колико је благодат Светога Духа надмоћнија од демонске силе. Пошто је Елима врачар ослепео, Сергије Павле се крстио и постао хришћанин.

Нешто слично се описује и у 16. глави Дела апостолских, на другом мисионарском путовању, где Апостол Павле у Филипима сусреће жену са погађачким духом.

У Дап. 16, 16 се каже овако: Догоди се, пак, када иђасмо на молитву, да нас сретe једна робиња која

имађаше дух погађачки, и гатајући доносише велики добитак својим господарима. Ова пође за Павлом и за нама и викаше говорећи: ови су људи слуге Бога вишњега који нам објављују пут спасења. И ово чињаше много дана. А кад Павлу досади, окрену се и рече духу: заповедам ти именом Исуса Христа, изађи из ње. И изиђе тај час.

У овој жени погађачког духа је живео демон, који је за апостола Павла и његове ученике говорио: *ови су људи слуге Бога вишњега*. Међутим, пошто демони нису достојни да сведоче истину, Свети апостол Павле је изгнао тог нечистог духа из те жене.

Данас је на жалост овај феномен погађачког духа веома присутан. Неку од њих Клеопатру називају „ваша светлост”, „највећа пророчица”. На данашњој телевизији наступају многи људи који имају те демонске дарове и својом науком обмањују народ. Свети Козма Етолки је веома негативно говорио о телевизији, говорећи како ће у свакој кући бити сатански рогови, тј. телевизијска антена. Он је свакако имао првенствено на уму ту злоупотребу телевизије и ширење преко ње лажних пророка и лажне науке.

Поред тога, Свети апостол Павле у својој проповеди (Дап. 16, 17-18), указује и на искушење подела и раскола унутар саме Цркве, међу хришћанима, када каже: *Молим вас, њак, браћо, да њазинте на оне који чине раздоре и саблазни ѡрошив науке коју ви научисте и клоните их се.*

Ту он отворено указује на јеретике и секташе који су се појавили већ у раној Цркви. Он их у основи карактерише као телесне људе, који не служе Богу, него своме трбуху и благим и ласкавим речима варају срца незлобивих.

Да је рана Црква имала велику борбу и искушење са поделама и расколима, видимо из 1.Кор. 3. Наиме у коринтској заједници се јавио проблем што су се сами хришћани поделили у четири странке, тврдећи да су једни Павлови, једни Петрови, а једни Аполосови, а једни Христови. Да би решио овај проблем, Свети апостол Павле управо у 1. Кор. говори да је једино Христос Глава Цркве, а да су сви други чланови Цркве припадници једнога Тела и удови међу собом, износећи познато упоређење Цркве са телом човека (1.Кор. 12, 27).

Модерне секте

Секте су феномен модерног доба, не само код нас, него и на Западу. Легло свих модерних секти је протестантизам, који је никао на Западу унутар римокатоличке цркве, а сам је духовно чедо западне цркве.

Касније је класицизам послужио као извориште стотинама модерних протестантских секти. Секте бисмо могли поделити на неколико група:

1) са пореклом у хришћанској традицији;

То су протестантске секте проширене на Западу и у Америци.

2) источњачке секте;

Ове секте доносе потпуно лажно учење, супротно основним хришћанским начелима. Проповедају безличног бога и теже обожењу кроз трансценденталне безличне енергије, тзв. трансценденталну медитацију.

3) секте настале у исламској традицији.

Најпознатија је Бахајска секта, која ради на оснивању свеопште религије у свету.

То управо желе и креатори великог Новог светског поретка, који теже да у целом свету створе једну државу са једним владарем и једном религијом. По њима, све религије треба уклопити, тако да постану плочице тога мозаика свеопште религије.

Закључак

Из самога Светог Јеванђеља и код Светог апостола Павла, видели смо да су јереси и секте реалност која се појавила већ у раној Цркви и са којом се Црква кроз историју непрестано борила. На проблем јереси и секти, као што смо видели, указано нам је већ у Беседи на гори, на мисионарским путовањима Светог апостола Павла, као и његовим Посланицама, где он богословски тумачи појаву јереси и даје моралне карактеристике носилаца јеретичког учења.

Црква је до сада, хвала Богу, увек излазила као победник у борби са разним јересима и сектама. Међутим, сада је питање како данашње православље да се супротстави том једном од видљивих знакова апостасије и моралног пада човечанства? На то је тешко дати једноставан одговор.

Један од великих умова данашњице, Александар Солжењицин, велики руски мислилац и филозоф, је рекао, да је за православну Русију, али и читаво православље, једини пут спасења свенародно покајање. Заиста, другога пута нема. Томе путу нас учи и наша света православна Црква, јер нас Она враћа основним

поставкама и темељима наше вере. Живећи унутар Цркве која је тело Христово (1.Кор. 12, 27), бивамо заштићени од свих искушења, па и искушења модерног нихилизма оличеног у учењу многобројних лажних пророка и данашњих секти.

ПАДАМО ПОД ТЕРЕТОМ СВОГ КРСТА, АЛИ...

(интервју за VOX TV, Задар)

Добра вечер, поштовани гледатељи. Седмог сијечња, православни вјерници у Републици Хрватској по јулијанском календару славе благодан Исусова рођења. Тим поводом наш је гост Његово Преосвештенство Епископ далматински Фотије којег поздрављам у студију Телевизије VOX и желим Вам добродошлицу. Хвала.

Господине Фотије, можете ли нам за почетак емисије, мало испричати како се православни вјерници припремају за прославу благодана Исусова рођења, и да ли можда постоје неке специфичне разлике у односу на католичке вјернике?

Управо се припремамо за празновање Божића, који православни верници веома свечано прослављају. Оно што је посебна карактеристика, то је да имамо бадњак -храстове гранчице које су у ово доба године суве и које се секу.

Некада се традиционално ишло у шуму управо по то бадње дрво?

Тако је. Бадњак се затим уноси у храмове и он се на Бадње вече освећује, благосиља. После тога се уноси у до-

мове верника, све са циљем да се направи, да тако кажемо, витлејемска атмосфера, будући да се сам Христос родио у скромној пећини, а не у некој богатој палати. То је сигурно и једна порука овога празника. Када су Пресвета Богородица и Јосиф дошли у Витлејем, све гостопримнице су биле заузете, јер је био попис становништва. Они су онда отишли у једну скромну пећину и ту се Христос родио. У сваком случају, то што је било у тој пећини покушава се пренети у храмове и у куће верника.

Римокатолици имају припрему за Божић која се зове Адвент. Дакле, то су четири тједна прије Божића. Прочитао сам да православци заправо имају четрдесетодневни пост. Је ли то спецификум православне вјере?

Јесте. Божићни пост траје шест недеља и тада се верници постом и молитвом припремају за велики догађај Христовог Рођења. То значи да се кроз пост, молитву, исповест, односно проверу духовног живота, припремају да учествују у догађају Божића. Оно што је карактеристично за православну теологију уопште, рекао бих, јесте да наглашавамо такозвано литургијско време - да садашњи, данашњи верници, учествују у празнику Божића. Дакле, не само да се сећају тога догађаја од пре две хиљаде година, две хиљаде четрнаест, него они у њему и учествују и то у литургијском смислу.

Која би онда била разлика између православног четрдесетодневног поста пред Божић и коризме, која је карактеристична за католике?

Пазите, они имају исте историјске корене, јер се пред Божић постило и на Истоку и на Западу. Данас се можда међу православнима строжије пости, готово пред Васкрс. У сваком случају, смисао је да се

кроз пост одричемо земаљских добара, угађања стомаку, раскалашности и греха уопште, како бисмо литургијски и светотајински могли да учествујемо у празнику Божића.

Ево, ја ћу задовољити своју знатижељу па ћу Вас питати за Вашу колајну, да тако кажем. То је, претпостављам, епископски симбол?

Да, то је Панагија.

Да ли сви епископи имају идентичну панагију? Што она конкретно приказује?

То је посебна карактеристика епископске службе. Обично се носи лик Пресвете Богородице, односно икона Пресвете Богородице са Христом, која, опет, указује на тајну Рођења Христовог. Можемо рећи да је мој задатак као епископа да сведочим да се Христос родио као човек; да се Бог родио као човек на овој земљи, на овом свету, ради спасења света. То показује и панагија коју носим. Ту истину треба да сведочим непрестано, читаве године, не само пред Божић или пред велике празнике.

Прочитао сам да се у православном свијету Божић ипак слави на различите начине, овисно о традицији одређене земље. Па чак постоје и православне заједнице које Божић славе на дан 25. просинца као и католици; конкретно, у Бугарској, ако се не варам. Јесу ли те разлике значајне? Да ли оне утјечу на јединство православне заједнице у свијету, или је то, напросто, један повијесни куриозитет који је карактеристичан за православне вјернике?

Па, то је повезано са питањем календара. Тренутно у хришћанству постоје два календара: стари и нови. Ми православни имамо стари календар, који је увео

Гај Јулије Цезар 45. године пре Христа. Он је био владајући и у време појаве хришћанства, па га је оснажио и прихватио Први васељенски сабор 325. године.

То је јулијански календар, који је био у употреби у Цркви све до XVI века. Тек у XVI веку на Западу се уводи такозвани грегоријански (нови) календар, који је наводно, астрономски прецизнији, али је примеренији овоме свету. Почетком XX века, 1923. године, неке православне Цркве су га прихватиле: на пример, Цариградска, Јеладска, Румунска, Бугарска патријаршија, и тако даље, и неке аутономне Цркве.

Примијетио сам да постоје и одређене разлике везано за проглашавање светаца. Свечи који су проглашени у православној не значи нужно да су свечи и у католичкој вјери. Примјерице, Константин Велики, који је издао Милански едикт прије 1.700 година је у православној вјери проглашен светцем. Да ли је то тачно и да ли постоје у том смислу разлике?

Да, ту има исто велике разлике. Поменули сте Константина Великог, који је 313. године издао Милански едикт, чиме престаје гоњење Цркве. До тада је Црква гоњена, па је у раном хришћанству, бити хришћанин значило бити мученик. Тек тада наступа слобода. У његово време, царица Јелена подиже највеће светиње у Јерусалиму, на месту Рођења Христовог у Витлејему, на месту Његовог Васкрсења, као и у читавој Светој Земљи. За цара Константина се везује да је имао визију Часнога Крста на небесима и он је пресудна личност за историју хришћанства. Од XI века настаје разлика, па када Православна црква прогласи некога светитељем, то није сигурно да ће бити прихваћено и на Западу. Али, у раном хришћанству, у првих хиљаду година традиције, то је скоро по правилу било једнако.

У посљедње вријеме, чини ми се, по ономе колико пратим у медијима, велика тема кршћанства и један покушај да се оно поново уједини на неки начин, да се чак, можда, у коначници створи једна унија Цркве кршћанске, католичке и православне и других кршћанских деноминација. Ево, баш на данашњи дан, прије точно педесет година, Павао VI Папа и Патријарх цариградски су се састали у Јерусалему. Тиме је отворен пут могућем, у далекој будућности, поновном уједињењу. Како Ви, као православни епископ, гледате на тај процес? Је ли могуће да се можда 2054. године стварно догоди уједињење кршћанских Цркава?

То је једна изузетно комплексна тема, једно комплексно питање. Црква свакако непрестано тежи јединству; једна је света, саборна и апостолска Црква. Ми у Православљу чувамо то изворно хришћанство и због тога се и називамо Православна Црква. Чувамо стару традицију, неизмењену, апостолску традицију и учење, везујући се за седам васељенских сабора и за учење Светих Отаца. Историјски гледано, до XI века је постојала једна Црква, а после настаје Велика шизма или подела на Исток и Запад. У XVI веку долази до даље поделе западног хришћанства на римокатолике и протестанте. У XX веку настаје експлозија разних хришћанских учења и јављају се разне секте, поготово у Америци. Ми у Православљу се трудимо да чувамо изворно, неизмењено хришћанство, утемељено на васељенским саборима и учењу светих апостола.

Питање јединства Цркве је комплексно питање и постоји безброј мишљења и становишта о овој теми. Неко каже: „Треба сазвати конференцију и решити то“. Други теолози кажу: „Постоји такозвано римокатоличко виђење тога проблема, постоји православно и постоји неко бриселско протестантско, ако га можемо тако назвати.“

Наравно, ја сада говорим како ми православни видимо тај проблем. Дакле, потребно је враћати се у историју и на тим чворним местима, где су се десили расколи, изналасити теолошка решења. Треба историјски, политички, дефинисати шта је допринело расколу и подели и ту зацељивати. Дозволите ми да направимо једну паралелу са психологијом. Нисам психолог, али ми је познато да ако неко хоће да реши неки конфликт, мора психолошким методама да се врати у тај период, на тај тренутак и да ту онда изналаси могућа решења. Рекао бих да је тако и са историјом Цркве. Ако желимо да вратимо јединство, морамо се вратити у период када је настао раскол, да сагледамо разлоге и онда да тражимо истинске аргументе - теолошке, духовне - како је могуће васпоставити изгубљено јединство.

Јасно. То је сигурно комплексна тема и није ју свакако могуће ријешити у годину, двије, пет, можда ни десет, али бих Вас питао за Ваш дојам. Чини ли Вам се да је у праву, можда, ево, један њемачки теолог Милер који је био и прочелник Конгрегације за науку и вјере за вријеме мандата Папе Бенедикта, који је казао да, заправо, постоји само око 3% несугласица између православне и католичке вјере, а да 97%, заправо, постоји већ тема које су премошћене, дакле, које су мање-више заједничке? Познато је да православци не прихваћају примат Папине јурисдикције, и постоје неке, чини ми се, битне теолошке разлике догматског типа о Духу Светоме. Како Ви видите могућност да се те разлике између православне и католичке вјере премосте?

Да, тачно је то што сте цитирали господина Милера, да су најближи у теолошком учењу римокатолици и православни. Али, да не ширимо причу даље, постоје

две чворне ствари. То је такозвано филиокве учење, учење о исхођењу Духа Светога. То је догматски проблем који је био пресудан за раскол. Историјски посматрано, поменуто учење се појавило негде у Шпанији, дошло је до Рима, где је постало званично учење.

Можемо ли чути точно о чему се ради?

Дакле, када је то учење прихваћено у Риму, дошло је до раскола, јер је тиме измењен Символ вере, то јесте сама суштине наше вере. Ми православни учимо да је Бог један, да је Бог Света Тројица и да извор Свете Тројице, да монархију у Светој Тројици има Бог Отац. Од Бога Оца се рађа предвечно Син, и од Бога Оца исходи Дух Свети. И наш крст показује то: да је Бог Света Тројица и да све три личности имају исто достојанство, а да се Син рађа од Оца а Дух Свети исходи од Оца. И да је Христос Бог и да је постао и реалан човек - Богочовек. Код римокатолика, нажалост, филиокве мења однос међу личностима Свете Тројице, и у неком смислу сада Дух Свети долази на треће место, тако да Дух Свети исходи и од Оца и од Сина. Значи, има два извора - и од Оца и од Сина. И то је, у ствари, за нас било неприхватљиво. То је, значи, промена основног учења о Светој Тројици!

Значи, то је заправо супстанцијалан разлог због чега је дошло до раскола у XI столећу?

Првенствено то. Касније долази до питања места и улоге римског епископа у Цркви. Код римокатолика сву власт има римски епископ, док у Православљу остаје тај саборски дух: да васељенски сабори, то јест поједине Патријаршије руководе Црквом. Они имају највиши ауторитет, а не један човек. Код нас Патријарх има првенство само у части, а сви други епископи у Сабору су једнаки са Патријархом.

Знамо да у римокатоличкој цркви приликом именовања неког бискупа, нема некакве демократске процедуре. Ипак је ту Папа, да тако кажем, кључна особа која одлучује о томе. Ту нема приговора, нема опозива и тако даље. Како се догађа, рецимо, именовање црквених великодостојника конкретно Вас, као епископа, у хијерархији православне Цркве? Године 1999. сте дошли у Хрватску на мјесто Епископа далматинског. Успут да кажем, Ви покривате три жупаније Сплитску, Шибенско-книнску и Задарску, дакле вјернике у тим трима жупанијама представљате као њихов духовни отац.

Да, као епископ. Најпре сам био монах у манастиру Ковиљу код Новог Сада. Завршио сам Теолошки факултет у Београду, а потом сам био на постдипломским студијама у Ерлангену. Затим сам се замонашио и постао професор у богословији у Сремским Карловцима. Онда сам на предлог мог надлежног епископа, Владике бачког Иринеја, који је он дао нашем Сабору у Београду, изабран за епископа. Таква је процедура у Православљу. Дакле, локални епископ Светом Сабору предлаже некога ко има услове за епископску службу и онда га Свети Сабор бира, потврђује, именује и тако даље.

Бира класичним гласовањем?

Да, гласањем на Сабору, са већином гласова.

Значи, Патријарх ту нема, да тако кажем, пресудну улогу да он одлучује?

Не, не. Одлучују сви епископи сабрани на Сабору, док, у ствари, код римокатолика првенствену улогу ту има римски бискуп, то јесте, Папа.

По доласку у Хрватску, суочили сте се са нашом постратном стварношћу. Можете ли се присјетити какву сте ситуацију затекли у Вашој епрахији када сте преузели дужност? Можда и направити једну успоредбу са данашњом ситуацијом?

Подсећате ме на нешто јако страшно, верујте. Нисам на овим просторима био много. Био сам у војсци, док сам био југословенски војник, и стицајем околности сам служио војску у Шибенику 1980. године.

Ево и данас сте у Шибенику као епископ.

Тако је. Када сам дошао у Далмацију 1999. године, то је била једна апокалиптичка пустош. Цркве су биле девастиране, срушене, манастири полудевастирани, неки потпуно срушени, српска села без кровова. Дешавало се, на пример, да сам од манастира Крупе, код Обровца, или од манастира Крке до Шибеника, могао да возим левом страном. Никога није било на путу.

Значи, практички сте били епископ без великог дијела вјерника?

Па, да. Када сам дошао затекао сам три-четири свештеника, двојицу монаха у манастиру Крки, а све остало је била пустош. Хоћу да кажем да је стање било изузетно тешко. Требало је много снаге и вере за обнову. Требало је видати ране, требало је све то исцељивати, како у материјалном, тако и у духовном смислу. Полако смо започели материјалну обнову, почели смо да дижемо и поправљамо објекте, манастире, цркве у градовима где има верника; а затим и у већим местима, где су се људи почели враћати.

Да ли Вам је у тој материјалној обнови, првенствено мислим на обнову црквених зграда, помогла и хрватска држава, колико је могла?

Наравно да јесте. На пример, у време покојног Ивице Рачана, потписан је уговор са хрватском државом на основу којег добијамо извесну материјалну помоћ за свештенство, за обнову објеката, за извесне социјалне делатности, и тако даље. Постоје и објекти који су под заштитом Министарства културе, па се обнављају уз помоћ фондова за регионални развој. Свакако поменута средства нису довољна, али се трудимо да обнављамо колико можемо. Наравно, постоје и донације наших верника са ових простора, који желе да помогну обнову своје цркве, манастира у свом крају. У обнову су се укључили и људи из дијаспоре, поготово из овог задарског краја. Ево, на пример, сад обнављамо цркву Светог Георгија у Смоковићу, која је била потпуно срушена; у Кашићу смо већ завршили са обновом.

Како оцјењујете сурадњу или можда подршку и помоћ, католичких свећеника, односно конкретно, рецимо надбискупије? Прочитао сам да је на свечаности Вашег устоличења у Шибенику 1999. године био присутан и тадашњи бискуп монсињор Анте Ивас, који Вас је поздравио и зажелио Вам све најбоље у Вашем раду и био је чак на свечаној вечери с Вама. Каква је сурадња са надбискупијом у Задру, Шибенику, Сплиту - у подручјима које Ви покривате својом мисијом?

Заиста се трудимо да у оквиру своје мисије и службе имамо добре односе са представницима римокатоличке Цркве, која је овде већинска. Ми смо првенствено сведоци основне истине, о којој смо на почетку говорили - да је Христос постао реалан човек, да је Бог постао човек и да је Он донео закон љубави у овај свет. А сведоци тог Његовог закона и учења, Његове истине - то смо ми! Најпре је то црквена јерархија: епископи

и свештеници, а затим верници. На основу тога, по логици ствари, ми морамо бити у добрим односима. Требало би да будемо на истом послу, да сведочимо једну исту реалност, да се запитамо како је уопште могуће да ми дођемо у сукоб. Ако ја проповедам Христа и Његову истину и бискуп проповеда Христа и Његову истину - онда је било какав сукоб немогућ. Имамо исто Свето Писмо и исто Свето Предање. Ако не проповедамо тај закон љубави - ту онда може да се постави питање: Како? Зашто? Како могу да проповедам Христа као Бога љубави, Који је донео закон љубави у овај свет, а да при томе дођем у сукоб са другима? Или, како могу да проповедам једну науку која може да буде, рецимо против других народа, против људи друге вере? То је немогуће. Дакле, ту постоји непрестана динамика: можемо да будемо истински сведоци Христови, истински сведоци Његове науке и љубави, или да ту мало скренемо и пођемо путем политике, земаљских и људских интереса.

Сад смо већ ушли у 2014. годину. Какво је данас стање? Имате ли некакве барем апроксимативне бројке? Колико православних вјерника има у овим трима жупанијама, односно на подручју Епархије далматинске коју предводите?

Доста је тешко говорити о тим подацима. Колико ми је познато, има око 25.000 до 30.000 православних верника на просторима Далматинске епархије који константно ту живе. Међутим, има и много људи који долазе преко лета, имају документе, али не могу ту да живе, јер им кућа још увек није обновљена или не могу да добију посао. Пре рата је било између 100.000 и 120.000 православних Срба на просторима Далматинске епархије коју сада покривам. Дакле, једна трећина

или једна четвртина њих константно живи овде, а други су негде у региону или иностраним земљама.

Мислим да сте негдје у једном од Ваших јавних интервјуа из 2002. године казали како је тада било доста случајева да се људи чак на попису становништва 2001. године нису изјаснили Србима из чистог разлога што су сматрали да им је лагодније, једноставније, лакше живјети под некаквим другим идентитетом. Да ли ту данас још увијек има проблема? Какав је Ваш дојам?

Мислим да је стање боље, али још увек има проблема. Ево, на пример, људи у великим градовима - Задру, Шибенику, поготово у Сплиту - плаше се да имају контакт са свештеником, јер ће се тиме препознати да су православни Срби. Постоји једна неслобода, стиснутост и то није добро. Ми у црквама, на пример, делимо иконице, црквене календаре, а наши људи не смеју да их држе на зидовима у стану, већ их негде склоне...

У чему се састоји та nelaгода?

У страху да неко ко то не воли препознати да је он православан.

Али, на манифестној разини би можда било учинковитије да се јавно двије или три различите цркве, у заједничкој молитви или заједничким наступима обраћају јавности. Да ли сте задовољни колико се у том екуменском смислу стварно искрено ради у једној и другој цркви?

Пазите, говорили смо раније о јединству Цркве. Јединство Цркве је наш задатак. То је нешто чему морамо тежити. Екуменизам би требало да буде покрет који покушава да васпостави изгубљено јединство и у

том смислу је он позитиван. Али, он има своје етапе и своје степене. Треба прво бити екумениста, да кажемо, на нивоу људском и земаљском. На пример, да два човека од којих је један римокатолик, други православан, живе стан до стана и да буду пријатељи; да почну да се посматрају као пријатељи, а не као непријатељи. Од тога треба почети. Многи покушавају да тај проблем реше „одозго“: „Састаните се вас четворица, петорица; читајте заједно неку молитву и то је то.“ То није решење. Ове проблеме треба исцељивати дубински, из народа, једино законом слободе, љубави и вере.

Иде ли стварни живот у том смјеру?

Па, иде; или бар треба некако да доприносимо да иде у том смеру. У супротном наша мисија нема смисла, па бисмо могли да кажемо да имамо ограничене могућности деловања. Морамо се надати, морамо сви радити на томе и јерархија Православне Цркве и римокатолици и сви други који овде живе. То је дугорочан процес и не може да се реши неким декретом. Проблеми су дубоки, али треба радити на томе.

Прије неколико година, у једном другом интервјуу, мислим у изјави или разговору за агенцију СРНА сте указали исто на један проблем - врло отворено и храбро - проговоривши о дијелу православних вјерника - чак сте, чини ми се, тад рекли да их има, нажалост, приличан број - који, из ових исто практичних разлога, примају католичке сакраменте, а дјеца православних вјерника похађају католички вјеронаук. Колико је тај феномен или тај проблем био озбиљно присутан на штету Православне цркве и како је данас у том смислу? Јесте ли задовољни са православном вјеронауком у хрватском школству?

Што се тиче веронауке, ту је стање доста тешко и данас, али је, хвала Богу, много боље него раније. Имали смо великих проблема док православна веронаука није заживела на овим просторима. Посебно је било тешко у Книну. Један наш свештеник ми је рекао: „Владико, ишао сам код равнатеља основне школе, који ми је рекао да док је он овде, православни свештеник неће ући да држи веронауку.“ Иако је Министарство прописало да веронаука може да се држи, ми то нисмо могли.

Мислим да држава чак и финансијски подупире тај програм вјеронаука?

Ми смо се борили, па сада, хвала Богу, где год имамо православне деце, имамо и веронауку. Међутим, имамо проблем што у неким школама немамо довољан број деце, такозваних „седам ученика“, да можемо да држимо веронауку, него имамо двоје - троје. Али, тамо где имамо довољно деце, имамо веронауку: у Книну, Бенковцу, Обровцу, Кистању.

Каква је у ситуација Задру? Да ли оvdје функционира?

У Задру, нажалост, не. Шта је ту проблем? Имамо мало православне деце - у једном разреду једно или двоје, од тридесет ученика.

Решење би било да се на нивоу школе дозволи да се за ту децу ванредно организује настава, а то би било могуће ако би управа школе то хтела да организује. По слову закона то не може, јер нема седам ученика и готово. Због тога деца доживљавају притисак од других ученика и на крају могу да кажу: „Ајде, да и ја идем на римокатоличку веронауку, да се не разликујем.“ Има ту много проблема, али би могли би да се реше ако постоји добра воља.

У својој свакодневној служби, прије свега у Шибенику, гдје столујете, да ли региструјете појаве да припадници других народа долазе у Српску православну цркву? Или је она искључиво резервирана за људе који су по националности Срби и по вјероисповијести православци?

Долазе и други; долази пуно Хрвата. Долазе на молитве поготово у приморским градовима: Задар, Шибеник, Сплит.

Кад кажете Хрвати - мислите на Хрвате католике?

Да, Хрвати католици, али и други људи; преко лета туристи римокатолици, протестанти. Долазе нашим свештеницима када имају неки духовни проблем и они им читају одређене молитве. Долазе и многи са отока. Имао сам прилику да питам једну баку која је тражила молитве: „Бако, зашто сте Ви дошли код нас да Вам се читају молитве?“ „Па,“ каже, „једино ако нам стара вира не помогне - неће нико!“ Они су, дакле, имали историјску везу са православљем и поштују Православну Цркву, наше свештенике и нашу молитву. Осећају да она може да им помогне и долазе. Наравно, никада не вршимо притисак на њих да пређу у православну веру, већ се молимо Богу за њих, да им буде добро, да се људи исцеле. То је мисија Цркве.

Једном сте рекли, коментирајући овај феномен доласка и других вјерника у Православну Цркву, гдје чак обављају своје вјерске обреде, да је заправо то доказ да Српска Православна Црква, иако носи овај атрибут „српска“, да је заправо, надисторијска институција.

Условно се назива Српска Православна Црква. У нашу цркву долазе и Румуни, Македонци и Грци, који су, примера ради, некада били бројни у Далмацији.

Објасните ми зашто се Цариградски патријарх зове и екуменски патријарх. То је некакав, ипак, наслов који је изниман.

Он има титулу екуменски или васељенски зато што је био први међу патријарсима и први међу епископима у такозваној екумени или васељени - насељеним просторима. То је то. Он нема већу власт, већ има првенство части у Православљу.

Да ли је ова чињеница да сте на тај начин организовани у територијалном смислу предност или, можда, као што неки мисле, недостатак? Како гледате на то?

Рекао сам да је ова подела по националним категоријама условна, јер Црква надилази национално. Црква је богочовечанска заједница, богочовечански организам. Она се условно може називати Српска, Руска и тако даље. Али, када на пример, одем у Руску или Грчку цркву, могу да служим са њима, да се причешћујем. Дакле, ми смо једна Црква и надилазимо националне поделе. Добро сте запазили да то у пракси може да буде проблем, па да поменута национална димензија прогута ову духовну, литургијску, богослужбену, те да она постане доминантна.

То се зна често у јавности и догодити, да се перцепција једне националне заједнице гледа кроз духовну, православну димензију.

Тачно. На пример, конкретан проблем имамо у Македонији. Наш архиепископ Јован је тамо у затвору, јер му се наводно приписује некаква злоупотреба новца. То је, нажалост, монтиран процес. Његова „кривица“ је заправо што се он залаже за јединство са Српском патријаршијом, како је и било до Другог светског рата.

Године 1967. је направљен раскол. У том случају можемо рећи да национална компонента надилази црквену и духовну. Тамошња јерархија се више држи националних критеријума и поштује искључиво интересе државе, а одбацује јединство са Српском Православном Црквом, а самим тиме и са читавим Православљем.

Да ли Српска Православна Црква доживљава као један, рекао бих, болан чин чињеницу, да постоји процес или расправа код Црногорске православне цркве која се жели одвојити и која се позива на аутокефалност коју је имала до 1920. године?

Ми у Црној Гори имамо нашу Митрополију, коју предводи митрополит Амфилохије. Међутим, постоји проблем са регистрованој сектом Мираща Дедеића, која пледира да буде Црногорска православна црква, а у ствари је класична секта, односно верско удружење грађана које себе назива Црногорском православном црквом. Они, у ствари, форсирају проблем Црногорске цркве. Наша Митрополија у Црној Гори постоји вековима и увек је у јединству са Српском Православном Црквом.

Је ли то нешто слично што смо имали прије неколико година читати о Хрватској православној цркви? То је исто једна идеја која се доста везује за раздобље НДХ...

Да, ради се о истом проблему.

Пазите, постоје самозване верске заједнице, за које нико жив није чуо, не зна се какав циљ имају и којег су порекла. Хрватска православна црква, односно Хрватска православна заједница која је овде регистрована као удружење грађана, има тенденцију да прерасте у Цркву, што је немогуће. Сећате се да смо на почетку нашег раз-

говора говорили о јединству Цркве. Црква је основана једном од Господа Христа на дан Педесетнице, када је Дух Свети сишао на Свете Апостоле, и они су се онда раширили по свету и проповедали Јеванђеље. Дакле, Цркви неко може само да се прикључи, а не да се сад сабере петеро људи и да они организују Цркву. То не може. То је онда удружење грађана које злоупотребљава назив цркве. Са Хрватском православном црквом постоји велики и посебан проблем зато што је она институција која је настала у Другом светском рату и коју је основао Анте Павелић, са циљем да искорени присуство Српске Православне Цркве на просторима читаве Хрватске. Дакле, проблем је ако се таква једна институција сада поново васпоставља са истим циљевима и програмом. Она неће заговарати толеранцију, већ негирати друге заједнице, друге народе, друге вере и велико је питање како је таква милитантна заједница или удружење уопште могло бити регистровано? У сваком случају, то је посебно искушење и наши верници треба да знају за то; да не буду наивни, већ да буду са својом Црквом.

Јесте ли задовољни повратом црквене имовине Православној цркви у Хрватској откад је ступио овај Закон о денационализацији? Ви сте, чини ми се, негдје 1997. предали захтјеве за повратом цијеле имовине која је некада била у власништву Православне цркве. Прошло је доста година, а тај процес иде некако, чини ми се, споро, али је ипак одмакао. Да ли је сада задовољавајуће стање, што се тиче поврата имовине?

Па, морам рећи, нажалост, још увек не. Делимично смо успели да вратимо нашу имовину, али постоје још многи предмети који су пред правосуђем. Тражимо повратак и овде у Задру, у Шибенику...

Да ли је у Задру бар нешто враћено?

Па, враћен је један стан, где отац Петар сада живи, али главни објекти нису. Треба да се врате станови које смо имали, земљишта, зграде у великим градовима. Дакле, нисмо потпуно задовољни. Све то иде споро. Надали смо се да ће Закон о денационализацији много помоћи, али у пракси то иде врло тешко. Зашто је то тако, не знамо.

Мислим да је вриједно споменути да на подручју далматинске епархије постоје три и то стара манастира из XIV стољећа. То су, претпостављам и вриједни културни споменици: манастир Крка, Крупа и Драговић. У манастиру Крка дјелује богословија, а Ви сте, чини ми се, ректор те богословије. То је најстарија и ако се не варам, и једина православна школа у Републици Хрватској?

Тако је. Поменули сте наше манастире у Далмацији из XIV века: Крка, Крупа и Драговић. Ту је и манастир Оћестово, Лазарица на Далматинском Косову и манастир Светог Василија Острошког у Црногорцима код Имотског. То су новији, млађи манастири које сада обнављамо и оживљавамо. Манастири које сте поменули су темељи православне духовности на овим просторима и наше просвете - посебно манастир Крка. У њему је 1615. године основана богословија, богословско училиште, и, ако Бог да, следеће године ћемо прославити 400 година од постојања богословије у манастиру Крки. Дакле, сама чињеница да су ти манастири никли у XIV веку показује да су Срби на овим просторима били присутни много раније. Да би се подигао један манастир, тако велики, треба 100-200 година. Ови манастири су одиграли пресудну улогу у историји Православља и Срба на овим просторима, и сада су, нарав-

но, наши духовни центри. Хвала Богу, нису страдали у овоме рату толико. Унутрашњост манастира Крке је била доста девастирана; зграда богословије је остала читава, али је унутрашњост разорена, прозори и врата извађени... Сада је то обновљено.

Што се тиче богословије, тренутно имамо педесет ученика који ће, ако Бог да, бити сутра свештеници, монаси. Увек има младића који желе да уче богословију, и то далеко више него што можемо да их примимо. Једини наш проблем сада је како да организујемо њихов живот, пошто је то интернатска школа: како да имају добре услове, добру исхрану, итд.

У манастирима дјелују монаси и искушеници. Реците ми, јесу ли свештеници монаси? Да ли је то исто?

Није, није. Монах је онај ко одлучи да живи у манастиру. Дакле, он може да буде свештеник, а и не мора. *Monahos* значи сам, онај који изабира да живи сам. Он живи у манастиру по једном типичу, односно правилу које у њему влада. Искушеник је онај који дође у манастир и жели да постане монах. Он буде искушеник неколико месеци или година и онда постаје монах.

Знам да код православних свећеника целибат не функционира, дакле постоји обитељ...

Помињали смо разлике између римокатолика и православних. Дакле, то је једна битна разлика, да наши свештеници имају своје породице, да су ожењени људи. То је традиција која датира из Старог Завета. Још тада су свештеници имали своје породице и ми смо то наследили у Новом Завету. Тако је било и на Западу до Средњег века - рекао бих до XVI века - када је, чини ми се, на Тридентском сабору коначно донесена

одлука да свештеници на Западу морају бити целибатни, док је у Православљу, на Истоку, остала традиција да су брачни.

Изузев монаха који се одлуче...

Да, изузев монаха који сами одлуче да буду монаси. На пример, ево сада смо поменули педесет ученика богословије. Од њих ће можда само један или двојица постати монаси. Ови други ће сви бити брачни људи, свештеници. Једном приликом је један наш пријатељ из Задра, Ливио, који је био кандидат да постане ђакон римокатоличке цркве, долазио код нас у Крку. Рекао сам му: „Господине Ливио, шта би било да сада ја или Патријарх кажемо тим младићима да сви морају бити целибатни?“ Они имају другачије дарове и не могу сви да буду целибатни. Нажалост, код римокатолика није тако.

Епископи се сада у Православној цркви бирају из реда монаштва. То је правило још од VI века.

Ево да укратко направимо још двије-три паралеле. Рецимо, епископ је пандан бискупу у бискупији, је ли тако?

Јесте, јесте.

Што би био, рецимо, митрополит?

Митрополит је као надбискуп.

То је виша разина?

Тако је.

Која је разина, рецимо, конкретно Патријарх, Његова Светост Патријарх Иринеј, који је актуелан? Је ли то још виша хијерархијска разина?

Па, јесте. Он је сада поглавар наше Цркве и има првенство части у нашем Сабору. Дакле, он обично стољује у престоном граду, и због тога има првенство пред другим епископима, митрополитима, али је по служби једнак другим епископима.

Значи, у Сабору његов глас је један глас.

Тако је, он има један глас. Ми то темељимо на догађају Педесетнице. Када је Дух Свети сишао на Свете Апостоле, њих дванаесторицу, он је сишао на све њих. То показује њихово исто достојанство апостолске службе и ми смо то у Православљу сачували преко Сабора. Дакле, када треба нешто да се решава - то чини Сабор, сазива се Сабор. Патријарх има прво место по части у Сабору, никако по власти. Нажалост, на Западу се развила ова друга концепција да је доминацију преузео римски епископ и он је некако изнад сабора других бискупа и он води. Ми чувамо то саборно искуство, с тим што Патријарх у нашој Цркви има првенство по части.

Да. Први међу једнакима. У дословном смислу те ријечи.

Да, управо то.

Још бих Вас питао нешто везано за Ваше дојмове које сте изнијели у једном интервјуу 1999. године. Имали сте осјећај да од шире јавности, поготово ове већинске јавности, нисте баш увијек добро примљени. Било је случајева добацавања и неких неугодних упадица кад сте ишли улицама. То је било прије четрнаест - петнаест година. Можете ли казати да се данас осјећате добро, угодно и да своју службу стварно вршите са пуном слободом?

Боље је, хвала Богу. Има још увек таквих ситуација, али не треба на то обраћати пажњу. Првенствено морамо да вршимо своју мисију и да покушавамо да свему ономе о чему смо говорили дамо свој допринос: у превазилажењу последица рата на овим просторима, у обнављању објеката, у некој динамици суживота, лечењу рана - духовних, националних и тако даље. Данас су људи егзистенцијално уздрмани, па је најбитније да имају утеху, да имају наду. То се првенствено односи на нас из Цркве: да сведочимо да Бог постоји, да је Бог створитељ овога света, да је Бог створио човека, да је Бог постао човек ради нас, те да је та истина веома битна за све људе на земљи. То треба да нам буде извор наде, да нас свакодневица не би срушила.

Имате врло одговорну духовну мисију, али ипак сте прије свега човјек. Јесте ли током ових четрнаест - петнаест година некада дошли у искушење, као човјек, да сте скоро били пред одлуком да можда све то напустите, с осјећањем да нећете издржати? Је ли је било таквих тренутака, искушења, слабости?

Борбе са собом и својим слабостима су свакодневне. Пада човек под крстом, који носи. Када је Господ Христос носио свој крст на Голготу, падао је под његовом тежином, па су одређени људи долазили да му помогну. Тако и свако од нас пада под теретом свог крста, али нас Бог подиже, Он нам даје снагу и силу да издржимо. Свакако да је било случајева када сам се питао да ли има смисла моје пребивање овде; да ли доноси плодове; куда то све иде? Ипак се радујем што сам изабран баш у ову епархију где може да се живи изворно хришћански. Ево, на пример, обилазећи нашу епархију, често делимо помоћ нашим људима повратницима, нашој сиротињи. Нигде тако сиромашног

народа нисам видео. У сусретима са таквим људима, можемо пружити хришћанску љубав и помоћ.

Ево пред сам крај емисије још ћу се само кратко вратити на тему јединства кршћана. Да ли вјерујете да би се ускоро могло догодити да Папа посјети Србију, Русију? То је оно, рецимо што су за Папу Ивана Павла II казали да је преко сто двадесет земаља посјетио, али, ево, у Србију и Русију није још крочио. Хоће ли се, по Вашем суду, жељама и хтјењима, можда, то ускоро и догодити?

То је једно од питања које је везано за екуменизам и јединство Цркве. О томе ће наш Сабор и Синод вероватно одлучивати када за то дође време. Исто важи и за Руску православну цркву. То је веома значајно, али и изузетно осетљиво питање. Свакако, дијалог треба да постоји, али све у циљу да покушамо да васпоставимо изгубљено јединство које смо историјски имали. Дакле, то је једини и суштински смисао и циљ било каквог разговора, дијалога или посете Папе било којој земљи, или нашег Патријарха другим земљама. Због тога постоји Светски савет цркава, екуменски дијалози и мешовите теолошке комисије, које раде на томе. Који се проблем ту најчешће јавља? Па, на таквим сабрањима и посетама врло често политичка и световна димензија прогутају и једноставно самим тим блокирају суштину, односно духовну димензију.

Често је тешко то сасвим одијелити.

Тешко, врло тешко.

Мени је драго да смо ми вечерас у овом разговору успјели прилично одијелити политику из овог нашег тематског оквира...

Тако је. Боље да се политиком баве политичари, а не ми. Зашто бисмо ми радили њихов посао?

Мислим да је важно споменути и питање двојезичних табли. Патријарх српски је у својој божићној поруци, између осталог споменуо и указао на проблем ћирилице у Хрватској, казавши да је то писмо Свете браће Ћирила и Методија. Исказао је незадовољство и на неки начин огорчење због ове цјелокупне ситуације. Можете ли Ви у неколико ријечи рећи како на то гледате и како се по Вама може пребродити и надићи тај проблем?

Да, нажалост, тај проблем је веома актуелан. Надамо се да најављени референдум против ћирилице неће успети, јер је потпуно бесмислен. Ми смо словенски народ и примили смо писменост у време словенских апостола Кирила и Методија. Хрвати су примили од Кирила и Методија такозвану глаголицу, које је писмо западних хришћана; док су јужнословенски народ, Словени, примили ћирилично писмо. Дакле, свети Кирило и Методије су аутори и једног и другог писма, па је крајње бесмислено сада говорити против једног писма. Бесмислено је једно писмо проглашавати агресорским. Примера ради, ако бисмо се руководили том логиком, после Другог светског рата фашизам је читав свет завио у црно, зар не? Они су углавном користили латинично писмо - на великим логорима, где су хиљаде, милиони људи побијени, „Arbeit macht frei” је писано латиничним писмом. После Другог светског рата, нико није тражио да се забрани латиница због тога, него да одговарају људи који су чинили злочине. Дакле, није нико преносио кривицу на латиницу као геноцидно писмо.

Господине Фотије, хвала Вам још једном што сте били гост наше емисије. Вјерујем да смо и ми и

наши гледатељи чули лијепе и вриједне поруке и понешто више научили о православној вјери која нам је сад можда мање далека и страна. А знамо да кад се људи зближавају, међусобно упознавају, да је онда и мјеста предрасудама све мање. Можда смо овом емисијом између осталог постигли и тај учинак. Ја бих Вас сад само на крају замолио, будући да је седмог сијечња православни Божић, дан прије је Бадњак, да се обратите с неколико ријечи православним вјерницима који живе не само на подручју Ваше епархије, него и у цијелој Хрватској.

Па, ево, шта да кажемо? Иде нам Божић. Ко је постио овај пост, да се исповеди, да се причести, да долазимо на богослужења, да се молимо Богу и да се удубљујемо у ту суштинску тајну наше вере, која почиње празновањем Божића. Да не заборављамо да је Бог постао човек ради спасења света; не само ради мене, њега, или како често хоћемо да кажемо, мога народа. То је једна универзална порука. То је толико велики догађај да Свети Оци кажу да је већа тајна и загонетка то што је Бог постао човек, него што је Бог створио свет. Много лакше можемо разумети то да је Бог створио свет - свесилан је, свемоћан је, па га је створио. Е сада, да тај свемогући Бог постане човек, толико наизглед слабо биће - пред том тајном можемо само да занемимо. Он је то заиста учинио из љубави према нама и да би нас спасао. Наравно, надам се да ће наши православни Срби на Божић бити слободни да дођу у цркву, јер живимо у хришћанској земљи, где смо вековима живели и треба поново да васпостављамо ту слободу.

Још једном, пуно Вам хвала на гостовању. Ја ћу Вас у традицији Ваше православне вјере исто поздравити и честитати Божић са: Мир Божији, Христос

се роди! И Вама и свим вјерницима православне вјере у Задарској жупанији, али дакако и у цијелој Епархији далматинској и у цијелој Хрватској. Господине Фотије, желим Вам све најбоље. Хвала лијепа!

Хвала и Вама. Ваистину се роди!

емисија „1 на 1“, VOX TV (Задар);
јануар, 2014. године

водителј: Шенол Селимовић

текст интервјуа прилагођен штампаном издању

ХРИСТОС ЈЕ ПОНЕО НАШ КРСТ

Почетком августа 2017. године, два месеца након што је владика Фотије на Светом Архијерејском Сабору изабран за епископа зворничко-тузланског, у манастиру Крупи у посету је примио екипу РТС-а. Овај надањујући разговор са Владиком посвећено је водио уважени господин Владан Таталовић, доцент на Православном богословском факултету у Београду.

Имамо заиста ретку прилику, част и задовољство да будемо гости Преосвећеног владике Фотија, дугогодишњег Епископа далматинског, који је по недавном благослову Цркве изабран на нову дужност Епископа зворничко-тузланског. Драги Владико, хвала Вам што сте нас угостили. Благословите!

Бог благословио и добро нам дошли у манастир Крупу.

Ви сте скоро две деценије провели у Епархији далматинској, а сада Вас Црква шаље на ново послушање. То је само један од повода за наш разговор. Али, да кренемо редом. Рођени сте у крајевима Кочићеве Босне, и ускоро одлазите у босанске крајеве. Да ли то значи да Вам тај животни контекст неће бити сасвим непознат?

Промисао Божији постоји у свему и ми то непрестано сагледавамо у своме животу, у животу Цркве и нашег народа. Ко има духовне очи да то види и жели да види.

Навешћу пример живота једног Епископа, где је то на посебан начин изражено. Конкретно, споменули сте мој премештај из Далмације у Зворничко-тузланску епархију. Никад нисам размишљао у том правцу, али промисао Божији и воља Цркве је била, да је на Сабору тако одлучено, и сада се припремам за ново послушање. Канони Цркве су, на пример, били веома резервисани према премештању Епископа из једне епархије у другу; то су били изнимни случајеви. Имам у себи неку унутрашњу борбу како је могуће једну велику, укореењу маслину сада ишчупати и преместити на друго место. Дакле, није једноставно, али то је борба; то је подвиг. Подвижници Кавсокаливити на Светој Гори са тим изазовом су се суочавали тако што су сваки дан палили своју колибицу да се не навикну на њу. Они су то чинили да би се непрестано сећали како је све пролазно, да смо у овоме свету гости, и да се не везујемо за место. Аскете су то решавали на свој начин, а ми решавамо послушањем Цркви.

Сада већ давне 1999. године добио сам благослов да из манастира Ковиља дођем у порушену и спаљену Далмацију. Сада је потребно да идем у потпуно другачију Зворничко-тузланску епархију. То је епархија коју не познајем много. Знам да је велика, да има преко две стотине свештеника, десет намесништава и око двадесет манастира. Овде у Далмацији, поређења ради, имамо једно намесништво. Дакле, коренито другачији контекст, а опет подвиг је исти - сведочити живу, унутрашњу веру и Христа васкрслог. За ту драму се припремам и покушавам да кажем колико то није једноставно.

Шта ћете наћи на новом терену као своје? Шта осећате да може да буде чврсто тло на које можете да станете?

Темељ на којем стојимо су наша вера и света Литургија. У том смислу, да будемо сведоци Христа распетога и васкрслога. Осим тога, значајан је и коректан однос са свештенством као и покушај да се оживе манастири. Мислим да је ово основно у контексту у коме Црква тамо живи.

Поменули сте да сам родом из Кочићевог краја, из околине Бања Луке. Само три године по мом рођењу, моји родитељи су се преселили у Чуруг, једно питомо, војвођанско насеље код Новог Сада где сам одрастао. Тако да осим што сам понекад тамо одлазио преко лета са тим крајем, где сам рођен нисам имао много контакта. Али, знам да је тај јуначки, Кочићев крај црквен и благословен. Његови житељи су дубоко везани за Цркву и поштују традиционалне вредности. Нажалост, и тамо се након Другог светског рата десила велика драма, јер су људи били за Краља и Отаџбину, што тоталитарном комунистичком режиму наравно није одговарало. Тако је дошло до расељавања становништва, па су већ после 1945. године многи отишли у Аустралију и друге земље. У тим превирањима и мој отац је нас одвео у Војводину. Тако да осећам добоку повезаност са тим крајем и волим га, али нисам много физички тамо боравио. Сада опет идем у Босну. Иако је Зворничко-тузланска епархија територијално удаљена и другачија у односу на Кочићев крај, верујем да ће људи препознати да негде у мени та веза са Босном постоји.

У Чуругу сте, дакле, стасавали. Тамо сте завршили основну школу, а потом сте похађали Техничку школу у Новом Саду. На послетку сте уписали и завршили Богословски факултет у Београду. Како се сећате тих дана?

Основну школу *Ђура Јакшић* сам похађао у Чуругу, онда сам једно време у школу ишао у Жабал, након тога у Нови Сад. Студије теологије сам уписао трагајући за Истином. У тим годинама, млад човек се тражи. Хвала Богу потичем из породице која је одувек била везана за Цркву и примала је у кућу свештеника. Међутим, није ту било много теологије, баш оно што у многим породицама и данас недостаје. А младом човеку је неопходно да нахрани своје биће Речју Божијом, да у црквеној заједници дубоко доживи и упија тајинствена искуства светих отаца. Тако сам, ето, кроз школовање трагао за Христом, за Истином и пуноћом свога бића.

Шта је то, или боље да питам, ко је то пресудно утицао на Вас да одете на теологију?

Видим у томе промисао Божији. Преко владике Иринеја, ми смо у Бачкој везани за старца Порфирија. Једном приликом, на неком предавању, владика Иринеј је говорио како је старац Порфирије по свом благодатном дару видео целу Србију. Каже да је видео како Христос иде од места до места, од града до града и позива људе у Своју службу. Као што знате то је било време комунизма и атеизма када се безбожништво систематски форсирало. Млади људи су томе били учени и у складу са својим уверењима су живели. Међутим, Бог увек интервенише и призива, па верујем да је тако и нас призвао.

Када сам давне 1982. године почео да студирам у Београду, ми смо изгледали као ликови из неког романа од Достојевског. Носили смо скромну гардеробу тамних боја, имали смо дуге косе и браде. „Ко су ови људи? Отукуд они?“ - били су у недоумици пролазници који су били учени да нема Бога, и да су постали од

мајмуна. Једноставно, Божије дело не може да се угаси, не може да се потре; Бог увек дела. Једном приликом када сам, по благослову Митрополита Амфилохија, беседио на Цетињу између осталог сам рекао: „Ми смо као они библијски ликови које Господ скупља уз пут - кљасти, хроми, слепи, глухи. Христос нас је позвао у Цркву и сада смо сведоци Истине. Свако по својој мери и дару!

Чињеница је да су Чуруг, Нови Сад и уопште Бачка епархија дали доста свештеника и епископа.

Чуруг је мученичко место. Сваке године се обележава Рација у Чуругу тј. спомен на страдање тамошњег становништа. Наиме, крајем јануара 1942. године у Чуругу је од стране мађарских фашиста убијено око хиљаду и по Срба. То је заиста трагично. Знате како су то урадили? Једноставно су рекли да треба да дођу до центра села да нешто плате, тако нешто су измислили. Људи су оставили своје домове и послове; и кренули као *овце на заклање*. Кад су дошли у двориште Основне школе „Ђура Јакшић“ чули су митраљеске рафале. Ту су их груписали, товарили на запрежна кола, одвозили до Тисе и бацали под лед. Тако су убили око хиљаду и по људи. Чуруг је мученичко место и то је сигурно један од разлога што су се ту људи вратили Цркви; што има ученика богословије, свештеника, монаха и владика. На мучеништву почива велика благодат.

После детињства и ране младости проведених у Чуругу и Новом Саду, отишли сте на Богословски факултет у Београд, а затим и на постдипломске студије у Немачку. Те студије сте, на неки начин, мало раније окончали да бисте се посветили пастирској служби. Шта је уопште довело до тога да

оде те тамо, а затим и да те студије превремено прекинете?

Пре него Вам одговорим на питање, само једна дигресија о Богословском факултету у Београду. Када сам 1982. године уписао теологију многе ствари су ми биле непознате. Нисам имао средњошколско богословско образовање, па смо морали много да учимо, пуно да трагамо. Морам да поменем нашег оца Бранка Ђурчина, који је пресудно утицао на долазак нас Чуружана у Београд. Ту смо се сусрели са нашим *оцима*, Владикама Атанасијем, Амфилохијем и Иринејем; и у њима смо препознали оно што смо ми тражили - преображене људе и васкрслог Христа. И остали професори су, свакако, били дивни и образовани људи, али у поменутима смо видели аскете и остварење онога чему ми тежимо. Људи који су дошли са Свете Горе и са Синаја. Људи који не причају причике о Христу него се у њима види преобращен лик. То су охристовљени људи, али и професори, учени људи са Свете Горе. Једноставно, људи светога живота. То је оно што је, чини ми се, било пресудно.

Иначе, тада сам доста читао и другу литературу - класичну и савремену прозу, философију и публицистику. Ко зна, можда бих негде и остао у том свету, али човек осети снажну потребу да се сусретне са живим Богом и Његовим живим сведоцима. Ми смо то у поменутим Оцима видели и доживели. Тако смо уз студије кренули за њима и кроз духовни живот. Тада је то било веома тешко, јер је Црква још увек била као у гету. Они су велике напоре улагали да прошире поље деловања, па су организујући разноврсне трибине по Београду и појављујући се у медијима постепено откривали шиροј јавности реч Божију и глас Цркве. Мислим да се на изванредан начин то њихово надахнуто прегалаштво и нас коснуло. Било је то одушевљење које нас је држало

током студија, и које ми је дало снаге да као студент одем на Свету Гору и тамо сретнем свете људе. Нисам тада тога био свестан, али сада и те како јесам. Све то нам је уливало снагу да уз велике напоре, подвиг и учење завршимо те студије. Тако сам се након пет година основних студија, по благослову спремао даље за постдипломске студије. Морам да напоменем како су године студирања у Београду биле веома значајне. Факултет је тада био смештен у *Сџарој згради*, прекопута Патријаршије, а светоотачка литература и богословље су се проучавали са свештеном пажњом.

Касније сам како сте поменули с благословом отишао у Немачку, у Ерланген. Добио сам стипендију за постдипломске студије из области Новог Завета, и тамо сам провео скоро две године. Предавања римокатоличких и протестантских теолога су била веома интересантна. Међутим, оно што је било интригантно за нас православне јесте моменат када су предавачи долазили до тема које се тичу вере. Они су их заобилазили, нису хтели да их тумаче. Оно што се не уклапа у рационални клише, они би говорили: „Нећемо ово тумачити“. Кад Христос ходи по води или исцељује болесне: „Немојмо се овим бавити, то није рационално“. Међутим, ако идемо ка рационалној теологији, онда долазимо до тога да је свети апостол Павле написао само седам Посланица. Како су дошли до тог сазнања? Ко сад може да докаже кад је и колико Апостол писао? Где је Свето Предање у читавој причи? Где су Васељенски сабори који су о томе давно своје рекли? Где су Свети Оци? Сада се ја правим паметан, истражујем наводно неке оригиналне списе. Које оригиналне списе? Неопходно је разумети да је живот Цркве приоритет. Међутим, ако та интелектуалистичка димензија све прогута, онда је питање у ком правцу идемо.

Упознао сам многе протестанте теологе, и понеке римокатолике; њих је рационализам у теологији уништио. Интересантно је како то код њих иде. Људи дођу на студије теологије са, како они кажу, *парохијском вером*. После четворогодишњег дрила на тим факултетима неко сумња у Васкрсење из мртвих, неко доводи у питање историјског Христа, неко аутентичност Посланица и тако редом. Они, углавном, са тих факултета изађу као полуатеисти или агностици. Тек тада се сматра да је он прави теолог. Оним што им предају на тим факултетима, они те људе растроје. Сваку догму доводе у питање и из темеља их уздрмају. „Кав си ти теолог, ако верујеш као обична баба?“ Све треба довести у питање и подвргнути критичком размишљању; у све треба сумњати. На послетку, и они сами кажу: „Ми дођемо са некаквом парохијском вером, а са факултета изађемо збуњени“.

Да Вам испричам догађај са једним протестантским пастором и нашим професором, којег смо изнимно ценили. Као врсни познавалац уметности, обилазећи Русију, купио је тамо икону Света Три Јерарха и ставио је на зид у свом стану. Након неког времена икона почне да мироточи. Желећи да се поклонимо тој икони, и да узмемо мало светог мира долазили смо ми и студенти из Грчке. Једном приликом га је неко питао: „Како професоре, Ви ово тумачите?“ „Не тумачим никако“, кратко је одговорио. Једноставно, све је посматрао рационално. Икона је тако изобилно мироточила да је зид иза ње био потпуно мокар. Он је ставио неки лим да се то не види и да му не прља зид.

Не могу да изађу из рационалног чак и када сведоче чудима, као у овом случају. Ту је проблем. Њих је тај суви рационализам потпуно ограничио. Зато је добро да православни студенти одлазе тамо и колико могу

сведоче изворност и надлогичност Православља. То је богатство које ми имамо.

Поменули сте старца Порфирија кога сте упознали, а који је пример те надлогичности.

У току студија сам боравио у Грчкој и тада сам имао прилику да упознам старца Порфирија. Садашњи Митрополит Порфирије, који је у то време био јерођакон, већ је био у Атини, па смо заједно отишли да посетимо старца. Тај сусрет ми је још увек неописиво жив, и његов благослов носим. Управо је то оно што недостаје хришћанству на Западу, али и нама - такви људи, свети људи, охристовљени.

Старац Порфирије је имао дар свезнања о чему можемо да читамо у књигама које су код нас преведене. Понирао је у суштину свега створеног. Знао је, на пример, од чега се састоје планете и космос; проналазио је воду на местима где је то деловало немогуће и могао је умно да је куша да види да ли је питка. Невероватан, небески дар који се ретко помиње у Јеванђељима и житијама светих. Он је, на пример, владики Иринеју описивао како изгледа манастир Бођани, иако никад није био у Србији. Ишао је до тих детаља да је знао и докле се простире влага на зидовима. Знао је духовни проблем сваког монаха и монахиње.

У то време старац је био слеп. Седео је на кревету у једној келији и ми смо пришли да узмемо благослов. Руке су му биле завијене, јер је имао неку кожную болест. Био је већ у дубокој старости, али ти осећаш да он тебе види, да те потпуно скенира. Нема потребе да нешто причаш; једноставно ти си ту, наг као Адам у Рају. Немаш шта да сакријеш, немаш шта да муваш. А са друге стране, осећаш у њему огромну љубав. Такво

сам искуство имао. Зато, кад год ми дође стани-пани, некако се сетим шта је све могуће: „Човече, па ми имамо такве светитеље!“

Имао сам прилике да сусретнем и старца Пајсија на Светој Гори. Диван сусрет, не могу то ни да објасним. Једноставно, у њему сам видео живог Христа по речима *не живим више ја, него живи у мени Христос*. Али, не могу рационално да објасним тај сусрет.

Да ли Вас је то после одвело у манастир Ковиљ, који је већ тада, деведесетих година, био прави духовни и просветни центар?

Још у Ерлангену, на Западу, у простору рационалне теологије; и у европском секуларизованом свету који искључиво почива на технократији, одлучио сам се за монаштво. Тамо сам себи рекао: „Е, управо ово не желим. Хоћу оно што сам видео на Светој Гори и нашим манастирима». Потом сам отишао код владике Иринеја Бачког и саопштио му своју жељу. Ми смо се већ знали, јер сам му у току студија био послушник. У то време се садашњи митрополит Порфирије вратио из Грчке да такође буде монах у манастиру Ковиљ, и братство се полако формирало.

Како је текао живот у манастиру који је тек требало обновити и устројити га у једно озбиљно братство какво данас постоји? Знамо шта сте уградили у њега, али шта сте Ви понели са собом?

Када говоримо о почецима манастира Ковиљ, све је било веома скромно. На почетку нас је било само неколико. Манастирска здања су била скромна, па је требало радити на обнови. Осим тога, било је неопходно устројити богослужење, типик, живот манасти-

ра и неку врсту мисије. Тако је све почело. Међутим, убрзо сам добио послушање да неко време будем слушашчи јеромонах у женском манастиру Бођани, а викендом бих долазио у манастир Ковиљ. Послушања су се умножавала, а садашњи митрополит Порфирије је у међувремену постао настојатељ манастира Ковиљ.

Кад сам се вратио у Ковиљ, добио сам ново послушање - да будем професор у богословији у Сремским Карловцима. Једном приликом када је владика Иринеј дошао у манастир Бођане рекао је: „Разговарали смо на Светом Синоду са Патријархом (блаженопочившим Павлом, прим. ур.) који је рекао да не могу богословије бити без свештеномонаха.“ Нема свештеномонах ни у Сремским Карловцима ни у Београду, а он је човек дуго година био у Призрену где је увек било монаха међу професорима што свакако јесте веома значајно. Тако се, ето, десило да те давне 1993. године ја треба да идем у Сремске Карловце. Опет једно неочекивано послушање и потпуно ново искуство за мене, будући да ја нисам похађао богословију.

То је значајно искуство које Вам је касније помогло у обнављању богословије у манастиру Крка у Далмацији?

Да, наравно. За шест година проведених у богословији у Сремским Карловцима где сам био и разредни старешина схватио сам значај и богатство тих школа, али и њихове проблеме са интернатским начином живота. Прво што сам приметио јесте да је било сувише страха у богословији. Васпитачи су били војнички строги. Целокупно устројство живота је подсећало на какав казамат, а то су само деца од петнаест, шеснаест година. Често сам на седницама Наставничког већа говорио: „Братијо и оци, немојмо бити сувише ригор-

розни и хладни према тој деци. Она устају у шест сати ујутру, иду на јутарње богослужење, одлазе на доручак, цео дан буду у школи, ручају, кратко се одморе; па онда на обавезно учење, затим вечерње богослужење и на спавање. Тако изгледа њихов дан. Они су подвижници у односу на своје вршњаке који похађају друге школе и време проводе по кафићима заменивши дан за ноћ. Морамо ценити њихову жртву, и бити свесни да је тој деци потребна љубав“.

Иако се о томе много прича, нема тог концепта који може да реши проблем наших богословија. Веома је једноставно, онај ко ради у богословији потребно је да има љубав према тој деци, јер љубав исцељује. Ако је неко свештеник да препознају у њему свештеника; ако је монах да препознају у њему монаха, ако је професор да је хришћанин и човек. Деца усвајају оно што виде, и зато мислим да су примери које им одрасли пружају и те како важни. Знате, непрестано се залажем у Светом Синоду да се богословије очувају. Оне су веома значајне, само је потребно уложити напоре да се у њима измени дух; да људи који тамо раде чине то пожртвовано и са љубављу. Тада ће богословије заиста бити не само квалитетна училишта, већ и духовни стубови нашег народа.

Кад сам 1999. године дошао у Далмацију све је било срушено; непојамна ратна разарања. Војна чизма је прошла преко простора читаве Далмације. Ниједна српска кућа није имала кров, а ништа боље није прошла ни већина православних цркава. Апокалиптичка пустош. У то време сам из манастира Крке до Шибеника комотно могао да возим левом страном - аутомобила на путевима није било. Ноћу је било посебно сабласно, као да си ушао у неосветљени тунел. Тек се пред Шибеником назирао живот и градско осветљење. Веома

тешко стање сам затекао. Ипак, сматрао сам да је значајно да покренемо богословију, што смо 2001. године и успели. Услови су и даље тешки, али богословија, хвала Богу, ради. За непуних двадесет година колико сам овде провео, разумео сам да Далмација има два стуба - епархију и богословију. Без богословије, ова епархија би била обогалена.

Какво је тренутно стање у богословији Света Три Јерарха?

У богословији нас има око тринаест професора. Предавачи су углавном наши свештеници и монаси, а поред наставе ја сам вршио и дужност ректора. Можемо рећи да је богословија дала добре плодове, јер су многи после отишли на даље школовање у Београд, Москву, Петроград, Солун и друга места. Осим тога, добар део ђака су већ постали свештеници, а неки од њих и монаси. Сада већ половину јерархије у Далмацији чине бивши ђаци наше богословије. Увек истичем како је богословија значајна као знак живота за наш народ у Далмацији. Људи овде говоре: „Кад ради богословија, има нама живота овде. Опстаћемо“.

Да ли је богословија интегрисана у просветни систем Републике Хрватске?

Не, наша школа је под управом Светог Синода и наше Цркве. Борио сам се да она остане у том статусу како и у богословијама не бисмо имали сличан проблем као *слободни интелектуалци на слободном факултету* који су под заштитом државе и управом разних министарстава. Нашим људима мало треба да крену тим путем. Тешко је бити у послушању Цркви - то је проблем. Ко то није духовно избрусио у свом животу, непрестано има проблем: *Зашто мени неко да*

говори ово или оно? *Зашто да поштујем неко правило? Зашто јај владика? Ко је он?* Такав човек нема мира и непрестано води некакав рат. Како то да Бог њега није позвао да буде владика? Зато што је он сам себе већ прогласио владиком. И не само то, он је самопрокламовани судија васељене. Такви људи суде васељени пишући по разним блогovima и порталима. Кад би се само запитали ко је то њима дао мандат да суде и процењују? Човек, пак, духован који се на здрав начин бави собом, од брвна у своме оку, од својих мука и проблема, од својих грехова и слабости, нема времена да тражи трун у оку ближњег. Такав је за разлику од првопоменутих молитвено загладан у Христа и бори се са собом.

У сваком случају, сматрам да наше богословије треба да остану под управом Цркве, јер се тако чува Предање. Црква има обавезу да негује и унапређује своју просветну делатност. Зашто да своју просвету дамо другоме? То је сувише велики ризик. Неки кажу: „Онда ми немамо бриге“. Питам се шта ћемо онда радити?

У више наврата сте јавно помињали да постоје показатељи који упућују на то да се положај Цркве и нашег народа у овим крајевима побољшава?

Истина је да сам често пута у беседама и интервјуима истицао ретке позитивне примере, који су нам уливали наду у то да се овде живот буди, више у жељи да такви изузеци постану стварност. Неописива трагедија је задесила ове просторе. До 1995. године овде је било око шездесет парохијских свештеника, манастири су били живи, а богословија је васпитавала око стодвадесет ђака. Они су сви морали да оду како би заштитили своје основно право на живот. У то време, богословија је испрва привремено била измештена на

Дивчибарама. После тога је наставила рад у Фочи. Те 1999. године када сам стигао у Далмацију, затекао сам незамисливу пустош. У Епархији далматинској је до тих несретних деведесетих година живело око сто двадесет хиљада православних, а по последњем званичном попису има их око двадесет и пет хиљада. Мало је људи и то су углавном све стари и потребити. У једном налету, народ је почео да се враћа на своја огњишта, али то је било кратког даха и већ 2003. године повратак је стао.

Црква је у више наврата апеловала да се повратак настави како не бисмо у потпуности изгубили ове просторе. Опет, сматрам да Црква, пре свега, има задатак да врши духовну мисију и да сабрани народ охристовљује и оцрковљује. С друге стране, важно је да државне институције, како нам матичне државе Србије тако и Хрватске, учине све што могу да подстакну народ на повратак. То би значило делатно спровођење политичке и верске слободе као и јачање економског раста и развоја на овим просторима како би повратници могли од свог рада пристојно да живе.

Црква свакако јесте фактор који доприноси стабилности и бољитку колико год може. То, наравно, никада није довољно и неопходно је да будемо још ангажованији и боље организовани. Како год било, ми ове просторе не можемо напустити, јер су ту наше светиње. Како да напустимо овај манастир који седам векова овде постоји? Не можемо тако и немамо право на то.

Важно је истакнути да тренутно прослављате седамсто година од оснивања манастира Крупе.

Тако је. Недавно смо имали још једну велику прославу. У питању је четиристо година од оснивања бо-

гословије „Света Три Јерарха“ при манастиру Крки; и сто година од упокојења Епископа далматинског Никодима Милаша, једног од великих богослова и црквених прегаоца са ових простора.

Сад нам, како рекосте, предстоји прослава седамсто година манастира Крупе која, између осталог, указује и на чињеницу колико дубоке корене православни овде имају. Нисмо ми донели *блајџо на ојанцима*. Живимо на овим просторима вековима. Можемо слободно рећи од времена кад су хришћани били једноверни. Тек од једанаестог века долази до поделе на хришћане који су остали верни традицији Истока и Византије и оне који су прихватили традицију Рима. До овог раздвајања, наравно, није дошло одједном. То је био процес који је трајао вековима. Поготово је био наглашен овде у Хрватској где је постојала борба између *лајџинаша* и *ілајољаша*. Народ није лако прихватао латинско писмо. Говорим о онима који су се везали за римокатолицизам, а о чему веома детаљно и зналачки пише Епископ Никодим Милаш у своме капиталном делу *Православна Далмација*. Иако смо тек у време турске владавине ове просторе масовније населили, заједнички корени су нам веома дубоки. Зато не би требало себи да дозволимо да напустимо ове просторе - ово је такође наше Косово. Ми овде заиста имамо место које је с разлогом добило име Далматинско Косово. Као што знамо да нам је духовна колевка и завичај манастир Хиландар тј. Света Гора, исто тако у национално културно наследство припали су нам Косово и Метохија, али и Далматинско Косово.

Да ли на овим просторима постоји активан међуцрквени дијалог, и како се он одвија?

Наравно да постоји. Иако морам напоменути да када сам дошао у Далмацију углавном смо се бавили

примарним проблемима очувања православног становништва који су подразумевали обнову и градњу објеката, манастира и црква као и активне обиласке те наше сиротиње - библијске сиротиње. Људи се врате из избеглиштва на пусто огњиште. Немају буквално ништа. Црква је ту помагала и увек треба да помаже. Сматрам да после богослужења, прва брига Цркве мора да буде старање о сиротињи. То је јевађелски принцип: „Мене немате свагда, али сиромашних имате увек“. Врло добро знамо да су свети апостоли Павле и Варнава скупљали помоћ у Антиохији за хришћане у Јерусалиму. Ако су тако чинили апостоли, позвани смо да следимо њихов пример. Непрестано смо улагали напоре да у овим тешким условима помажемо људима. На почетку док је овде било само неколико свештеника, одем повратницима да читам *славу*, уђем у полусрушен дом, а домаћин покрио кућу кукурузовином и ставио најлоне уместо прозора, али не заборавља свог светитеља и заштитника - библијска сиротиња. На том пољу Црква треба да има развијенију мисију. Ми смо, нажалост, данас то препустили Црвеном крсту и разним другим хуманитарним организацијама. Неопходно је да будемо свесни како при свакој парохијској цркви може да се скупља помоћ и одмах дели потребитима. У свакој парохији постоје сиромашни. За ту врсту мисијске делатности увек и на сваком месту имамо могућности да делатно покажемо какви смо хришћани.

Сви напори које помињете сигурно су наилазили на одређене препреке? Требало је осмислити пројекте у оквиру државних институција. Сигурно је било неких покушаја ретуширања историје или историографије; или на неки други начин приказивања стварности онаквом каква није?

Да, нажалост, многе смо потешкоће имали и имамо. Када смо почели овде да вадимо власничке листове и остала документа за наше цркве, манастире и остале црквене објекте суочили смо се са бизарном чињеницом да су укњижени као старохрватско наслеђе. Мукотрпна борба да их државне институције заведу као власништво СПЦ и даље траје. Ништа једноставније није ни са имовином Срба повратника. Ових дана се говори да ће од 2018. године у Хрватској бити уведен посебан порез на некретнине што ће бити додатни проблем и за Цркву, а поготово за народ који овде тренутно не живи, а поседује имовину. Уколико се тај порез не буде плаћао, имовина легално може бити отуђена. Борба за ове просторе, као што видите, не јењава.

У новом извештају о политичким правима српског народа у региону, који се недавно појавио у Србији, стоји да се Србима и даље оспоравају људска, мањинска и грађанска права и да је отворена мржња према Србима средство задобијања политичког легитимитета и остваривања политичке привлачности. Како се са тим изборити? Шта чинити када дође до неког инцидента?

Најједноставније речено, ту једино помажу пост и молитва. То је крст овога простора, а осмишљава се и носи подвигом поста и молитве; учествовањем у богослужењима, праштањем и поучавањем нашег народа да све што их сналази има свој дубок, крстолики смисао. Међутим, да би људи то разумели, неопходно је да буду црквени. Проблем настаје када је човек који страда одвојен од Цркве. Он тада не види смисао тог крста, било да је у питању политичка обесправљеност, болест, неправда или неко друго страдање. Али, кад

је у Цркви онда схвата да је Христос понео наш крст на Голготи и свим бићем осећа да је његов крст у односу на Христово страдање и жртву само један крстић, који, ако благодарно носи може да га оплемени и води уским путем спасења.

Дакле, велики изазов је како наш народ оцрквени. Шта то значи? Да сваке недеље и празника бар неко из куће присуствује Литургији; по могућности да се причести; да упали свећу за своје ближње; и на овај начин понесе благослов у свој дом. Овде у Далмацији се, на жалост, због разних прогона дешавало да замре црквени живот. Међутим, занимљиво је да су се очували *Далмајински сабори* који почињу од Преноса моштију светог Николе и трају све до Мале Госпојине, а на којима се и дан данас окупљају Срби са свих континената. Очигледно је да постоји велика љубав према овом крају, само је треба *крстићии* и вратити јој црквену димензију у шта улажемо напоре, а надамо се да ће се та мисија наставити и у будућности.

Пре две године Епархија далматинска забележила је историјску посету Његове Светости патријарха српског г. Иринеја. Да ли је та посета имала реалног одјека?

Наравно, јер ту где се појави Патријарх, ту је Црква. Народ дубоко верује да Црква брине о њему, а тако би у своме домену требало да брину и државне институције наше Матице. Исто се односи и на Србе на Косову и Метохији, у Црној Гори и где год нас има. У том смислу, посета Патријарха је у народу примљена са дубоком љубављу, осећањем привржености и заједништа. Наш народ овом посетом, на изврстан начин, добија потврду да није напуштен и заборављен. Патријарси су у ове крајеве долазили у просеку сва-

ких тридесет година, али те би посете требало чешће организовати како би народ и на тај начин осетио да је Црква са њим.

Са врло сличним животним околностима се суочава и Митрополит Порфирије у Загребу за кога Вас веже дугогодишње пријатељство?

Нисмо веровали да ћемо завршити на истом географском простору, али обојица у томе видимо промисао Божији. Ми смо много добили његовим доласком у Хрватску. Он је учен човек, теолог, монах и сада полако упознаје Митрополију и подвиге који су тамо доминантни. Веома је добро што смо заједно на овим просторима. Већ смо почели неке заједничке хуманитарне акције, које ћемо, ако Бог да, наставити. Али, то што се духовно веома добро разумемо темељ је свега. Када имаш коме да се искрено повериш, па ако треба и да се пожалиш на свој крст, а да он то може да разуме, то је велики дар и благослов.

Владико, верујем да је овај разговор у свим сегментима дошао до најдубљих нивоа нашег народног бића. У име свих гледалаца и наше екипе, искрено Вам захваљујем што сте одвојили Ваше драгоцено време, што сте нас угостили са оваквом љубављу, и одговорили нам на питања која осликавају једну димензију која многима није позната. Тако је ово била одлична прилика да стекнемо једну интегралну слику о Вама, Вашем раду и делу, као и о животу ових крајева.

Дај Боже да тај дух и настројење буду главни печат и у нашем будућем раду и прегалаштву. Вама, пре свега, хвала што сте дошли у манастир Крупу да направите емисију о овом манастиру и прослави седам векова

његовог постојања, што је веома значајно не само за Србе у Далмацији и Матици него за наше национално биће у целини.

Манастир Крка, основан 1345. године

Свѣтїи Арханїел Михаило, икона из VI века – манастїир Крка

Манастир Круџа, саграђен 1317. године

Усієње Пресвєтєє Божородице – манастїир Круїа

Манастир Драчевић, поцијнути 1395. године

Боїородица Сїрасна, икона из друге йоловине VIII века – манасїиір Драїовиїћ

САДРЖАЈ

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА.....	5
ПРЕДГОВОР.....	7
ЖЕЗАЛ ЕПИСКОПСКЕ СЛУЖБЕ.....	11
ЧАСТ И ОДГОВОРНОСТ.....	15
ПОНОВО СЕ ЧУЈЕ ПЕСМА У СЛАВУ БОЖИЈУ.....	19
БОГ ЋЕ НАС ПРИМИТИ.....	23
ВЕЛИКИ ПОДВИГ ЈЕ ПРЕД НАМА.....	27
ОБНОВА ЦРКВЕ ЈЕ ВЕЛИКО ДЕЛО.....	29
ДА БУДЕ ВОЉА ТВОЈА.....	33
МЕСТО УТЕХЕ, МИРА И РАДОСТИ.....	39
АКО И ПАДАМО – ДА УСТАЈЕМО.....	43
ГДЕ ЈЕ ТА ЉУБАВ?.....	51
НЕКАДА НАС ЈЕ ОВДЕ БИЛО МНОГО ВИШЕ.....	59
У ЦРКВИ НИСМО САМИ.....	63
РАЗБОЈНИК СА ДЕСНЕ СТРАНЕ.....	69
БОГ НИЈЕ МУЧИТЕЉ.....	73
ШТА ЈЕ БЛАГОСЛОВ ЦРКВЕ?.....	79
ОВО ЈЕ ЗАИСТА ЈЕВАНЂЕЛСКИ ЧОВЕК!.....	87
ФОРМАЛНИ ХРИШЋАНИ.....	93
ВЕЛИКА ЈЕ ТАЈНА ЛИЧНОСТИ ЉУДСКЕ.....	101

НАЈКРАЋЕ ЈЕВАНЂЕЉЕ	107
У МИРУ ИЗИЂИМО!	113
ПРЕДУБОКА ПОУКА	119
ЗАР НИСУ СВИ ЉУДИ ДЕЦА БОЖИЈА?	125
ДАКЛЕ, БЕСКРАЈ.....	129
НОВИ И БОГАТ РОД.....	133
СВЕТИ САВА КРСТИТЕЉ	139
ДОБРО НАМ ЈЕ ОВДЕ БИТИ.....	143
ЗАТВОРЕНО СРЦЕ.....	147
НЕПРЕСТАНО МУЧЕНИШТВО	149
РАСАДНИК СВЕТЛОСТИ	153
ГДЕ ЈЕ КРАЈ БОЖИЋНЕ ЉУБАВИ?	157
ДУХОВНА МЕТОДИКА	
ПО СВЕТОМ НИКОДИМУ СВЕТОГОРЦУ	159
О СЕКТАМА	167
ПАДАМО ПОД ТЕРЕТОМ СВОГ КРСТА, АЛИ.....	185
ХРИСТОС ЈЕ ПОНЕО НАШ КРСТ.....	213

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука